

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**DERGİ YÖNETİM SİSTEMLERİNDE SUNULAN HİZMETLERİN
SİSTEM KULLANICILARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:
DERGİPARK ANALİZİ**

Emin Eray YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

DERGİ YÖNETİM SİSTEMLERİNDE SUNULAN HİZMETLERİN SİSTEM
KULLANICILARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: DERGİPARK ANALİZİ

Emin Eray YILDIRIM

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

KABUL VE ONAY

Emin Eray YILDIRIM tarafından hazırlanan ‘‘Dergi Yönetim Sistemlerinde Sunulan Hizmetlerin Sistem Kullanıcıları Açısından Değerlendirilmesi: DergiPark Analizi’’ başlıklı bu çalışma, 19.01.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yurdağül ÜNAL (Başkan)

Doç. Dr. Şahika EROĞLU (Üye)

Doç. Dr. Kasım BİNİCİ (Üye)

Doç. Dr. Gökhan AKÇAPINAR (Üye)

Doç. Dr. Tolga ÇAKMAK (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarını bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ..... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

Emin Eray YILDIRIM

[1]“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

1. Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
2. Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
3. Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Tolga ÇAKMAK** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Emin Eray YILDIRIM

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinden tezin bitimine kadar olan tüm süreçte her daim yanımda olan, zaman mekân fark etmeksizin tüm sorularıma büyük bir sabırla cevap veren, anlayışlı ve hoşgörölü sayın hocam, danışmanım Doç. Dr. Tolga Çakmak'a tez araştırmama sağladığı katkı ve desteklerden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince beni hep destekleyen ve motive eden sevgili eşime, eğitim hayatım boyunca verdikleri maddi ve manevi destekten dolayı annem ve babama çok teşekkür ederim.

ÖZET

YILDIRIM, Emin Eray, *Dergi Yönetim Sistemlerinde Sunulan Hizmetlerin Sistem Kullanıcıları Açısından Değerlendirilmesi: DergiPark Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Günümüzde bilgi sistemlerinin çevrimiçi ortama yönelik olarak tasarlanmasıyla birçok iş süreci zamandan ve mekândan bağımsız bir şekilde yönetilebilir hale gelmiştir. Bilgi sistemlerinin sağladığı bu avantajlar sayesinde kullanıcı kitleleri de artış göstermiş; birçok sektörde iş süreçleri bilgi sistemleri üzerinden izlenmeye ve yönetilmeye başlanmıştır. Bununla beraber bilgi sistemlerinin etkili bir şekilde kullanımı için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda kullanılabilirlik çalışmaları da çeşitli yöntemlerle bilgi sistemlerinde uygulanmıştır. Söz konusu çalışmalarda çoğunlukla pragmatik boyutlarla sistemlerin kullanılabilirliği değerlendirilmiştir. Günümüzde ise sistemlerin tasarımında kullanıcı deneyimi kavramı ortaya çıkmış ve pragmatik özelliklerin yanında hedonik olarak tanımlanan hazzal özellikler de değerlendirilmektedir.

Literatürde farklı sektörlerde kullanılan bilgi sistemlerine yönelik olarak kullanıcı deneyimi ölçümlerinin yapıldığı görülmektedir. Bu çerçevede çalışmada akademik yayıncılıkta yoğun olarak kullanılan dergi yönetim sistemlerine Türkiye’de çok sayıda kullanılan bir platform üzerinden odaklanılmaktadır. TÜBİTAK ULAKBİM tarafından geliştirilen bir dergi yönetim platformu olan DergiPark, akademik dergilerde dergi yönetim süreçlerinin yönetilmesi ve dergilerin çevrimiçi ortamda barındırılması gibi hizmetleri sunan web tabanlı bir bilgi sistemidir. Bir dergi yönetim sistemi olarak bu platformun kullanımı ile ilgili sorunlar bulunmaktadır. Söz konusu sorunları ortaya koymak ve olası çözüm önerilerini geliştirmek amacıyla DergiPark’ın kullanıcıların deneyimleri açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada DergiPark nitel ve nicel veri toplama teknikleri kullanılarak değerlendirilmektedir.

Betimleme yönteminin kullanıldığı çalışmada DergiPark’ın dergi yönetim sistemi özellikleri sistemi deneyimleyen dergi yetkilileri ve sistem geliştirmelerinin gerçekleştirilmesinde görev alan DergiPark yetkililerinin görüşleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu kapsamda literatürdeki kullanıcı deneyimi ile ilgili çalışmalardan hareketle geliştirilen anket ile 390 farklı dergiyi temsil eden yetkililerin DergiPark’ın kullanımına ilişkin değerlendirmeleri incelenmiştir. Ayrıca deneyimli dergi yetkilileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler de Anket tekniği ile toplanan verileri desteklemek amacıyla ayrıca sunulmuştur. Diğer yandan DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmelerle de dergilere sunulan hizmetlere yönelik olarak deneyimlenen süreçler incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda, DergiPark'ın sistem güncellemelerinde, arayüzünde problemler olduğu, yayın değerlendirme süreçlerinde ihtiyaç duyulan bilgilere sunum ve erişim noktalarında eksikliklerin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde ise DergiPark'ın anlaşılır ve çekici bir sistem olmaya yönelik özellikleri taşımada eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Anket ve görüşmelerden toplanan verilerle birbirini destekleyen bulgular DergiPark'ın kullanım kolaylığının olmaması, menülerin düzenleme şeklinin karışık olması konuları DergiPark'ın eksi yönleri olarak, sorunların hızlı çözülmesi ve platformun dergilere itibar sağlaması konuları ise DergiPark'ın artı yönleri olarak ortaya çıkmıştır. Süreçlerin yönetiminde beklentilerin karşılanması ve sistemde verilerinin kaybolacağına yönelik bir kaygı taşımadıkları konuları ise anket ile görüşmelerde ayırmıştır. Görüşmelerde bu konularda problemler olduğu saptanmıştır. Öneriler doğrultusunda DergiPark platformu üzerinde ekranlarda ihtiyaç duyulan bilgilerin düzenlenmesine ve arayüze yönelik bölümlerde iyileştirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanında, yazar ve hakemlere yönelik kullanıcı deneyimi çalışmalarının yapılması da DergiPark'ın geliştirilmesine yarar sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler

Kullanıcı deneyimi, bilgi sistemleri, web tabanlı bilgi sistemleri, dergi yönetim sistemleri, DergiPark

ABSTRACT

YILDIRIM, Emin Eray, *Evaluation of Services Provided in Journal Management Systems in Terms of System Users: DergiPark Analysis*, Master Thesis, 2023.

Since information systems are designed for the online medium, many business processes can be managed independently of time and space. Through these advantages of information systems, the number of users has also grown, and business processes in many sectors have begun to be monitored and managed via information systems. Various studies have been conducted accordingly for the effective use of information systems. Usability studies have also been conducted on information systems using various methods in this regard. These studies mainly focus on the pragmatic aspects to utilize the usability of the systems. Nowadays, the concept of user experience has surfaced in the design of systems and hedonic features are also utilized besides pragmatic features.

In the literature, it is clear that user experience evaluations have been carried out for information systems used in different sectors. The present study focuses on journal management systems, which are widely used in academic publishing, through a platform that is extensively popular in Türkiye. DergiPark, a journal management platform developed by TÜBİTAK (Scientific and Technological Research Council of Türkiye) ULAKBİM (Turkish National Academic Network and Information Center), is a web-based information system that provides services such as managing journal management processes for academic journals and hosting journals online. There are some problems with the use of this platform in terms of the functioning of a journal management system. DergiPark needs to be analyzed in terms of users' experiences in order to identify such problems and develop solutions. Based on this perspective, the study analyzes DergiPark through qualitative and quantitative data collection techniques.

In the study employing the descriptive method, the features of DergiPark's journal management system were analyzed in line with the opinions of journal experts who tried the system and DergiPark experts who participate in the implementation of system developments. Within this framework, the evaluations of the authorities representing 390 different journals on the use of DergiPark were analyzed with the questionnaire developed based on the studies on user experience in the literature. Furthermore, data obtained from interviews with experienced journal experts are also included to support the data collected through the questionnaire. Additionally, the processes experienced in terms of the services provided to journals were analyzed through interviews with DergiPark experts.

In conclusion, it was found that there are problems with DergiPark's system updates and interface and that deficiencies exist in the presentation and access to the information needed in the publication evaluation processes. Analyzed in general, it was found that DergiPark has deficiencies in terms of being a comprehensible and attractive system. The findings, which are supported by the data collected from the questionnaire and interviews, reveal that the lack of ease of use and the confusing organization of the menus are the negative aspects of DergiPark, whereas the fast problem-solving and the reputation of the platform provided to the journals are the positive aspects of DergiPark. The questionnaire and the interviews differed on the issues of meeting the expectations of the users in process management and their concerns about the possibility that their data will be lost in the system. The interviews indicated that there were some problems regarding these matters. There is a need to organize the information needed on the screens of the DergiPark platform in line with the suggestions and to implement improvements in the interface sections. Conducting user experience studies for authors and reviewers can also be beneficial for the improvement of DergiPark.

Keywords

User experience, information systems, web-based information systems, journal management systems, DergiPark

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iv
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	v
ETİK BEYAN	vi
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. KONUNUN ÖNEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	4
1.2.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı	4
1.2.2. Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	6
1.4. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ	7
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ARKAPLAN	9
2.1. KULLANICI DENEYİMİ VE KULLANILABİLİRLİK	9
2.1.1. Kullanıcı Deneyimi	9
2.1.2. Bilgi Sistemlerinde Kullanıcı Deneyiminin Ölçümü.....	12
2.1.3. Kullanılabilirlik	17
2.2. AKADEMİK YAYINCILIKTA DERGİ YÖNETİM SİSTEMLERİ	20
2.2.1 Dergi Yönetim Sistemlerinde İş Akışı ve Roller.....	25
2.2.2. Dergi Yönetim Sistemi Örnekleri.....	28
2.3. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ	30
3. BÖLÜM: YÖNTEM	36
3.1. ARAŞTIRMA ALANI	36
3.2. ARAŞTIRMA ARAÇLARI	38
3.2.1 Dergi Yetkililerinin Kullanıcı Deneyimine Yönelik Olarak Geliştirilen Anket.....	38
3.2.2. DergiPark ve Dergi Yetkililerine Yönelik Uzman Görüşme Formları.....	41
3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE İZİNLER	42
3.4. GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK	46
3.5. VERİ ANALİZİ	50
3.5.1. Kullanıcı Deneyimine Yönelik Olarak Geliştirilen Anket Verilerinin Analizi	51

3.5.2. DergiPark Yetkilileri ve Dergi Yetkilileriyle Yapılan Görüşmelerin Analizi	51
4. BÖLÜM: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	52
4.1. DERGİPARK'I KULLANAN DERGİ YETKİLİLERİNE UYGULANAN ANKETLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR	52
4.1.1. Demografik Bulgular	52
4.1.2. Çekicilik Boyutuna İlişkin Bulgular	54
4.1.3. Pragmatik Kalite Boyutuna Yönelik Bulgular	55
4.1.3.1 Anlaşılabilirlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular	56
4.1.3.2 Güvenilebilirlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular	57
4.1.3.3 Verimlilik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular	58
4.1.4. Hedonik Kalite Boyutuna İlişkin Bulgular	59
4.2. DERGİPARK'I KULLANAN DERGİ EDITÖRLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN BULGULAR	59
4.3. DERGİPARK YETKİLİLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN BULGULAR	63
4.4. DEĞERLENDİRME	67
5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	73
5.1. SONUÇ	73
5.2. ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA	78
EK 1. ANKET SORULARI	87
EK 2. DERGİ YETKİLİLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELERDE YÖNELTİLEN SORULAR	97
EK 3. DERGİ YETKİLİLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELERDE YÖNELTİLEN SORULAR	98
EK 4. TEZ BENZERLİK RAPORU	99
EK 5. ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ	101

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma soruları ve hipotezlere yönelik kullanılan analiz yöntemleri	5
Tablo 2. Araştırmada toplanan veriler ve özellikleri	6
Tablo 3. Anket boyut ve alt boyutları	39
Tablo 4. Dergilerin aktiflik durumu	44
Tablo 5. Anket alt boyutlarının Cronbach Alpha değerleri	47
Tablo 6. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları	48
Tablo 7. Anket alt boyutlarının basıklık ve çarpıklık katsayıları	49
Tablo 8. Katılımcılara ve dergilere ilişkin tanımlayıcı bulgular	53
Tablo 9. Katılımcıların dergilerdeki görevlerine ilişkin bulgular	54
Tablo 10. Katılımcıların DergiPark kullanımında çekicilik boyutuna yönelik değerlendirmeleri	55
Tablo 11. Katılımcıların DergiPark kullanımında anlaşılabilirlik boyutuna yönelik değerlendirmeleri.....	56
Tablo 12. Katılımcıların DergiPark kullanımının güvenilebilirlik boyutuna yönelik değerlendirmeleri	57
Tablo 13. Katılımcıların DergiPark kullanımının verimlilik boyutuna yönelik değerlendirmeleri	58
Tablo 14. Katılımcıların DergiPark kullanımının hedonik kalite boyutuna yönelik değerlendirmeleri	59

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Tasarımcı ve kullanıcı perspektifinden kullanıcı deneyimi modeli.....	11
Şekil 2. Kullanıcı Deneyimi Anketi kapsamında ele alınan boyutlar	15
Şekil 3. ISO-9241-11 Standardına Göre Kullanılabilirliğin Gösterimi	17
Şekil 4. Dergi yönetim sistemlerinin Mimarisi	27
Şekil 5. Pasif olarak tanımlanan bir derginin içeriği	44

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Çalışmanın ilk bölümünde, bilgi yönetim sistemlerinin günlük yaşamın her alanına girmesiyle beraber dergi yönetim sistemlerinin de bu doğrultuda önemli derecede geliştiğine değinilmektedir. Bölümde ayrıca dergi yönetim sistemlerinin değerlendirilmesinde kullanıcı deneyimine yönelik analizlerin önemine vurgu yapılmaktadır. Sonrasında, araştırmanın problemi ve amacından bahsedilerek cevap aranan araştırma soruları ve test edilen hipotezler sunulmaktadır. Bununla beraber bölümde toplanan veriler, araştırmanın kapsamı, uygulanan yöntem ve çalışmanın düzeni açıklanmaktadır.

1.1. KONUNUN ÖNEMİ

Bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesi ve internetin yüksek hızlara kavuşmasıyla beraber dijital ortam bireyler için günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Eskiden fiziksel olarak hizmet veren kurumlar da iş süreçlerini yoğunlukla dijital ortamda yürütmeye başlamışlardır. Dijital teknolojinin yaygın kullanımı hemen her sektörde web tabanlı sistemlerin geliştirilmesinde etkili olmuştur. Böylelikle kullanıcı etkileşimi de zamandan ve mekândan bağımsız hale gelmiştir.

Teknolojiyle beraber web bilgi sistemlerinin de gelişme hızının yüksek olması, kullanıcıların sistemden beklentilerini arttırmakta ve ihtiyaçlarını değiştirmektedir. Bu durum da kalite algısını değiştirmekte ve kullanıcı memnuniyetini etkilemektedir. Geçmişten bugüne hizmet kalitesinin ölçümüyle ilgili farklı alanlar için farklı ölçekler geliştirilmiştir. Örneğin Serv-Qual geleneksel boyutta hizmet kalitesini analiz etmek için kullanılırken bu araçtan geliştirilen Lib-Qual kütüphane hizmetlerinin, Gov-Qual ise devlet hizmetlerinin kalitesini ölçmede kullanılmaktadır. Web hizmet kalitesini ölçmek için ise Site-Qual, Web-Qual, E-S-Qual, E-TailQ gibi ölçekler bulunmaktadır (Öcel, 2019, s. 14). Hizmet kalitesinin ölçümüne yönelik geçmişten günümüze birçok ölçek geliştirilmiş ve tüm sektörlerde 1980'li yıllardan bu yana uygulanmıştır. Söz konusu ölçümlerde zamanla kullanıcıların sistemlerden neler

bekledikleri ve nelere önem verdikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bununla beraber, geliştirilen bu sistemlerin kullanıcılar tarafından verimli bir şekilde kullanılabilmesi de gündeme gelmiş ve bilgi sistemleri tasarlanırken kullanılabilirlik dikkat edilmesi gereken en önemli kavramlardan biri haline gelmiştir. Kullanılabilirlik, sistem veya hizmetlerin belirli kullanıcılar tarafından, belirlenen işler ile kullanımları sonrasında etkililik, verimlilik, memnuniyet hedeflerine ne kadar ulaştığı ile ölçülebilen bir kavram olarak tanımlanmaktadır. (ISO-9241-11:2018, 2018). Bu konuda farklı sektörlerde birçok çalışma yapılarak sistemlerin kullanılabilir olması veya tasarlanmasını sağlamak adına kullanılabilirlik testleri, tasarım rehberi temelli, uzman temelli ve model temelli yaklaşımlar gibi yöntemler kullanılmış ve sistemlerin kullanılabilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

Kullanılabilirlikle bağlantılı olarak pragmatik özelliklerin yanında hedonik olarak tanımlanan hazzal (hedonik) özellikleri de içinde barındıran kullanıcı deneyimi kavramı bilgi sistemlerinin değerlendirilmesinde yaygınlıkla ele alınmaktadır. Kullanıcı deneyimi, gözlemlenen etkinlik ve verimlilikten ziyade, kullanıcının tercihlerine, algılarına, duygularına ve kullanımdan önce, kullanım sırasında ve sonrasında meydana gelen fiziksel ve psikolojik tepkilere odaklanmaktadır. Kullanılabilirlik tipik olarak bir kullanıcı grubu tarafından paylaşılan hedeflerle ilgilenirken, kullanıcı deneyimi, yeni bilgi ve beceriler edinme, kişisel kimliği iletme ve hoş anılar yaratma gibi kişisel motivasyonları içerebilen bireysel hedeflerle ilgilidir. Kullanıcı deneyimi, tekrarlanan kullanımla deneyimin nasıl değiştiğine de vurgu yapmaktadır (Bevan, Carter ve Harker, 2015). Literatürde kullanıcı deneyimi ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların yiyecek içecek (Hartono vd., 2022), bankacılık (Setiyawati ve Bangkalang, 2022) ve eğitim (Devy vd., 2017; Paramitha vd. 2018) gibi farklı sektörlerde çeşitlilik gösterdiği dikkati çekmektedir.

Dijital teknolojinin ve web tabanlı sistemlerin kullanıldığı ve bu sistemlerle birlikte gelişmelerin yaşandığı alanlardan biri de akademik yayıncılıktır. Bilimsel iletişimde temel unsurlardan biri olan bu alanda kullanılan sistemler yazarlar, hakemler, okuyucular, editörler arasındaki etkileşimin kurulmasına aracılık etmektedir. Bu kapsamda özellikle dergilerin iş akış süreçleri için geliştirilmiş olan dergi yönetim sistemleri sayesinde dergilerin geleneksel yayın sürecindeki işlemlerin web ortamı üzerinden yürütülür hale gelmesi sağlanmıştır. Bu sistemlerde süreçlerin rollere göre ekranlar üzerinden izlenebilmesi ve hızlı aksiyonlar

alınması da yayın sürecini hızlandırmaya katkıda bulunmaktadır. Web ortamında hizmet veren bu sistemlerin kalitesinin önemi de gün geçtikçe artmakta ve hizmetlerin kalitesi temel olarak kullanıcı memnuniyeti üzerinden gerçekleştirilmektedir. Hizmet elle tutulan somut bir olgu olmadığı için değerlendirilmesinde zorluklar yaşanabilmektedir. Bireyler sunulan hizmetten memnuniyetlerini algıladıkları kaliteye göre bir değerlendirme yaparak göstermektedirler.

Literatürde belirli ölçeklerden yararlanılarak çeşitli sektörlerdeki çevrimiçi sistemlerin kullanımına yönelik araştırmalar bulunurken çevrimiçi sunulan dergi yönetim sistemlerinin değerlendirilmesi ile ilgili gerçekleştirilen az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu kapsamda açık dergi sistemlerinin (Open Journal Systems, OJS) incelendiği görülmektedir (Edgar ve Willinsky, 2010). Türkiye’de de DergiPark sisteminin kullanılabilirlik boyutu ile değerlendirildiği görülmektedir (Ermişoğlu, 2019). Bununla beraber, ulusal bir web dergi yönetim sistemi olan DergiPark, kurulduğu 2013 yılında 100 dergi barındıran bir dergi yönetim sistemi iken 2020 yılında dergi sayısı 2015’e yükselerek büyük boyutlarda işlem hacminin döndüğü bir sistem haline gelmiştir. İçerisinde barındırdığı dergilere yapılan ziyaretlerle birlikte çok geniş bir kitleye hitap etmektedir. 2020 yılı verilerine göre günlük yaklaşık yüz bin kullanıcı DergiPark’ı ziyaret etmektedir (DergiPark, 2022a). Çok sayıda kullanıcısı bulunan bu sistemle dergilerin akademik yayıncılık açısından belirli bir altyapıya sahip olmaları sağlanmaktadır. Çalışmamızda web üzerinde hizmet sunan dergi yönetim sistemlerinden biri olan DergiPark’ın genel yapısı ve bu sistem üzerinden sunulan yayın süreçleri kullanıcı deneyimi boyutları üzerinden değerlendirilmektedir. Bu kapsamda sistem modüllerinin ve bu modülleri kullanan farklı rollerdeki kullanıcıların deneyimlerinden hareketle yayıncılık ve bilimsel iletişim süreçlerinin teknik olarak iyileştirilmesine yönelik önerilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Geniş kapsamda değerlendirildiğinde ise önerilerin, dergi yönetim sistemleriyle ilgili uygulamaların tasarlanmasında dikkate alınması gereken unsurları yansıtması açısından da önem taşıdığı görülmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.2.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı

Akademik yayıncılıkta üretim sürecinde yer alan bilgi kaynaklarından biri belirli zaman aralıklarında süregelen olarak yayınlanan dergilerdir. Bu bilgi kaynaklarında yayınlanacak içeriğin belirlenmesi çok sayıda karar verme ve işlem adımlarından oluşan bir yönetim sürecini gerektirmektedir. Bu noktada dergi yönetim sistemleri dergide yayınlanacak içeriğe ilişkin iş akışının gerçekleştirilmesine aracılık etmektedir. Dergiler yönetim açısından farklı iş akışlarını benimseyebilmektedir. Bu durum da kullanılan dergi yönetim sisteminin ilgili derginin iş akışına göre düzenlenmesini gerektirebilmektedir. Buna karşın birden çok derginin barındırılmasına yönelik olarak geliştirilmiş dergi yönetim sistemlerinde ise farklı iş akışlarını gerçekleştirmeye yönelik merkezi bir yapının oluşturulması sistem tasarımı açısından oldukça zorlayıcıdır. Ayrıca bu kapsamdaki bir dergi yönetim sisteminden yararlanan dergilerin de iş akışlarını ilgili sisteme uyumlu hale getirmeleri kullanım zorluklarına neden olabilmekte; bu zorluklardan süreç içerisinde yer alan kullanıcılar (hakemler, yazarlar, editörler gibi) etkilenebilmektedir. Çok sayıda kullanıcıya sahip olmasına karşın, DergiPark'ın kullanılabilir olmadığını tespit eden çalışmaların bulunduğu görülmektedir (Ermişoğlu, 2019). Bu problemten hareketle çalışmada Türkiye'de TÜBİTAK ULAKBİM tarafından gerçekleştirilen bir proje olan, çok sayıda dergiye barındırma ve yönetim hizmeti veren bir dergi yönetim sistemi özelliği taşıyan DergiPark'ı kullanarak dergilerdeki yayın üretim süreçlerinde yer alan aktörlerin bu sistemi kullanıcı deneyimi çerçevesinden değerlendirmelerinin betimlenmesine odaklanılmaktadır.

1.2.2. Araştırma Soruları ve Hipotezler

Çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- S1. DergiPark'ı kullanan dergi yetkililerinin (editör ve editör yardımcısı gibi yayın sürecinde karar verme yetkisine sahip kullanıcıların) kullanıcı deneyimine yönelik görüşleri nelerdir?
- S2. DergiPark'ı kullanan dergi yetkililerinin dergi yetkililerinin (editör ve editör yardımcısı gibi yayın sürecinde karar verme yetkisine sahip kullanıcıların) kullanıcı deneyimine yönelik değerlendirmeleri nelerdir?

S3. DergiPark üzerinden yayın süreçlerini yöneten dergilerde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Belirlenen sorulardan hareketle çalışmada hipotezler şu şekilde geliştirilmiştir:

H1. Kullanıcı deneyimi açısından DergiPark'ın sistem geliştirmelerine ve arayüze uyum sağlama konularında eksiklikleri bulunmaktadır.

H2. DergiPark'ın kullanıcı deneyiminin çekicilik, pragmatik ve hedonik kalite açısından eksiklikleri bulunmaktadır.

H3. DergiPark'ın yayın değerlendirme süreçlerinde ihtiyaç duyulan bilgilere sunum ve erişim noktalarında eksiklikleri bulunmaktadır.

Çalışmada belirlenen araştırma sorularının karşılık geldiği hipotezler ile söz konusu soruları yanıtlamak ve hipotezleri sınamak için analiz edilen veriler ve bu verilere uygulanan analizler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma soruları ve hipotezlere yönelik kullanılan analiz yöntemleri

Araştırma Sorusu	Hipotez	Analiz Edilen Veri	Uygulanan Analiz
S1	H1	Anket verileri (nicel), Görüşmeler (nitel)	Tanımlayıcı istatistikler ve görüşmelerin çözümlenmesi
S2	H2	Anket verileri (nicel), Görüşmeler (nitel)	Tanımlayıcı istatistikler ve görüşmelerin çözümlenmesi
S3	H2, H3	Görüşmeler (nitel)	Görüşmelerin çözümlenmesi

Tablo 1'de belirtildiği üzere çalışmada üç araştırma sorusu ile bu sorulara verilen yanıtlarla test edilen üç hipotez bulunmaktadır. Buna göre DergiPark proje yetkilileri ve dergi yetkililerinin kullanıcı deneyimine yönelik görüşlerinin saptanmasında nitel ve nicel verilerden yararlanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde görüşmelerin çözümlenmelerinden ve tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. İkinci araştırma sorusuna karşılık olarak H2 numaralı hipotez oluşturulmuş ve bu hipotezi test etmek için

de tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Üçüncü araştırma sorusunun yanıtlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilen analizler de ikinci (H2) ve üçüncü (H3) hipotezlerin kanıtlanmasında kullanılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışmada, TÜBİTAK ULAKBİM çatısı altında Türkiye'deki dergiler için geliştirilmiş bir dergi yönetim sistemi olan DergiPark üzerinde kullanıcı deneyimi ölçümlemesi yapılarak veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında toplanan verilere ilişkin ayrıntılar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırmada toplanan veriler ve özellikleri

Başlangıç ve Bitiş Tarihleri	Veri Toplama Tekniği	Verinin Toplandığı Yer/Grup	Toplanan Veri Türü
13 Nisan – 22 Haziran 2022	Anket	Dergi Yetkilileri	Nicel
1-28 Temmuz 2022	Görüşme	Dergi Yetkilileri	Nitel
31 Mayıs 2022	Görüşme	DergiPark Yetkilileri	Nitel

Tablo 2'de belirtildiği üzere çalışma da veriler anket ve görüşmeler olmak üzere nitel ve nicel türde toplanmıştır. Anket dergi yetkilileri ile yapılmış olup, görüşmeler ise dergi yetkilileri ve DergiPark yetkilileri olmak üzere iki farklı katılımcı grubuyla yapılmıştır. Anket DergiPark'ı kullanan dergilere 13 Nisan 2022 tarihinde açılmış ve 22 Haziran 2022 tarihinde kapatılmıştır. Dergi yetkilileriyle yapılan görüşmeler ise 5 farklı dergi yetkilisiyle 1 Temmuz – 28 Temmuz 2022 tarihinde gerçekleştirmiştir. DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşme ise tek oturumda 31 Mayıs 2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Verinin toplanmaya başlandığı dönem olan Nisan 2022'de DergiPark'ta 2015 dergi bulunmaktadır. Çevrimiçi ortamda hazırlanan anket DergiPark'ta bulunan dergilerin iletişim sayfalarından alınan editör ve editör yardımcısı rollerindeki kullanıcı e-postalarına gönderilmiştir. Anket verileri toplandıktan sonra incelenerek durumu aktif, yeni veya pasif olan dergilerden alınan yanıtlar analizlere dahil edilmiştir. Ayrıca bir dergiden birden çok yanıt alındığı durumlarda ise dergideki en üst yetkilinin yanıtları

dikkate alınmış, diğer yanıtlar analizlerden çıkarılmıştır. DergiPark tarafından durumu Arşiv olarak tanımlanmış olan dergiler ise dergi yönetim sürecini kullanmadıkları varsayımından hareketle için kapsam dışında bırakılmıştır. DergiPark yetkilileri ve dergi yetkilileri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılara önceden hazırlanmış sorular sorulmuş ve görüşme sırasında ortaya çıkan ek sorularla birlikte gerekli bilgiler toplanmıştır. Araştırmada toplanan verinin güvenilirlik ve geçerlik durumları ile evren ve örnekleme ilişkin ayrıntılar çalışmanın üçüncü bölümünde Yöntem başlığı altında açıklanmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Tez çalışması toplamda beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan “Giriş” bölümünde, dergi yönetim sistemleri ve kullanıcı deneyiminden bahsedilerek konunun önemi vurgulanmakta, sonrasında araştırmanın problemi ve amacından bahsedilerek cevap aranan araştırma soruları ve test edilen hipotezler sunulmaktadır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda, toplanacak verilerin kapsamından, verileri değerlendirmek için kullanılan yöntemlerden ve tez düzeninden bahsedilmektedir.

Çalışmanın “Kavramsal Arka Plan” adlı ikinci bölümünde, kullanıcı deneyimi kavramı ve özelliklerinden, kullanıcı deneyiminin ölçümünde kullanılan yöntemlerden ve kullanıcı deneyiminin kullanılabilirlikten farklılaştığı noktalardan bahsedilmekte, ardından akademik yayıncılık kavramına, akademik yayıncılıkta yer alan rollere ve akademik yayıncılıkta izlenen iş akışlarına değinilerek dergi yönetim sistemlerine geçiş yapılmakta, bu sistemlerde kullanılan iş akışı ile rollerinden bahsedilerek, farklı dergi yönetim sistemlerinin sunduğu özelliklerden bahsedilmektedir.

Çalışma verilerinin toplandığı “Yöntem” olarak adlandırılan üçüncü bölümünde, araştırma alanı olan DergiPark platformu tanıtılmakta, araştırma araçları olarak geliştirilen anket ve uzman görüşme formları gösterilmekte, veri toplama süreci ile

çalışmanın güvenilirliğiyle alakalı bilgilere yer verilerek verilerin analizi için kullanılan yöntem ve araçlar açıklanmaktadır.

Çalışmanın verilerinin değerlendirildiği “Bulgular ve Değerlendirme” adlı dördüncü bölümde araştırma kapsamında toplanan nitel ve nicel verilerin analizi ile elde edilen bulgulara yer verilmektedir. DergiPark’ı kullanan dergi yetkililerine uygulanan anketlerden elde edilen verilere ilişkin bulgular sunulmaktadır. Ardından DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmelerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgular ile dergi yetkilileriyle yapılan görüşmelerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmektedir. Son olarak, bu bulgulardan yola çıkarak genel bir değerlendirme sunulmaktadır.

Çalışmanın son bölümü olan “Sonuç ve Öneriler” bölümünde ortaya çıkan bulgular değerlendirilerek literatür ve hipotezlerle olan ilişkisi ortaya konulmakta ve sonuçlar verilmektedir. Ardından DergiPark’ın daha iyi bir kullanıcı deneyimi sunabilmesi adına öneriler verilmektedir.

Bu çalışmanın yazımında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanan Tez Yazım Yönergesi (2019) kullanılmıştır. Araştırma raporunda yararlanılan kaynak gösterme kuralı olarak American Psychological Association (APA) Kaynak Gösterme Kuralları 7. Basımı dikkate alınmıştır.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ARKA PLAN

Çalışmanın ikinci bölümünde, kullanıcı deneyimi ve kullanıcı deneyimi özellikleri açıklanmış ardından bilgi sistemlerinde kullanıcı deneyiminin ölçümü ile ilgili yöntemlere değinilmiştir. Ayrıca, kullanılabilirlik ve kullanılabilirlik boyutları açıklanarak, kullanıcı deneyiminin kullanılabilirlikten farklılaştığı noktalara değinilmiştir. Sonrasında akademik yayıncılık, akademik yayıncılıkta yer alan roller ve akademik yayıncılıkta izlenen iş akışlarından bahsedilerek dergi yönetim sistemlerine geçiş yapılmış, bu sistemlerde kullanılan iş akışı ile rollerinden bahsedilmiş ve farklı dergi yönetim sistemlerinin sunduğu özellikler değerlendirilerek ikinci bölüm tamamlanmıştır.

2.1. KULLANICI DENEYİMİ VE KULLANILABİLİRLİK

2.1.1. Kullanıcı Deneyimi

Çağımızda sağlık uygulamalarından devlet hizmetlerine, bankacılıktan eğitim uygulamalarına kadar yapılan tüm işlemlerde elektronik bilgi sistemleri kullanılmaktadır. Bilgi sistemleri bu derece insan hayatı içerisine girmişken bu sistemleri kullananların, sistemi doğru biçimde kullanabilmesi ve sistemi kullanırken hissettikleri önemli hale gelmiştir. Bu gereksinimlerden dolayı, kullanıcı deneyimi kavramı ortaya çıkmış ve bilgi sistemleri tasarlanırken günümüzde ilk akla gelen ve dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri olmuştur. Kullanılabilirlik alanında uzmanlardan biri olan Jacob Nielsen'e göre kullanıcı deneyimi, son kullanıcının tüm yönleri ile hizmet ve ürünlerle etkileşimini ifade etmektedir. Kullanıcı deneyiminin ilk şartı, müşterinin ihtiyaçlarını karmaşıklık ve ekstra iş gücü olmadan tam olarak karşılamaktır. Ardından, sadelik, estetik kullanılarak sahip olmaktan ve kullanmaktan keyif alınan ürünler üretmek gelmektedir (Nielsen-Norman Group, 2022).

Başka bir tanıma göre kullanıcı deneyimi, kullanıcının belirli bir ürüne, sisteme veya nesneye yönelik duygularının, onunla etkileşime girdiği sırada ve etkileşim sonrasında

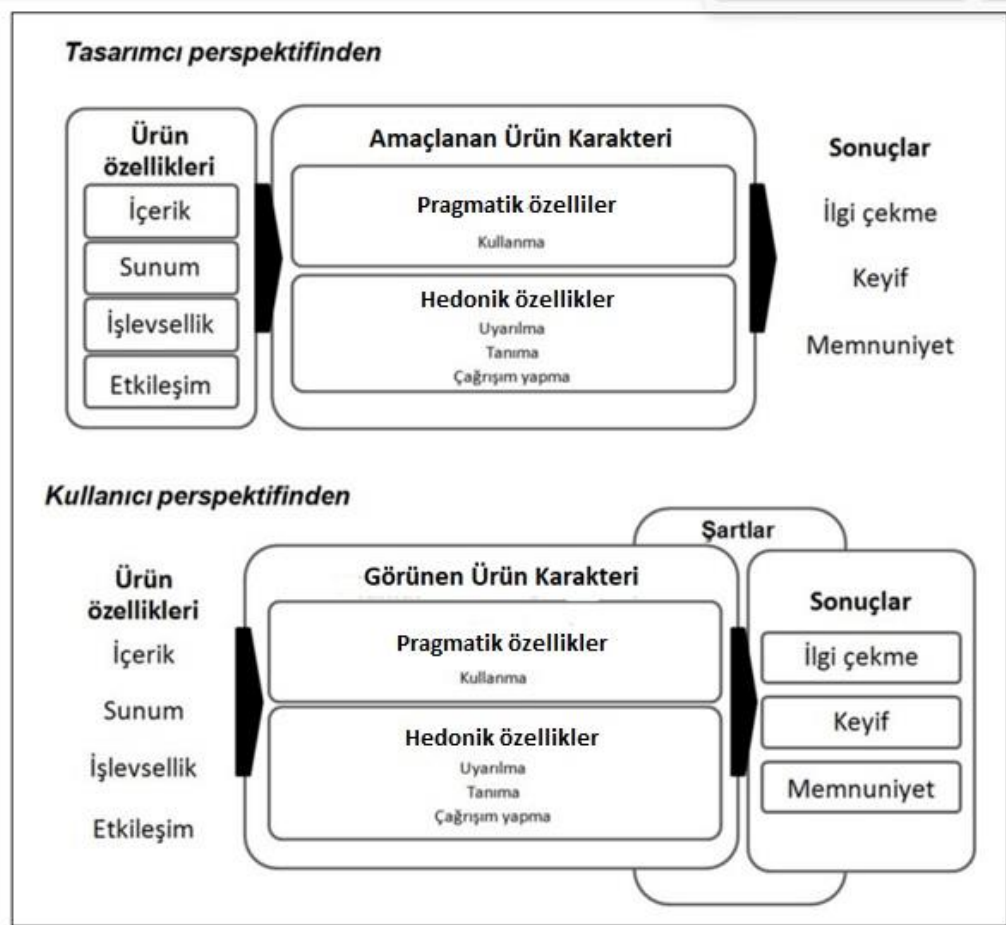
tanımlanmasını ifade eder (Roto, 2008, s. 572). Kullanıcının sistemden beklentileri, kullanıcının sistemle etkileşime girdiği andaki koşulları ve sistemin kullanıcının ihtiyaçlarını karşılama yeteneği gibi unsurlar da duyguları etkilemektedir.

Hassenzahl ve Tractinsky (2006, s. 95) kullanıcı deneyimini, bir kullanıcının içsel durumunun (yatkınlıklar, beklentiler, ihtiyaçlar, motivasyon, ruh hali vb.), tasarlanan sistemin özelliklerinin (karmaşıklık, amaç, kullanılabilirlik, işlevsellik gibi) ve etkileşimin gerçekleştiği çevrenin (organizasyonel/sosyal ortam, aktivitenin anlamlılığı, gönüllü kullanım gibi) toplamının bir sonucu olarak ifade etmiştir.

ISO 9241-210 standardına göre kullanıcı deneyimi, “bir ürünün, sistemin veya hizmetin kullanımından veya beklenen kullanımından kaynaklanan kişinin algıları ve tepkileri” olarak ifade edilmiştir (ISO 9241-210, 2010). Bir diğer ifadeyle kullanıcı deneyimi, bir ürünün kullanımına ilişkin her türlü duygusal, bilişsel veya fiziksel tepkileri içeren bütünsel bir kavram olarak görülmektedir.

Günümüzde başarılı çalışan sistemler yaratmak için önce kullanıcı deneyiminin yüksek olması gerekmektedir. Fakat bununla beraber sistemi kullanan değişik profildeki kullanıcılar, bunların ise değişik yetenekleri ve ihtiyaçları olduğundan dolayı kullanıcı deneyimlerinin de farklı olacağı gerçeği unutulmaması gerekmektedir. Bundan dolayı kullanıcı deneyimi odaklı tasarımlar önem teşkil etmektedir (Schrepp vd., 2014, s. 383).

Kullanıcı deneyimi tasarımcı (sistem geliştirici) ve kullanıcı olmak üzere iki farklı perspektiften değerlendirilebilen bir kavramdır. Bu perspektifler Hassenzahl (2005) tarafından Şekil 1’de gösterildiği gibi açıklanmaktadır.

Şekil 1. Tasarımcı ve kullanıcı perspektifinden kullanıcı deneyimi modeli

(Hassenzahl, 2005, s. 32)

Şekil 1, tasarımcı perspektifinden değerlendirildiğinde, tasarımcı tasarım sürecinde "amaçlanan ürün karakteri" oluşturmak için ürünün özelliklerini (içerik, sunum stili, işlevsellik, etkileşim stili) seçer ve uygun hale getirir. Bu karakter ürünün özelliklerini yeni, ilginç, faydalı, tahmin edilebilir gibi özetler. Karakterin işlevi bilişsel karmaşıklığı azaltmak ve ürünü ortaya çıkarmak için belirli stratejileri tetiklemektir. Kullanıcı perspektifi ise kullanıcının geliştirilen ürünle karşılaştığında ortaya çıkmaktadır. Kullanıcı öncelikle ürün özelliklerini tanır. Bu özelliklere dayanarak, her kullanıcı "görünen ürün karakteri" olarak adlandırılan kendi ürün karakterini oluşturur. Bu karakter pragmatik ve hedonik nitelik gruplarından oluşur. Görünen ürün karakterinin değerlendirilmesi bazı sonuçlara yol açar. Ürünün görünümü hakkında sonuçlar (örneğin, iyi/kötü), duygusal sonuçlar (örneğin, zevk, memnuniyet) ve davranışsal sonuçlara

(örneğin, ürünle harcanan zamanın artması) ulaşılır. Tüm bu değerlendirmeler varsayılan kullanım durumuna göre değerlendirilmekte, “şartlara” bağlı olarak değişebilmektedir. Pragmatik özellikler, kullanımdan oluşmaktadır. Ortamın kullanımı, işlevselliğe (yardımcı program) ve bu işlevselliğe erişmenin yollarına (kullanılabilirlik) ihtiyaç duymaktadır. Yazılım ürünlerinin pragmatik özellikleri anlaşılabilirlik, "destekleyicilik, yararlılık ve kontrol edilebilirlikten oluşmaktadır. Hedonik özellikler ise, kullanıcının psikolojik davranışlarını ile psikolojik olarak kullanıcının iyi hissetme durumunu kapsamaktadır. Hedonik özellikler, uyarılma (stimulation), tanıma (identification) ve çağrışım yapma (evocation) olarak üçe ayrılır. Uyarılma özelliği, ürün kullanımının kullanıcının kişisel gelişimine katkıda bulunması olarak tarif edilebilir. Ürün kullanıcıya yeni izlenimler, fırsatlar ve içgörüler sağlamalıdır. Tanıma özelliği, ürünün “iletişim kimliği” sayesinde kullanıcının sosyal statüsünü tanımlama ve kendini ifade etme ihtiyacını karşılamasını sağlamalıdır. Çağrışım yapma özelliği, ürünlerin “anıları uyandırma” davranışı sergilemesidir. Kullanıcının geçmişteki güzel deneyimler ile çağrışım yapması amaçlanmaktadır (Hassenzahl, 2005, s.32).

2.1.2. Bilgi Sistemlerinde Kullanıcı Deneyiminin Ölçümü

Kullanıcı deneyimi birçok farklı ürüne yönelik olarak ele alınan bir konudur. İlgili literatür incelendiğinde de kullanıcı deneyiminin sağlık uygulamalarından devlet hizmetlerine, bankacılıktan akademik yönetim araçlarına kadar kullanıcının etkileşimde bulunduğu tüm ürün ve hizmetlere yönelik olarak ölçümlendiği görülmektedir. Bilgi sistemleri de kullanıcı deneyimi açısından ele alınan konulardan biridir. Bu kapsamda kullanıcı deneyiminin değerlendirilmesi ve ölçülmesi ile ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. İlk olarak, kullanıcı deneyiminin ölçülmesinde farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılmaktadır. Bu yöntem ve teknikler, saha çalışmaları, laboratuvar çalışmaları ve çevrimiçi anket çalışmaları olarak birbirinden ayrılmaktadır. Saha çalışmaları gerçek kullanım alanlarında yürütülmekte olup, kısa sürede anlık olarak kullanıcı deneyiminin ölçülmesi sağlanmaktadır. Laboratuvar çalışmaları, kullanılabilirlik laboratuvarları, toplantı odaları gibi sabit mekanlarda yapılmakta olup, kullanıcıların aynı koşullarda belirli görevleri gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Çevrimiçi anket çalışmalarında ise kullanıcıların uygulama ile ilgili deneyimlerinin belirli süreçlerde çıkarılmasına odaklanılmaktadır (Allam vd.,2013, s.33).

Literatürdeki bir çalışmada kullanıcı deneyimi çalışmalarının, uygulamanın kullanım aşamalarına göre değişim gösterdiğine vurgu yapılmıştır. Söz konusu aşamaları, kullanmadan önce, anlık kullanım, bölüm testleri ve uzun kullanım olarak ayırmak mümkündür. Kullanım öncesi uygulanan değerlendirme yöntemleri, özellik kontrol listesi ve sezgiseller gibi pratik, hızlı ve uygulanabilen yöntemler olmakla beraber istatistiki değerlendirmelere göre daha az güvenilir yöntemlerden oluşmaktadır. Anlık değerlendirme yöntemlerinde ise, anketler, sesli düşünme çalışmaları, psikolojik ölçümler yer almaktadır. Bu safhadaki ölçümde katılımcı sistemle etkileşimde bulunurken anlık deneyimler değerlendirmektedir. Bu yöntemde geçerlilik ve doğrulama olduğu için bilimsel niteliğin daha güçlü olduğu değerlendirilmektedir. Bu safhada uygulanan yöntem ve teknikler incelendiğinde bölüm testlerinde, kullanıcıların belirli bir görevi yaparken videolarının kaydedilip sonrasında incelenme yapılmakta; katılımcıların başlangıç ve sondaki deneyimleri araştırılmaktadır. Son olarak, uzun kullanımda ise kullanıcıların uzun bir süre sistemi kullandıktan sonra yapılan ölçümler öne çıkmaktadır. Bu ölçümler bir süreliğine sürekli olarak da yapılabilmektedir (Vermeeren vd., 2010, s.527).

Kullanıcı deneyiminin ölçümünde yaygınlıkla kullanılan tekniklerden biri de anketlerdir. Kullanıcı deneyimi hakkında sistematik bir değerlendirme yapan bir çalışmaya göre araştırmacıların %84'ü kullanıcı deneyimini değerlendirmek için anketleri kullanmaktadır. Bunu %16 ile görüşmeler takip etmektedir. Çalışmada bir araştırmada birden fazla yöntemin belirtilebildiği çalışmaya göre anket ve görüşme dışında yüz tanıma, göz takibi, video kaydı, raporlama, kartlama, gözlemlene gibi tekniklerde kullanılmaktadır (Maia ve Furtado, 2016, s. 451).

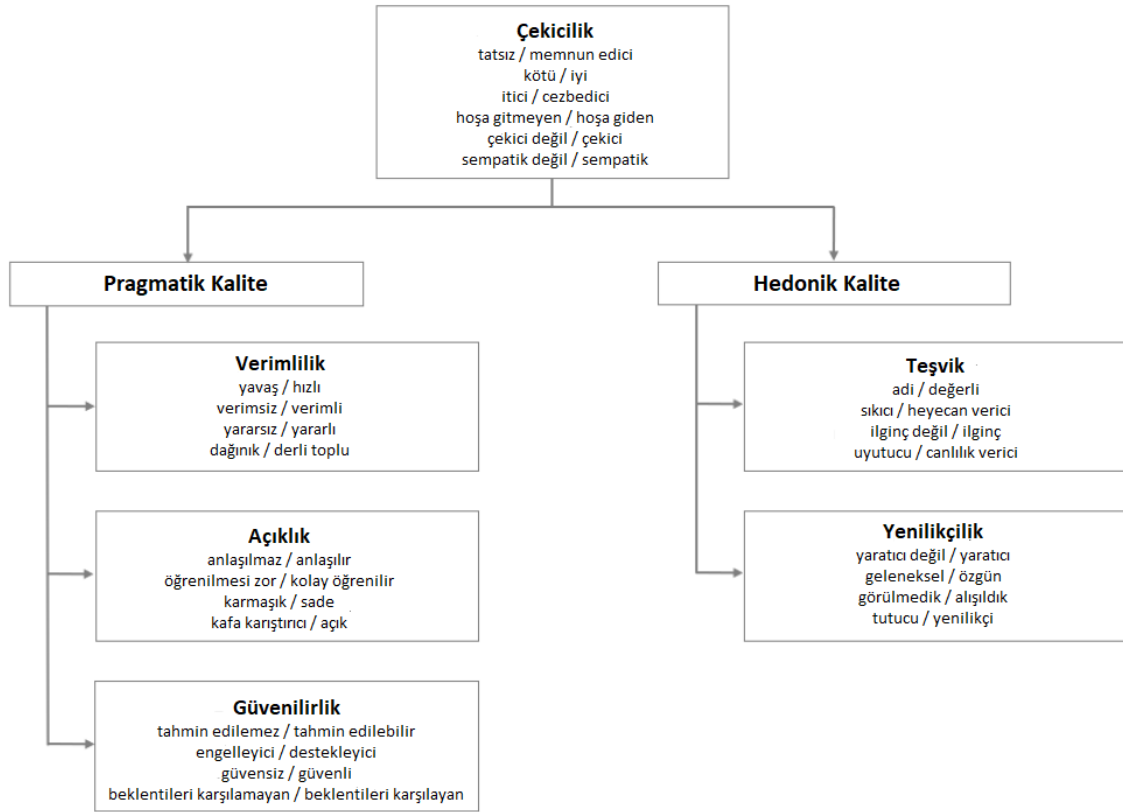
Literatürde kullanıcı deneyimi ölçümüyle ilgili çok sayıda anket geliştirilmiştir. Bu anketlerle kullanıcı deneyimi ile ilgili farklı boyutlara yönelik veriler toplanmıştır. Geliştirilen anketlerden biri AttrakDiff2 anketidir. Bu ankette yirmi sekiz soru dört temel

faktör altında gruplanmıştır. Bunlar, uyarıcılar için hedonik kalite, tanımlama için hedonik kalite, pragmatik kalite ve çekiciliktir (Dupont vd., 2018, s. 339).

Kullanıcı deneyiminin ölçümünde kullanılan bir diğer ankette ise verilen görevlerin tamamlanmasının ardından uygulanan bir son test niteliği taşımaktadır. After Scenario Questionnaire adını taşıyan bu anketi katılımcıların verilen her bir görevi tamamladıktan sonra yanıtlamaları istenmektedir. Toplamda üç sorudan oluşan ankette görevi tamamlama, görevleri tamamlama için zaman ve sağlanan destekten memnuniyet soruları yer almaktadır. Ankette güvenilirlik, etkililik ve memnuniyet unsurları ölçülmektedir (Lewis, 1991, s.79).

Bir diğer anket olan Emotional Metric Outcomes (EMO) anketi ise uygulamaların kullanıcılar üzerindeki duygusal etkisini ölçmek için oluşturulmuştur. Yapılan faktör analizi çalışmalarından sonra anket on altı soru ve dört faktörden oluşmuştur. Faktörler pozitif ilişki etkisi (PRA), negatif ilişki etkisi (NRA), olumlu kişisel etki (PPA) ve olumsuz kişisel etki (NPA) olarak belirlenmiştir (Lewis ve Mayes, 2014, s.702).

Kullanıcı deneyimi ile ilgili geliştirilen anketler içerisinde pragmatik ve hedonik kalite ölçümü ile ilgili ifadeleri içeren bir anket olarak Kullanıcı Deneyimi Anketi (User Experience Questionnaire) geliştirilmiştir. Kullanıcı deneyimi anketi toplamda üç temel amaçtan oluşmaktadır. Bunlardan ilki hızlı değerlendirme, ikincisi kapsamlı kullanıcı deneyimi izlenimi, üçüncüsü ise basit ve çabukluk olarak tanımlanmaktadır (Laugwitz vd., 2008, s. 64-65). Anket genel yapı olarak altı boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar ve aralarındaki bağlantılar Şekil 2’de verilmektedir.

Şekil 2. Kullanıcı Deneyimi Anketi kapsamında ele alınan boyutlar
(Schrepp, 2019, s. 2)

Şekil 2’de kullanıcı deneyiminin ölçümlemesi için geliştirilmiş olan Kullanıcı Deneyimi Anketindeki boyutlar pragmatik ve hedonik kalite bağlamında ele alınmaktadır. Bu kapsamda pragmatik kalite boyutunda verimlilik, anlaşılabilirlik ve güvenilebilirlik bulunurken, hedonik kalitenin ölçümünde teşvik ve yenilikçilik boyutlarına odaklanılmaktadır. Bu boyutların içeriklerini aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

Çekicilik (Attractiveness): Ürünün genel izlenimi hakkında sorulardan oluşmaktadır. Kullanıcıların ürün hakkındaki beğenilerini sorgulamaktadır. Çekicilik faktörü, tatsız/memnun edici, kötü/iyi, itici/cezbedici, hoş gitmeyen/hoş giden, çekici değil/çekici, sempatik değil/ sempatik olarak altı birbirine zıt ifade içeren sorudan meydana gelmektedir. Nielsen’in kullanılabilirlik ilkeleri ile ISO 9241-11’e göre kullanılabilirliğin ölçütlerindeki memnuniyet (satisfaction) ilkesine karşılık gelmektedir.

Pragmatik Kalite Ölçütleri: Pragmatik kalite ürünün kullanılabilme durumunu ölçmektedir. Pragmatik kalite anlaşılabilirlik, verimlilik ve güvenilebilirlik olarak üçe ayrılmaktadır.

Anlaşılabilirlik (Perspicuity): Ürünü öğrenmenin kolaylığı hakkındaki sorularla sistemin kullanıcı dostu olup olmadığı sorgulanmaktadır. Anlaşılabilirlik faktörü, anlaşılmaz/anlaşılır, öğrenilmesi zor/kolay öğrenilir, karmaşık/sade, kafa karıştırıcı/açık olarak dört soruyla sistemin kullanım kolaylığını belirlemektedir.

Verimlilik (Efficiency): Kullanıcıların üründeki görevleri gereksiz çaba sarf etmeden çözebiliyor mu sorgulanmaktadır. Verimlilik faktörü, yavaş/hızlı, verimsiz/verimli, yararsız/yararlı, dağınık/derli toplu olmak üzere dört soruyla sistemin verimliliğini ölçmektedir.

Güvenilebilirlik (Dependability): Kullanıcılar ürünle ilgili işlemleri yaparken ürünün işlemleri doğru olarak gerçekleştirdiğinden emin olabiliyor mu sorgulanmaktadır. Güvenilebilirlik faktörü, tahmin edilemez/tahmin edilebilir, engelleyici/destekleyici, güvensiz/güvenli, beklentileri karşılamayan/beklentileri karşılayan olmak üzere dört soruda sistemin güvenilirliğini ölçmektedir.

Hedonik Kalite Ölçütleri: Hedonik kalite, kullanıcının psikolojik ve duygusal olarak iyi hissetme durumunu ölçmektedir. Hedonik kalite teşvik ve yenilikçilik olarak ikiye ayrılmaktadır:

Teşvik (Stimulation): Kullanıcılar ürünü sempatik buluyor mu sorgulanmaktadır. Teşvik faktörü, değersiz/değerli, sıkıcı/heyecan verici, ilginç değil/ilginç, uyutucu/canlılık verici olmak üzere dört soruda sistemin teşvik edici olma durumu ölçülmektedir.

Yenilik (Novelty): Bu unsurda ürünün yenilik ve özgünlük durumunu sorgulanmaktadır. Yenilik faktörü, yaratıcı değil/yaratıcı, geleneksel/özgün, eşi görülmedik/alışıldık, tutucu/yenilikçi olmak üzere dört ifadeden meydana gelmekte ve kullanıcıların ürüne olan ilgisi ölçülmektedir.

Özetle, kullanıcı deneyimi kullanılabilirliğe göre daha geniş bir kavram olmakla beraber, kullanılabilirliğin değerlendirilmesi için gereken yöntemleri de kapsamaktadır.

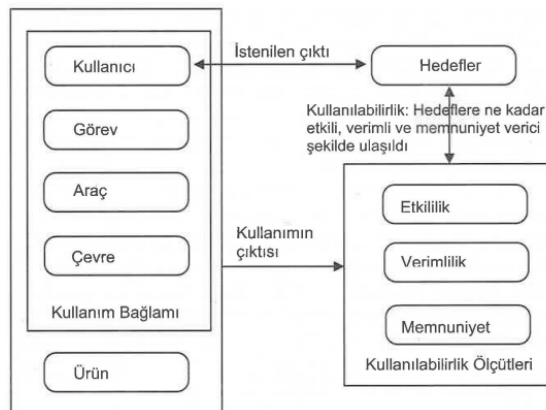
Kullanıcının sistemden beklentileri ve sistemle olan duygusal ilişkisini de ölçerek geleneksel kullanılabilirliğin daha da üzerinde bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır.

2.1.3. Kullanılabilirlik

Kullanılabilirlik, sistem veya hizmetlerin belirli kullanıcılar tarafından, belirlenen işler ile kullanım sonrasında etkililik, verimlilik, memnuniyet hedeflerine ne kadar ulaştığı ile ölçülebilen bir kavramdır (ISO-9241-11:2018, 2018).

Kullanıcı deneyimi, gözlemlenen etkinlik ve verimlilikten ziyade, kullanıcının tercihlerine, algılarına, duygularına ve kullanımdan önce, kullanım sırasında ve sonrasında meydana gelen fiziksel ve psikolojik tepkilere odaklanır. Kullanılabilirlik tipik olarak bir kullanıcı grubu tarafından paylaşılan hedeflerle ilgilenirken, kullanıcı deneyimi, yeni bilgi ve beceriler edinme, kişisel kimliği iletme ve hoş anılar yaratma gibi kişisel motivasyonları içerebilen bireysel hedeflerle ilgilidir. Kullanıcı deneyimi, tekrarlanan kullanımla deneyimin nasıl değiştiğine de vurgu yapar (Bevan vd., 2015).

Sistem veya hizmetlerde kullanılabilirlik, belirli kullanıcıların, önceden hazırlanan görevleri yaparken gösterdikleri etkililik (effectiveness), verimlilik (efficiency), ve memnuniyetlerinin (satisfaction) tespit edilmesi ile gösterilebilir. ISO standardına göre kullanılabilirlik Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. ISO-9241-11 Standardına Göre Kullanılabilirliğin Gösterimi
(ISO-9241-11, 1998)

Şekil 3’te kullanılabilirliği ölçmek için kullanılabilirlik ölçütleri ve kullanım bağlamı alt bileşenlere ayrıştırılmıştır. Böylece kullanılabilirlik hedeflerine ne derecede ulaşılabildiği ölçülebilir ve doğrulanabilir nitelikte olmuştur. Bu bağlamda kullanılabilirlik, kullanıcının kullanım bağlamı çerçevesinde kullanılabilirlik hedeflerine ulaşma durumu gösterilmektedir.

Şekil 3’te gösterilen kullanılabilirlik ölçütlerini aşağıdaki gibi açıklayabiliriz (ISO-9241-11, 1998):

Etkililik (Effectiveness): Amaçlar doğrultusunda kullanıcının verilen görevleri doğru bir şekilde tamamlayabilme başarısının ölçümü etkililik olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, kullanıcıya verilen görev uygulamada kayıt yapmak ise, kullanıcının sistem üzerinde kayıt yapmadaki başarısı etkililik olarak tanımlanabilir.

Verimlilik (Efficiency): Verimlilik ölçüleri, elde edilen etkinlik düzeyi ile kaynakların harcanması arasında ilişki kurar. Kullanıcıların bir işi yaparken ne kadar zamanda tamamladığı veya kaç adımda yaptığı gibi veriler kullanılarak verimlilik ölçümü yapılabilir.

Memnuniyet (Satisfaction): Memnuniyet, kullanıcıların ürünün kullanımına yönelik tutumlarını, ürünün kullanımı hakkındaki fikirlerini ölçer. Memnuniyet, yaşanan rahatsızlık veya hoşlanma gibi sorularla hazırlanmış anketlerle belirlenebilir ve ölçülebilir. Kullanım sırasında kaydedilen olumlu ve olumsuz yorumların sayısı ile de memnuniyet ölçülebilir.

ISO 9241-11 kullanılabilirlik ölçütlerine ek olarak Nielsen’in kullanılabilirlik ölçütleri farklı maddeler getirmiştir. Nielsen’e göre kullanılabilirlik, kullanıcı arayüzünde tek boyutlu bir özellik değildir. Kullanılabilirliğin birden fazla bileşeni vardır ve geleneksel olarak aşağıda belirtilen beş özelliikle ifade edilmektedir (Nielsen,1993):

- *Öğrenilebilirlik (Learnability)*: Sistemin öğrenilmesi kolay olmalıdır, böylece kullanıcı sistemle ilgili işlemleri hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmelidir. Öğrenilebilirlik en önemli kullanılabilirlik özelliğidir çünkü çoğu insanın yeni bir sistemle ilk deneyimi, onu kullanmayı öğrenmekle başlar. Bazı sistemler kullanıcı arayüzünün zorluğundan eğitim vermeyi göze alsa da sistemler kolay öğrenilebilir olmalı ve tasarlanmalıdır. Öğrenme için uzmanlık seviyesi, görevleri başarılı

olarak tamamlayabilme olarak da tanımlanabilir, fakat asıl öğrenmiş olmak için görevleri minimum sürede tamamlamak önemlidir. Kullanıcılar arayüzü komple öğrenip kullanmak yerine arayüzün belirli bir yerinden başlayarak kullanırlar. Araştırarak öğrenmede, sistemin kolay anlaşılır hata mesajları olması, sistemin hepsini öğrenmeden de iş yapabilme, işlemlerden geri dönüş, riskli komutlardan önce onaylama soruları gibi olanakları sunması gerekmektedir.

- *Verimlilik (Efficiency)*: Sistemin kullanımı verimli olmalıdır, böylece kullanıcı sistemi bir kez öğrendiğinde sistem üzerinde üretken bir şekilde çalışabilmelidir. Kullanıcıların sistem üzerindeki deneyimleri genelde sistemi toplamda kaç saat kullandığı ile ölçülür. Sistemin verimliliği ise belirli deneyimdeki kullanıcılar için verilen görevleri tamamlama süreleri ile ölçülmektedir.
- *Hatırlanabilirlik (Memorability)*: Sistemin hatırlanması kolay olmalıdır, böylece kullanıcı sistemi bir süre kullanmasa bile tekrar kullandığında her şeyi baştan hatırlamak zorunda kalmamalıdır. Hatırlanabilirlik ile ilgili testler diğer testlere göre daha az yapılsa da amaç sistemden uzun süre uzak kalmış kullanıcıların sistemdeki görevleri ne kadar sürede yaptığını ölçer. Yeni sistemler kullanıcıya gerekli olduğunda bilgiler vererek sistemi hatırlatmalıdır.
- *Hatalar (Errors)*: Sistemin hata oranı düşük olmalıdır. Kullanıcılar sistemi kullanırken daha az hata yapmalı ve hatalarından geri dönüşü kolaylıkla gerçekleştirebilmelidir. Hataların ölçümü ise, kullanıcıların belirli bir görevi başarılı olarak gerçekleştiremediklerinde yaptıkları yanlış işlemlerin sayısına dayanmaktadır. Geri dönüşü olup tamamlanan görevler sistemin verimliliğini düşürmektedir. Bu tür durumlar verimlilik özelliği kapsamında ele alınmaktadır. Kullanıcıdan kaynaklanmayan (sistem hataları) hatalar ise ayrıca değerlendirilmelidir.
- *Memnuniyet (Satisfaction)*: Sistemin kullanımı hoş olmalı, böylece kullanıcılar sistemi kullanırken tatmin olmalı ve sistemi beğenmelidirler. Kullanıcı memnuniyeti, genellikle anketlerle ölçümlenir. Anketler, kullanılabilirlik testlerinin sonunda değerlendirmenin bir parçası veya ayrı bir anket olarak uygulanabilmektedir. Bu anketlerde Likert ölçeği veya anlamsal diferansiyel ölçek (Semantic Differential Scale) tipinde sorularla sistemi değerlendirmeleri istenmektedir.

ISO 9241-11'e göre kullanılabilirlik ölçütlerinin, Nielsen'in kullanılabilirlik ölçütlerine göre benzerliği bağlamında verimlilik ve memnuniyet noktasında aynı özellikleri içerdiği görülmektedir. Bununla beraber ISO 9241-11'deki etkililik Nielsen ölçütlerinde bulunmamakta, Nielsen ölçütlerinde ISO 9241-11'e ek olarak öğrenilebilirlik, hatırlanabilirlik ve hatalar bulunmaktadır. Bu kullanılabilirlik ölçütleriyle sistemin pragmatik olan somut özellikleri ölçülebilmektedir.

Kullanılabilirliği ölçmek için çeşitli yöntemler vardır ve bunlardan bir tanesi de kullanılabilirlik testleridir. Kullanılabilirlik testlerinde, katılımcıların görevleri çözmek için ihtiyaç duyduğu zaman süresi ile gözlemlenen problemlerin sayısı, kullanıcı deneyimi kalitesini değerlendirmede veri olarak kullanılır. Bununla birlikte testler için, uygun katılımcıları bulmak, görevleri ve test sistemini hazırlamak gibi ön işlemleri barındırdığından bu yöntem büyük efor gerektirir ve sadece kullanılabilirlik problemlerini tespit etmeye odaklanır. Kullanılabilirlik testleri, kullanıcıların yenilikçilik (novelty) veya teşvik (stimulation) gibi hedonik kalite yönleri hakkındaki izlenimleri hakkında bilgi sağlayamazlar. Fakat bu yönler bir kişinin kullanıcı deneyimi ile ilgili genel izlenimini ortaya koymaktadır (Schrepp vd., 2017, s. 40).

Kullanılabilirlik testleri dışında arayüz tasarımı yaklaşımları da mevcuttur. Bunlar tasarım rehberi temelli yaklaşım, uzman temelli yaklaşım ve model temelli yaklaşımlardır. Tasarım rehberleri temelli yaklaşımlara Apple Macintosh Guidelines (Henninger vd, 1995, s.43), uzman temelli yaklaşımlara Nielsen'in kullanılabilirlik sezgiselleri (Nielsen, 1994, s. 153), model temelli yaklaşımlara Goals Operators Methods Selection (GOMS) modeli (Kieras, 2009, s.294) örnek gösterilebilir. Kullanılabilirlik testleri gibi bu yöntemler de kullanılabilirlik sorunlarını veya kılavuz ve ilkelerden sapmaları tespit etmeye odaklanmaktadır. Bu yaklaşımların bir ürünün kullanıcı deneyimine yönelik daha geniş bir ölçümü gerçekleştirmediğini söylemek mümkündür.

2.2. AKADEMİK YAYINCILIKTA DERGİ YÖNETİM SİSTEMLERİ

Bilimsel iletişim, araştırmaların ve bilimsel yazıların oluşturulduğu, kalite açısından değerlendirildiği, akademik topluluğa dağıtıldığı ve gelecekte kullanılmak üzere

saklandığı sistemdir. Bilimsel iletişimin gerçekleştirildiği kanallardan biri de akademik yayıncılıktır (ACRL, 2003). Akademik yayıncılıkta bilimsel nitelikteki çalışmaların üretimi belirli bir yayın sürecini gerektirmektedir. Bu süreçte farklı aktörler görev almaktadır. Bu aktörleri genel olarak yayıncılar, toplayıcılar/dağıtıcılar, kütüphaneler ve okuyucular olarak gruplamak mümkündür. Bu aktörlerin rollerini ise şu şekilde açıklayabiliriz (McGuire vd., 2017, s. 6-9):

Yayıncılar: Bilimsel çalışmaları dergi, kitap ve benzeri şekilde kamuya açık hale getirmek için çalışmaktadırlar. Bu yüzden yayıncılar, yayıncılık yaklaşımları, iş modelleri ve kurumsal bağlantıları temsil etmektedir.

Toplayıcılar/dağıtıcılar: Dergileri ve kitaplar gibi bilgi kaynaklarını okuyucuların eriştiği yerlere ulaştırmaktan sorumludurlar.

Kütüphaneler: Kütüphanelerin akademik sistemdeki rolleri arasında, kitap koleksiyonlarını yayıncılardan ve toplayıcılardan satın almak, kaynakları okuyucular için aranabilir hale getirmek, okuyucuların kaynaklara ve toplayıcı tarafından oluşturulan okuma platformlarına erişmesini sağlamak, kullanıcılara araştırma desteği sağlamak yer almaktadır.

Okuyucular: Akademik yayıncılıkta en önemli roledirler çünkü kaynakları kullanan kullanıcılarıdır.

Akademik yayıncılıkta farklı rolleri bulunan aktörler bilimsel bilginin üretilmesinden dağıtımına kadar çeşitli iş süreçlerinin içerisinde yer almaktadır. Bu süreçlerde yer alan aktörler ve aktörlerin işlevleri yayımlanacak bilgi kaynağının türü ve niteliğine göre farklılık göstermektedir. Söz konusu bilgi kaynaklarından biri de bilimsel dergilerdir. Genel yapı olarak dergiler, yıl boyunca ve yıldan yıla düzenli olarak yayımlanan özel bir seri yayındır. Bu nedenle süreli yayın olarak adlandırılmaktadır. Her dergi sayısı, genellikle bir disiplindeki araştırmaları yansıtan bir dizi makale içermektedir. Dergilerde araştırma makaleleri, derleme makaleleri, konferans raporları, toplantı özetleri gibi farklı türlerde çalışmalar yayımlanmaktadır. Bu farklı türlerin ortaya çıkabilmesi için farklı niteliğe sahip kişilerin süreç içerisinde uyumlu şekilde çalışabilmesi gerekmektedir. Bilimsel dergiler bazı özellikleriyle diğer dergilerden farklıdır. Bilimsel dergilerde

makaleler hakemler tarafından değerlendirilmektedir. Bu dergilerde spesifik bir alanında araştırmalar yapılmakta, referans kaynaklara atıflar ve literatür araştırması detaylı bir şekilde yer verilmekte ve çeşitli araştırma yöntemleri kullanılarak ortaya çıkarılan veriler değerlendirilerek sonuca ulaşılmaktadır (Regazzi, 2015, s. 20).

Akademik yayıncılıkta diğer bilgi kaynağı türlerinde olduğu gibi bilimsel bir derginin yayımlanmasında birtakım iş süreçleri gerçekleştirilmektedir. Bilimsel dergilerde içeriğin başvuru aşamasından üretim ve dağıtım süreçlerine kadar birçok iş süreci birbirine bağlı olarak, farklı rol ve sorumluluklardaki aktörler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bilimsel dergilerde genel olarak uygulanan iş süreçlerini aşağıdaki başlıklarda açıklayabiliriz:

1. *İlk/Ön değerlendirme*: Bu süreçte gönderilen aday makalelerin konularının ve içeriklerinin dergi yayın politikaları, odak ve kapsam uyumlulukları kontrol edilmektedir. İlk/Ön değerlendirme sürecinde aday makaleler küçük düzeltmeler için yazara gönderilebilmekte veya yayın politikası, odak veya kapsam uyumsuzlukları nedeniyle reddedilmektedir. Reddedilme sebepleri arasında makalenin konusunun derginin alanının dışında olması, intihal durumu, dilin kötü kullanılması, referansların eksik olması gibi nedenler yer almaktadır. Eğer makale reddedilirse veya düzeltme için yazara gönderilirse tespit edilen eksiklikler veya reddedilme gerekçeleri editör tarafından yazara bildirilmektedir (Chaitow, 2019).
2. *Editör ataması ve hakem değerlendirmesi*: Makale ön değerlendirme sürecinden geçtikten sonra yönetici editör, makaleleri ilgi alanları doğrultusunda editörlere iletmektedir. Bu aşamada dergiler belirli bir konu alanına yönelik aday makalelerin bilimsel yayın değerlendirme süreçlerini yönetebilmek için alan editörü rolünü kullanabilmektedir. Editör ataması ve hakem değerlendirmesi süreçlerinin yönetimi için bu aşama baş editör veya derginin genel editörü tarafından atanan editörler görev almaktadır. Bu editörler ayrıca bölüm editörü olarak da adlandırılmaktadır (PKP,2022). Birçok dergide genel veya yönetici editörler dergilerin tek tam zamanlı çalışanı olarak görev yapmaktadır. Diğer yandan bu durum dergiden dergiye değişebilmektedir. Atanan editör, makalenin derinlemesine değerlendirmesini yapmakta eğer bilimsel açıdan tespit edilen hatalar varsa makaleyi bu aşamada reddedebilmektedir. Aday makale bilimsel

açından bir eksiklik ya da hata içermiyorsa bölüm editörü ya da alan editörü tarafından uygun hakemlere değerlendirme için gönderilmektedir. Hakemler makaleleri, araştırma tasarımının doğruluğu, bilimsel açıdan literatüre uygunluğu ve referansların kaliteli olması gibi kriterlere göre incelemektedir. Eğer kriterler sağlanmazsa süreç hakemler tarafından makalenin reddedilmesiyle sonuçlanabilmektedir. Bunun dışında hakemler küçük düzeltmelere ilişkin öneri sunabildikleri gibi geniş kapsamda düzenlemeler önerebilmekte, aday makaleyi düzenlemelerden sonra yeniden inceleme talebinde bulunabilmektedir. (Chaitow, 2019).

3. *Değerlendirme ve revizyonlar:* Genelde değerlendirmeler, yazarla hakemin birbirinin kimliğini bilmediği çift körleme tekniğiyle gerçekleştirilmektedir. Makaleler editörlere ulaştığında, editörler yorumları dikkatle okumakta ve kendi yorumlarını eklemektedir. Editörler hakemlerin makale hakkındaki yorumlarını önemsemekte fakat hakemle görüş ayrılığı yaşadıkları dönemlerde durumu bir üst makam olan yönetici editöre taşımaktadırlar. Yönetici editör, değerlendirme sonucunda yeni bir hakem atayabilmekte ve süreç uzayabilmektedir. Normal koşullarda, editör ve hakemlerin yorumları son olarak yönetici editöre gelmekte ve onun da değerlendirmesi sonucu yazara iletilmektedir (Chaitow, 2019). Yazarlar da sürecin işleyişini takip edebilmekte, dosyaları ve yorumları görebilmektedir (PKP, 2022). Düzeltmeler olması durumunda yazarlardan bu düzeltmeleri gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Eğer yazarlardan yeni verilerin toplanmasını veya metnin önemli ölçüde gözden geçirilmesini gerektiren majör düzeltme istenirse makalenin güncellenmiş halinin gönderilmesi beklenir. Diğer taraftan, yazarlardan minör düzeltme istenirse, hakemler ve editör tarafından önerilen küçük değişikliklerle gözden geçirilmiş bir kopyasının gönderilmesi beklenir (Hindawi, 2022). Editör ve hakem makalenin bilimsel bütünlüğünü sağlayan koşullar gerçekleştirilene kadar yazarla düzeltme işlemlerine devam eder. Eğer verilen yorumlara ve düzeltmelere uyulursa makale yayınlanma aşamasına geçer yoksa reddedilir.
4. *Kabul Sonrası ve yayın öncesi düzenleme:* Editör yazarla birlikte çalışarak yapı ve içerik olarak tamamlanan makaleleri son haline getirerek yayına hazırlarlar. Eğer önceki aşamalarda dil kontrolü yapılmamışsa, dil kontrolü yapılmalıdır.

Bundan sonra ise yazı ve sayfa formatı, kullanılan resimlerin veya şekillerin kalitesi gibi teknik özelliklerin kontrolü gerçekleştirilmelidir (Chaitow, 2019). Bu kontrolleri, kopya editörü ve düzen editörü gerçekleştirerek editöre iletirler (PKP, 2022). Son aşamada editör tarafından iletilen değişiklikleri yazarlar gözden geçirme ve düzeltme işlemlerini gerçekleştirmektedir.

5. *Üretim:* Yönetici editör tarafından onaylanan makaleler üretim ekibine yollanmaktadır. Daha sonra, üretim ekibi kendi kontrollerini yapmakta ve dizgiye makaleyi yollamaktadır. Son okuma yönetici editör ve yazarlar tarafından yapılarak yazarlardan yayın onayı alınmaktadır. Bu süreçte dergi sayısına dahil edilmek üzere makale seçimi yapılmakla beraber basım ve sayının veri tabanlarında dizinlenmesine yönelik işlemler yapılmaktadır (Chaitow, 2019).
6. *Koruma:* İşleyişte koruma aşaması çoğu zaman dikkate alınmayan bir aşamadır. Bu aşama yayımlanan makalelerin nasıl korunacağı ile ilgilidir. Bu aşamada derginin ilgili sayısı ve sayı içeriğinde yer alan her bir makale ile bu makalelerin üstverileri arşivlenmek üzere dijital arşivlerde kayıt altına alınır (Sewell, 2020, s. 67). Bu uygulamalara örnek olarak LOCKSS¹, CLOCKSS² ve Portico³ gibi arşivler gösterilebilir.

Özetle, ilk önce yazar makaleyi dergiye göndermekle süreci başlatmaktadır. Sonrasında dergi yetkilileri olarak editörler makaleyi dergi politikaları açısından değerlendirerek makalenin uygunluğuna karar vermektedir. Makale eğer uygun değilse reddedilmekte, uygunsa makale hakemlere yönlendirilmektedir. Hakemlerin belirlenmesi sürecinde bazı dergilerde alan ya da bölüm editörleri de yer alabilmektedir. Hakemler, aday makaleyi değerlendirmekte ve makalenin niteliğine ilişkin görüşlerini dergi editörüne iletmektedir. Dergi editörü de hakemlerin değerlendirme ve görüşlerinden de yararlanarak aday makalenin yayımlanmasına yönelik kararını vermektedir. Bu karar, yayına kabul etme, küçük düzeltmeler önerme, kapsamlı düzenlemeler sonrasında yeniden değerlendirme sürecinin gerçekleştirilmesi veya reddetme şeklinde olabilmektedir. Eğer reddedilmediyse aday makale düzenleme işlemleri için tekrardan yazara gönderilmektedir. Bu aşamada yazar önerilen düzenlemeler çerçevesinde gerekli gözden

---

¹ Bkz. LOCKSS adresi

² Bkz. CLOCKSS adresi

³ Bkz. Portico adresi

geçirmeleri yaparak aday makaleyi editöre göndermektedir. Editör gözden geçirilen metni kontrol ederek ve gerektiğinde yeniden hakem değerlendirmesine başvurarak makalenin yayımlanıp yayımlanmayacağına karar vermektedir (Rajagopalan, 2017). Belirtilen bu işlemler sonucunda yayına kabul edilen makaleler dizgi, mizanpaj, son okuma ve yayın onayı işlemlerinden sonra yayımlanmaktadır. Dergi sayısının yayımlanmasının ardından da koruma işlemleriyle süreç sonlanmaktadır.

2.2.1 Dergi Yönetim Sistemlerinde İş Akışı ve Roller

Bilimsel dergilerde yayın süreçlerinin yönetiminde bilimsel çalışmaların kabul edilmesi, hakemlerin atanması, değerlendirilmesi gibi işlemlerin e-posta yoluyla yapıldığında karmaşık, takip edilmesi zor ve zaman alıcı bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Klasik dergi yönetimi süreçte gecikmelere, ek personel ihtiyacına ve bir çalışmayı yayımlamak için fazla zaman ihtiyacına sebep olmaktadır. Bilimsel dergilerdeki en zorlanılan kısım çalışma gönderiminden yayınlanmaya kadar olan süreçteki zamanı kısaltmaktır. Bu zamanın kısaltılması ve yayın sürecinde gerçekleştirilecek işlemlerin takibi etkili bir süreç yönetimi ile mümkün olabilmektedir. Söz konusu süreç yönetimi de bilgi akışını hızlandıran dergi yönetim sistemleriyle mümkün olabilmektedir (Bogunovic vd., 2003, s.231).

Dergi yönetim sistemleri, makale yayın süreçlerinin yönetimi ve belgelerin toplu olarak düzenlenmesini sağlayan sistemlerdir. Bu sistemler, süreç yönetiminin yanı sıra editoryal hizmetleri de sistem üzerinden sunmaktadırlar. Sundukları hizmetler arasında sınıflandırma, veri tanımlarının ayrıştırılması, yayınlama, uzun süreli depolama, kullanım istatistikleri sunma, koleksiyonlarla ilişkilendirme, kurumsal depolarla ilişkilendirme, yeni gelen makaleleri iletme, bildirimler sunma gibi hizmetler yer almaktadır (Elizarov vd., 2014, s.67). Dergi yönetim sistemleri, süreçlerin yönetimine olanak vermenin yanı sıra süreçte bulunan işlemlerin kayıt altına alınması, izlenebilmesi ve kanıt niteliğinde belgelendirilmesine de olanak sağlamaktadır. Genel olarak web tabanlı olarak geliştirilen dergi yönetim sistemleri yazının gönderim aşamasından en son yayınlanma sürecine kadar olan tüm süreçleri kapsayabilmektedir. Bu sistemlerin getirmiş olduğu özelliklerle

yayıncılık modelleri de gelişmektedir. Bu platformlar kullanılarak oluşturulan bilimsel çalışmalar uluslararası standartlara uyum sağladığından arama motorları tarafından kolay bir şekilde işlenerek görünürlüğü sağlanmaktadır. Günümüzde dergi yönetim sistemleri gerek sunmuş olduğu süreç yönetimi hizmetleri gerekse dergilerin görünürlüğü, barındırılması gibi birçok hizmeti vererek dergilere birçok avantaj sağlamaktadır (Çakmak, 2020, s. 376). Bu avantajlardan bazılarını bir dergi yönetim sistemi olan Açık Dergi Sistemleri (Open Journal Systems, OJS) örneğinden hareketle şu şekilde belirtmek mümkündür (Open Journal Systems, 2022):

- Okuyucu, yazar, editör ve hakem gibi farklı rollerin görevlerini bir sistem üzerinden gerçekleştirmelerini ve bu görevlerin kayıt altına alınmasına olanak tanımaktadır.
- Zamandan ve mekândan bağımsız olarak süreç yönetiminin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.
- Editörler gereksinimlerini ve değerlendirme sürecini yapılandırabilmektedir.
- Çevrimiçi gönderim sağlamakta, tek/çift-kör değerlendirme sunmakta ve tüm içeriğin yönetimini sağlamaktadır.
- Kapsamlı içerik indekslemesi yapmakta ve arama motoru için optimize olmaktadır.
- Okuyucular için e-posta bildirim ve yorum yapma yeteneği sunmaktadır.
- İçeriği diğer sistemlere (CrossRef, DOAJ vb.) aktarmak için dışa aktarma araçları sunmaktadır.
- Kişiselleştirilebilir temalı okuyucu arayüzü sunmaktadır.
- Farklı yayıncılık modellerine uyum sağlayabilmektedir.

Dergi yönetim sistemleri mimarî olarak ise üç katmandan oluşmaktadır. Bu katmanlar literatürde yapılan bir çalışmada aşağıdaki gibi açıklanmıştır (bkz. Şekil 4).

Şekil 4. Dergi yönetim sistemlerinin mimarisi (Elizarov vd., 2014)

Şekil 4’te belirtilen katmanları açıklayacak olursak; fiziksel katman, sistemin donanımsal bileşenlerini kapsamaktadır. Bu katmanda üst katmandaki bileşenlerin doğru çalışmasını sağlayan sistem ve yazılımlar bulunmaktadır. Bulut ve sanallaştırma teknolojileri sayesinde artık fiziksel makineler olmadan da işlemler gerçekleştirilebilmektedir. Temel katman, dergi yönetim sisteminin ana fonksiyonlarını gerçekleştiren katmandır. Ana fonksiyonlara, yazar ve kullanıcının sisteme kayıtları, otomatik makale değerlendirme (revizyon ve kuralları yorumlama), makalelerin son değerlendirme tarihlerine uygunluğu kontrolü, hakem ataması, bildirimlerin gösterilmesi, arama yapma gibi işlemler örnek verilebilir. Bu katmanda, yayıncılıkta bulunan iş süreçleri ve içerik saklama işlemleri yürütülmektedir. En üst katman olan servis katmanında ise ön taraftaki işlemler yapılmaktadır. Dergi yönetim sistemine erişim, web üzerinden veya dergiye özel olarak sunulan yazılımlar tarafından sağlanabilmektedir. Bu noktada dergiler içerisinde birden çok dergi barındırabilen web erişimli dergi yönetim sistemlerinden yararlanabilmektedir. Bunun dışında dergiler sadece bir web sitesi üzerinden de yayımlanabilmektedir (Elizarov vd., 2014).

Dergi yönetim sistemleri süreçlerinde yer alan roller yazar, alan editörü, editör yardımcısı, editör, hakem, dergi yöneticisi, sayfa düzenleyici ve okuyucu gibi rollerden oluşmaktadır. Sırasıyla yazar, editör, hakem gibi ana roller derginin yayın sürecinin

yönetiminde farklı görevlerde bulunmakta ve yayın değerlendirme sürecinde kabul edilen makaleler dizgi, mizanpaj ve son okuma gibi işlemlerin ardından yayımlanmaktadır. Aşağıda bu ana rollere ve iş akışındaki görevlerine değinilmektedir:

Yazar: Yazar, sisteme üye olduktan sonra kullanıcı bilgilerini girerek sisteme giriş yapmaktadır. Yazarlar, derginin yayın politikalarında belirtilen bildirimleri yaparak istenen dosyaları yükleyerek süreci başlatır. Bu aşamanın ardından eğer ilgili dergi bir dergi yönetim sistemi kullanıyorsa yazarlar göndermiş oldukları aday makalelerin süreçlerini kendi kullanıcı hesapları üzerinden takip edebilmektedir. Yazar, sistem üzerinden geri çekilen, değerlendirmede olan, yayına hazır olan tüm makalelerin durumunu kontrol edebilmektedir. Süreçteki makalelerin geçmişini de sistem üzerinden görüntüleyebilmektedir (Ünal vd., 2014, s. 243).

Editör: Editör, makale sürecini (düzeltmeler, hakem değerlendirmeleri ve yayımlama süreci) denetlemekle görevli olan ve makale hakkında önerilen kararları vermekte ve süreçlerin yönetimini gerçekleştirmede yetkilidir. (Bhattacharyya vd. ,2012, s.914).

Hakem: Hakem, editör tarafından makaleyi değerlendirmesi için atanan alanında uzman kişilerdir. Hakemler editör tarafından üzerlerine atanan makaleleri değerlendirmek ve sonucu paylaşmak görevlerini yerine getirmektedir (Çelik ve Buğan, 2013, s. 19).

Yukarıda anlatılan süreçlerin dergi yönetim sistemlerinde işleyişi farklılık göstermekte ve bu sistem içerisinde yer alan kullanıcıların hizmet kalitesi algısı değişmektedir.

2.2.2. Dergi Yönetim Sistemi Örnekleri

Akademik yayıncılıkta yer alan aktörlerin rollerini gerçekleştirmelerini sağlayan, aynı zamanda süreçlerin kayıt altına alınmasını sağlayan dergi yönetim sistemlerine çok sayıda örnek vermek mümkündür. Bu sistemler yerel ölçekte olduğu gibi uluslararası nitelikte olabilmektedir. Genel yapı olarak da masaüstü yazılımlardan web tabanlı yapılara kadar çeşitlilik gösterebilmektedir. Son dönemde genellikle web tabanlı olarak yapılandırılan

bu sistemler açık kaynak kodlu veya belirli bir ücret ödemeyi gerektiren ticari çözümler halinde kullanılmaktadır. Bu sistemlerin bazı örneklerini şu şekilde sunabiliriz:

Açık Dergi Sistemleri (OJS): İlk olarak 2002 yılında Public Knowledge Project tarafından açık kaynaklı kodlu olarak sunulan çevrimiçi bir dergi yönetimi ve yayıncılık platformudur. ADS, makale gönderiminden değerlendirmeye, editoryal çalışmaya ve ardından yayına kadar derginin iş akışını yönetmek için tasarlanmıştır. Aynı zamanda çevrimiçi bir baskı yayınlamayı sağlamakta ve derginin işletme maliyetlerini daha iyi yönetmesini sağlamaktadır (Edgar ve Willinsky, 2010, s. 2).

Manuscript Central: Ticari yayıncılar, akademik topluluklar ve Wiley gibi yayıncılar tarafından kullanılan bir dergi yönetim sistemidir. Makalenin durumu hakkında bilgi vermekle beraber inceleme sürecinin sorunsuz ilerleyebilmesi için hakem değerlendirmesinin sorunlu yerlerini de göstermektedir. Editörlerin görev atamasına olanak tanımakta, e-posta uyarıları gönderebilmekte ve web tabanlı aramayı desteklemektedir. Birden çok dilde veriyi bulabilmekte ve dosyaları PDF ve HTML formatlarına çevirebilmektedir. Editörler, genel değerlendirme raporu alabilmekte veya kolayca kendi raporlarını oluşturabilmektedir. Editörlerin kendi veri tabanları veya Web of Science gibi kaynaklar aracılığıyla hakemleri aramasına olanak tanımaktadır (Clarivate, 2022; Kim vd., 2018).

Editorial Manager: Wolters Kluwer, Springer Nature, BMC gibi birçok yayıncı tarafından kullanılan ticari bir makale yönetim sistemidir. Bu sistemde yazarlar, tekil tanımlayıcı numaralarını (ORCID gibi) kullanarak birden fazla Editorial Manager sitesinde oturum açabilmektedirler. Yazarlar, makalelerini doğrudan Overleaf, ManuscriptsApp gibi yaygın olarak kullanılan makale oluşturma uygulamalarından gönderebilmektedirler. Hakemler, sisteme giriş yapmadan güvenli bağlantı üzerinden makaleyi inceleyerek kabul edebilmekte veya reddedebilmektedir. Editorial Manager, ORCID, Ringgold, Funder Registry, JATS (Journal Article Tag Suit) ve CRediT gibi standart sistemlerle entegrasyonu desteklemektedir (Aries Systems, 2022.; Kim vd., 2018).

EVISE: Elsevier tarafından geliştirilmiş bir çevrimiçi makale değerlendirme sistemidir. Kullanıcı, EVISE'i kullanırken ayrı bir oturum açmaya gerek kalmadan Scopus veya ScienceDirect'e erişebilmektedir. Editörler, tek bir ekran üzerinden hakemleri

arayabilmekte, davet edebilmekte ve yönetebilmektedir. Yeni bir makale geldiğinde, benzerlik kontrolü otomatik olarak gerçekleştirilmektedir. Editörler, inceleme sonuçlarını bildirmek için yazara özel bildirimler oluşturabilmektedir. Hakemlerin e-postası geri dönerse, daha sonra aynı hakem aranırken bir uyarı mesajı görüntülenecektir. Editör, Elsevier'in yeni konu kategorilerini (OmniScience) kullanabilmekte, Scopus araştırma aracı ile arama yaparak EVISE veri tabanında uygun hakemi bulabilmektedir. Referanslar otomatik olarak CrossRef ile eşleşmektedir. Makale gönderme süreci, makale bilgilerinin girilmesi, dosyaların yüklenmesi, ek bilgilerin sağlanması ve gönderilmesi olarak dört adımda basite indirgenmiştir. Yazarlar, EVISE'deki dergi editörüne bağlantı aracılığıyla e-posta gönderebilir, bu da yazarlar ve dergi editörü arasındaki iletişimi kolaylaştırmaktadır. Yazarlar, ORCID numaraları ile EVISE'da oturum açarlarsa makale yayınlandıktan sonra makaleyi hesaplarında görebilmektedirler (Elsevier, t.y.; Kim vd., 2018).

DergiPark: Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) önderliğinde geliştirilmiş olan bir dergi yönetimi platformudur. DergiPark temel olarak, makalenin dergiye gönderilmesinden yayınlanmasına kadar olan editoryal sürecin yönetilmesi ve dergilerin barındırılması gibi hizmetleri sağlamaktadır. DergiPark ile ilgili ayrıntılar Bölüm 3. Yöntem başlığı altındaki Araştırma Alanı alt başlığı içerisinde ele alınmaktadır.

2.3. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Kullanıcı deneyimi, kullanılabilirlik ve hizmet kalitesi ölçümü bilgi sistemleri bağlamında farklı sektör ve alanlarda araştırılan bir konudur. Bu doğrultuda farklı boyutlarda birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanında da bilgi sistemlerine ve web sitelerine yönelik analizlerin daha çok hizmet kalitesi bağlamında ele alındığı görülmektedir. Bunlardan ilki, kullanıcı odaklı hizmet kalitesi ölçeği olarak uygulanan Lib-Qual anketiyle ODTÜ Kütüphanesinin hizmet kalitesini ölçen çalışmadır. Akademik personelin ve lisans öğrencilerinin, kütüphane tarafından sağlanan hizmetlerden memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır (Akbayrak, 2005). Diğer bir çalışma da ticari amaç güden Idefix web sitesi ile ticari amaç gütmeyen

Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) web sitesinin hizmet kalitesi E-Qual ölçeği kullanılarak değerlendirilmiş, birbiriyle farkı araştırılmış ve her iki web sitenin kullanımında hizmet kalitesi olarak farklı boyutlar ortaya çıkmıştır. Idefix kullanıcılarının güven boyutunu, ULAKBİM kullanıcılarının ise bilginin niteliği ve güven boyutunu daha fazla önemsedikleri ortaya konmuştur (Soydal, 2008). Hacettepe Üniversitesinde yapılan bir diğer çalışmada ise kütüphanenin web sitesinin hizmet kalitesini ölçmek üzere “Bilginin niteliği”, “Kullanılabilirlik” ve “Hizmet etkileşimi” boyutlarını içeren E-Qual ölçeği kullanılmıştır. Kullanıcıların, en fazla bilginin niteliği ve güven boyutunu önemsemekte oldukları saptanmıştır (Benli, 2018). Bu çalışmaların yanı sıra kütüphane web sitelerinin ve elektronik belge yönetim sistemleri gibi sistemlerin de kullanılabilirlik açısından değerlendirildiği görülmektedir (Gürses, 2006; Uçak ve Çakmak, 2009; Ersen, 2004; Tunç, 2019).

Bu çalışma kapsamında incelenen dergi yönetim sistemleri de kullanım özellikleri açısından incelenen sistemlerden biridir. Bu konuda Açık Dergi Sistemleri üzerine çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Buna örnek olarak yapılan bir çalışmada Açık Dergi Sistemleri’ni kullanan bine yakın dergi ankete katılmış ve açık dergi sistemi kullanımı ile ilgili veriler toplanmıştır. Katılan dergilerin yüzde kırkı fen bilimleri, yüzde otuzu sosyal bilimler, geri kalanı ise çoklu disiplin ve beşerî bilimlerdir. Çalışmada elde edilen verilerle, ticari kuruluşların en küçük yayıncı kategorisini oluşturduğunu, dergilerin büyük bir kısmının kâr amacı gütmeyen yayıncılar olduğu ortaya çıkmıştır (Edgar ve Willinsky, 2010).

Dergi yönetimi ile ilgili bir diğer çalışmada da Uluslararası Arap Bilim Teknolojileri (IAJIT) topluluğu OpenConf dergi yönetim sisteminin kullanılabilirliğini ölçmek için yazar, editör, hakem arayüzlerine kullanıcı testleri hazırlamıştır. Testleri uygulamak için toplamda on beş kişi seçilmiştir. Bu katılımcılar yazar, editör ve hakem arayüzlerini test etmeleri için üç gruba ayrılmıştır. Kullanıcılardan buldukları gruba ait görevleri yapmaları ve görevlerin sonunda Bilgisayar Sistem Kullanılabilirlik Anketi (CSUQ) doldurmaları istenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre dokuz ekranda ve OpenConf sisteminin genel kullanımında sistemde verilerin hataların anlaşılır olmadığı, hata yapıldığında geri dönüşün kolay olmaması ve sistemdeki ekranların sunduğu bilgilerin

açık olmaması gibi kullanılabilirlik problemleri tespit edilmiştir (Hasan ve Abruelrub, 2013).

Türkiye’de dergi yönetim sistemlerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda Açık Dergi Sistemlerinin yapılandırılma süreçlerine farklı dergilerdeki örneklerle değinilmiştir (Çakmak, 2020; Ünal, Çakmak ve Uçak, 2014; Çapkın, 2009; Çelik ve Buğan, 2013). Bu çalışmaların dışında genel kapsamlı bir dergi yönetim sistemi olarak DergiPark’ın kullanılabilirliğini ölçmek için yapılan bir tez çalışmasında kullanılabilirliğin etkililik ve verimlilik boyutunu ölçmek için kullanılabilirlik testleri kullanılmıştır. Sistemde memnuniyet boyutunu ölçmek için ise Sistem Kullanılabilirlik Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılabilirlik testlerinde elde edilen veriler ışığında kullanıcıların görevleri normalden fazla bir sürede tamamladığı tespit edilmiş, ardından yapılan Sistem Kullanılabilirlik Ölçeği sonucuna göre kullanıcıların DergiPark memnuniyetinin düşük olduğu ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda DergiPark’ın kullanılabilir bir sistem olmadığına ulaşılmış ve sistemin efektif bir şekilde kullanılabilmesi için tavsiyelerde bulunulmuştur (Ermışoğlu, 2019).

DergiPark ile ilgili bir diğer çalışmada platformu kullanan sistem kullanıcılarının, DergiPark’tan aldıkları hizmeti değerlendirmesi ve memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Sistemi değerlendirmek için anket kullanılmıştır. Üç hafta boyunca anket değerlendirme için açık tutulmuş ve beş bine yakın kişi ankete cevap vermiştir. Anket verilerine göre DergiPark’ın kullanım amaçları yoğunlukla makale değerlendirme sürecinden faydalanmak ve araştırma yapmaktır. Çeşitli konularda memnuniyet derecelerine bakıldığında ise kullanıcı arayüzü ve kullanıcı önerilerine duyarlılık konularında memnuniyet diğer konulara göre düşük çıkmıştır. Teknik destek ve kullanıcı eğitimlerinde de memnuniyet dereceleri farklılaşmış, hız ve aramaya göre düşük kalmıştır. Ayrıca katılımcıların yüzde kırk dördü makale değerlendirme sürecinin geliştirilmesi gerektiğini yüzde altısı ise sistemi kullanışsız bulduğunu belirtmiştir. Bu rapor sunduğu verilerle DergiPark’ta değerlendirme sürecinin geliştirilmesi gerektiği gibi iyileştirilmeye ihtiyaç duyulan alanları ortaya çıkarmıştır (DergiPark, 2019).

Kullanıcı deneyiminin ölçümüne yönelik farklı bir örnek olarak yiyecek ve içecek sektöründe geliştirilen bir mobil uygulama üzerine yapılan çalışma gösterilebilir. Bu çalışmada kullanıcı deneyimini ölçebilmek için anket kullanılmıştır. Yapılan anket sonucunda kullanıcı deneyimi faktörlerinden en düşük olarak yenilikçilik boyutu ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda, yenilikçilik boyutu için küçük bir tartışma ekibi toplanmış, teslim hizmetleri, barkod tarama ve arkadaş önerme gibi hizmetlerin gerekli olduğuna karar verilmiş ve uygulamaya da getirilmesi kararlaştırılmıştır (Hartono v.d., 2022).

Bankacılık sektörü de kullanıcı deneyiminin ölçümlendiği sektörlerden biridir. Konuyla ilgili olarak yapılan bir çalışmada bankacılık sektörüne hizmet eden dört bankanın mobil uygulamaları değerlendirilerek kullanılabilirlik ve kullanıcı deneyimi ölçülmüştür. Ölçümlerde Sistem Kullanılabilirlik Ölçeği ve Kullanıcı Deneyimi Anketi kullanılmıştır. Dört bankanın kullanıcı deneyimi faktörlerinden en düşük kategorisindeki değer nötr olarak ortaya çıkmış ve kullanılabilirliği iyi olarak ifade edilmiştir. Genel olarak kullanıcıların bu sistemleri kabul ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan, bankalar arasında anlaşılabilirlik ve verimlilik konusunda anlamlı farklarının bulunması, bazı bankaların diğerlerine göre daha kolay kullanıldığını gösterebilmektedir (Setiyawati ve Bangkalang, 2022).

Web tabanlı iş süreci simülasyonu uygulamasının, piyasaya çıkmadan kullanıcı deneyiminin ölçülmesi üzerine de çalışma yapılmıştır. Kullanıcı deneyiminin ölçülmesinde kullanıcı deneyimi anketinden yararlanılmış ve kullanıcı deneyimi anketi faktörlerinden verimlilik kategorisi düşük kalmıştır. Uygulamada simülasyon çalıştığında kullanıcıya geri dönüş yavaş olmakta, bunu da sunucuların yetersiz kalmasından dolayı olduğu saptanmıştır. Pragmatik özelliklerin anlaşılabilirlik, verimlilik, güvenilirlik gibi yetersiz kaldığı, hedonik özelliklerin ve çekiciliğin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Limantara vd., 2019).

Web tabanlı uygulamalar üzerinden gerçekleştirilen bir diğer kullanıcı deneyimi araştırması da İngilizce öğrenme uygulaması üzerinde yapılmıştır. Üç farklı arayüzün (sadece yazı gösterilen arayüz, interaktif arayüz ve renk değiştiren interaktif arayüz) sistem kullanılabilirlik ölçeği ve kullanıcı deneyimi anketi kullanılarak kullanıcı

deneyimi ölçülmüştür. Sistem kullanılabilirlik ölçeğine göre üç arayüzde birbirine çok yakın sonuçlar olarak kabul edilebilir ve kullanılabilir olmuştur. Diğer yandan kullanıcı deneyimi anketine göre ise pragmatik özelliklerde interaktif arayüz, sadece yazı gösterilen arayüzden ve renk değiştiren interaktif arayüzden daha iyi olmuştur. Hedonik özelliklerde ise renk değiştiren interaktif arayüz, sadece yazı gösterilen arayüzden ve interaktif arayüzden daha iyi olarak ortaya çıkmıştır (Devy vd., 2017).

Literatürde web tabanlı akademik tez yönetimi sisteminin kullanılabilirlik problemlerinin ortaya çıkarılması ve kullanıcı deneyiminin ölçülmesi üzerine de bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada arayüzün değerlendirilmesi sezgiseller tarafından, kullanıcı deneyiminin ölçülmesi ise kullanıcı deneyimi anketi tarafından gerçekleştirilmiştir. Nielsen'in on sezgiseli tarafından değerlendirilen sistemde arayüzde on tane önemli hata bulunmuştur. Bununla beraber kullanıcı deneyiminde çekicilik, açıklık, verimlilik, yenilikçilik değerleri iyi olarak, güvenilebilirlik ortalama üstü, uyarılma faktörü mükemmel olarak sonuçlanmıştır (Paramitha vd., 2018).

Bunlara ek olarak literatürde, üniversite personelinin kullanmış olduğu web tabanlı yayın yönetim sisteminin yeni arayüzünde kullanıcı deneyiminin ölçülmesi üzerine bir çalışma yapılmıştır. Kullanıcı deneyimini ölçmek için ise kullanıcının bir oturumdaki hareketlerinin kayıt altına alındığı spesifik görev odaklı sistem olarak adlandırdıkları yöntemden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda, arayüze eklenen yeni özelliklerin belli bir zamandan sonra yoğunlukla kullanıldığı, yeni arayüzün işleri zorlaştırmadığı aksine yeni fırsatlar sunduğu ortaya çıkmıştır (Mladenova vd., 2021).

Sonuç olarak, uluslararası literatür değerlendirildiğinde gıda, bankacılık, eğitim, akademi gibi farklı sektörlerde kullanıcı deneyimi ile ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda ise kullanıcı deneyimini değerlendirmek için çoğunlukla anket olmak üzere çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Türkiye'ye bakıldığında ise kullanıcı deneyimi ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmamakla beraber çalışmalar daha çok kullanılabilirlik alanında yapılmaktadır. Bir dergi yönetim platformu olan DergiPark'ın, kütüphanelerin ve çevrimiçi bilgi sistemlerinin kullanılabilirliğinin ve hizmet kalitesinin değerlendirildiği çalışmalar mevcuttur. Dergi sistemleri açısından bakılırsa, uluslararası

ve Türkiye'deki çeşitli çalışmalarda dergi yönetim sistemlerinin kullanılabilirliğinin ölçülmesi veya bu sistemlerin yapılandırılması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Fakat bir dergi yönetim sisteminin kullanıcı deneyiminin değerlendirilmesi üzerine Türkiye'de bir çalışma gerçekleştirilmemiştir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde başlangıçta, araştırma yapılan platform olan DergiPark tanıtılmış ve DergiPark'ın sunduğu hizmetlerden bahsedilmiştir. Devamında, araştırma sorularına cevap aramak ve hipotezleri test etmek için kullanılan yöntemlerden geliştirilen anket ve uzman görüşme formları tanıtılmış, veri toplama süreci ile çalışmanın uygulanabilmesi için alınan izinlerden bahsedilmiştir. Son olarak, çalışmanın güvenilirlik, geçerliliğiyle alakalı bilgilere yer verilmiş ve verilerin analizi için anket ile görüşmelerde kullanılan yöntemler açıklanarak bölüm sonlandırılmıştır.

3.1. ARAŞTIRMA ALANI

Çalışmada dergi yönetim sistemlerindeki yayın süreçlerinin yönetimi ile ilgili süreçler TÜBİTAK ULAKBİM çatısı altında Türkiye'deki dergiler için geliştirilmiş web tabanlı bir sistem olan DergiPark kapsamında analiz edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada uygulanacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde ilk olarak araştırmanın yapılacağı sistemin ve özelliklerinin açıklanması önemli görülmektedir.

DergiPark projesi, dergilere hizmet sunmak hedefiyle 2013 yılında hizmet vermeye başlamış ve ilk senesinde yüz dergiye ulaşmıştır. DergiPark, dergi yönetim sürecinde rol alan aktörlere (yazar, editör, hakem gibi) farklı arayüzler sunarak değerlendirme süreçlerinin hızlı ve efektif bir şekilde uygulanmasını amaçlamaktadır. Bunların yanında, akademik dergilerin uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanması ve uluslararası görünürlüğünün artmasına katkıda bulunmaktadır. Dergipark, ilk zamanlarda Açık Dergi Sistemi (Open Journal Systems, OJS) alt yapısı kullanılarak hizmet vermeye başlamış fakat dergi sayısının artmasıyla beraber Açık Dergi Sistemi yeterli gelmemeye başlamıştır. Bu nedenle, 2017 yılında tamamen yerli bir bilgi sistemi olan ULAKBİM Dergi Sistemleri (UDS), dergi ve kullanıcı sayısı artışından etkilenmeyecek bir şekilde geliştirilmiş ve hizmete sunulmuştur. UDS'nin gelişimi sürekli olarak devam etmekte ve yeni özellikler sisteme dahil edilmektedir. Ek olarak, her türlü karşılaşılan probleme

yardım masasından hızlı bir şekilde teknik destek sunmaktadır. 2020 verilerine göre DergiPark'ın günlük ortalama kullanıcı sayısı yüz bin kişidir. DergiPark'ta barındırma hizmeti verilen dergi sayısı 2022 Aralık ayı itibarıyla 2589'dur (DergiPark, 2022a).

DergiPark'ın makale yönetim sürecinde yazar, editör ve hakem olarak üç ana rol bulunmakta ve bu roller için farklı arayüzler bulunmaktadır. İlgili roller kendileri için oluşturan arayüzleri kullanarak makale değerlendirme sürecindeki işlemlerini gerçekleştirmektedir. DergiPark'ta makalenin yayın değerlendirme süreci ise, ilk olarak yazarın makaleyi DergiPark'ta bulunan dergiye göndermesi ile başlamaktadır. Sonrasında dergiye gelen makale, editör tarafından ön değerlendirme yapıldıktan sonra değerlendirilmek üzere hakemlere iletilmektedir. Hakemler gelen makaleyi değerlendirmekte, gerekli değişiklikleri belirterek makaleyi tekrardan editöre göndermektedir. Editör gelen yorumları değerlendirerek yazara iletmekte, yazar da düzelterek tekrar editöre göndermektedir. Eğer makale yayımlanacak düzeye gelmişse makalelerin dizgi, mizanpaj ve son okuma gibi işlemleri yapılarak yayın işlemleri tamamlanmaktadır. Aksi takdirde değerlendirme sürecine geri dönülebilmekte veya aday çalışma reddedilmektedir (DergiPark, 2022b).

Dergilere sağlanan süreç yönetim adımlarına ek olarak belirli koşulları karşılayan dergiler için ücretsiz olarak DOI (Digital Object Identifier) numarası atama hizmeti de verilmektedir. Ayrıca dergilerin güncellik takibi yapılarak; aktif, pasif, arşiv ve yeni olmak üzere sınıflandırmaktadır. Barındırılan her dergi için sistem üzerinde bir alan tanımlanmakta ve dergi yöneticisi için hesap açılmaktadır. Dergi editörü, DergiPark'ı kullanarak başvurudan itibaren makalenin yayımlanmasına kadar olan tüm sürecini elektronik ortamda ilerletebilmektedir (Aslan, 2009, s. 206). Bu özelliklerinin yanı sıra platform dergiler için bir web sitesi niteliği de taşımaktadır.

3.2. ARAŞTIRMA ARAÇLARI

3.2.1 Dergi Yetkililerinin Kullanıcı Deneyimine Yönelik Olarak Geliştirilen Anket

Çalışmada DergiPark'ta yer alan dergilerin iletişim bilgileri kullanılarak, dergi yönetiminde sorumlu olan baş editör, editör, editör yardımcısı ve benzeri rollere sahip kişilere e-posta gönderilerek geliştirilen çevrimiçi anketin cevaplanması sağlanmıştır.

Hazırlanan çevrimiçi anketin ilk kısmında konu hakkında genel bilgiler sunan, anketin uygulanması için gerekli izinlerin Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan alındığını belirten ve verilerin bilimsel amaçlı kullanılması ile alakalı bilgiler içeren “Gönüllü Katılım Onayı” formu sunulmaktadır. Gönüllü katılıma onay verilmesi durumunda anket başlatılmakta, aksi takdirde anket sonlandırılmaktadır.

Anketin ikinci bölümünde kullanıcıya ait demografik bilgiler ve katılımcının görev aldığı dergiye ait bilgiler sorulmaktadır. Bunlar cinsiyet, dergi adı, akademik yayıncılıkta deneyim süresi, dergideki kullanıcı rolü, derginin bulunduğu alan ve dergide yapılan görev süresidir. Sorular açık uçlu, çoktan seçmeli, açılır liste türündedir.

Anketin üçüncü bölümü kullanıcı deneyimini ve hizmet kalitesine odaklanmaktadır. Bu bölümdeki soruların oluşturulması için literatürde yaygın olarak kullanılan anketler incelenmiştir. Söz konusu anketler kapsamında üç temel anket esas alınmıştır. Bunlar Kullanıcı Deneyimi Anketi (User Experience Questionnaire), Sistem Kullanılabilirlik Ölçüm Envanteri (Software Usability Measurement Inventory), Çalışma Sonrası Sistem Kullanılabilirlik Anketi'dir (Post Study System Usability Questionnaire) (Schrepp, 2019; SUMI, 2022.; Lewis, 1992). Bu anketlerde ele alınan alt boyutlar genel olarak birbiriyle benzeşen bir yapıdadır. Diğer yandan anketlerde yer alan bazı soruların ise DergiPark platformu ve veri toplanacak popülasyonun nitelikleriyle örtüşmediği görülmüştür. Bu nedenle üç anketteki alt boyutlar karşılaştırılarak DergiPark platformuna uyarlanmıştır. Kullanıcı Deneyimi Anketinde altı alt boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar çekicilik (attractiveness), anlaşılabilirlik (perspicuity), yenilik (novelty), uyarı (stimulation), güvenilebilirlik (dependability), verimlilik (efficiency). Kullanıcı deneyimi anketindeki faktörler incelendiğinde, uyarı ve yenilik alt boyutlarında yer alan ilgili

sistemi her gün kullanmayı istemek gibi yeniden kullanma durumları dergi yetkililerinin tercihine kalmayan ifadeler araştırma amaçlarına uygun olmadığı için anket tasarımında kullanılmamıştır. Bu kapsamda araştırmada kapsam dışına alınan ifadeler sonucunda hedonik kalite alt boyutları birlikte analiz edilmiştir.

Anketin tasarımında belirlenen her bir boyut ve alt boyut kapsamında literatürde kullanılan anketlerin incelenmesi sonucunda geliştirilen anket maddeleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Anket boyut ve alt boyutları

Boyut	Alt boyut	Anket maddesi
Çekicilik		DergiPark yayın yönetim süreçlerinde sunulan ekranlar ilgi çekicidir.
		DergiPark bir dergi yönetim sisteminin sahip olması gereken tüm özelliklere sahip bir sistemdir.
		DergiPark sisteminden memnunum.
		DergiPark'ta süreç yönetiminde sunulan ara yüzlerin kullanıcı dostu olduğunu düşünüyorum.
		Dergipark'ta sunulan bilgiler bir yayının süreçlerini yönetmede yol göstericidir.
Pragmatik Kalite	Verimlilik	DergiPark yayın süreçlerinin yönetiminde hızlı bir sistemdir.
		DergiPark'ı kullanırken işlemlerin sistemde nasıl yapıldığını kolaylıkla hatırlarım.
		Dergipark'ı yardım almadan rahatlıkla kullanabiliyorum.
		DergiPark'ta menülerin düzenlenme şekli anlaşılırdır.
		DergiPark yayın süreci yönetim ekranlarındaki bilgilerin organizasyonu anlaşılırdır.

		DergiPark yayın süreçlerinin tamamını (başvurudan- en son yayın aşamasına kadar) düzenli bir şekilde yönetmemi sağlamaktadır.
	Anlaşılrlık	DergiPark'ı kullanmayı öğrenmek kolaydır.
		DergiPark'ın yayın sürecinde istenilen işlemi yapmak kolaydır.
		Dergipark'ta işlem aşamaları arasında kolaylıkla geçiş yaparak işlemleri tamamlayabiliyorum.
		DergiPark'ın yayın süreçlerini yönetmede sunduğu bilgiler açık ve anlaşılırdır.
		DergiPark'ta sunulan aşamalar bir yayın sürecini yönetmek için yeterli sayıdadır.
		DergiPark üzerinde yayın süreçlerini yönetirken yapmam gereken işlemi sistemde doğru biçimde gerçekleştirdiğimden eminimdir.
	Güvenilebili rlik	DergiPark kullanırken eğitim videolarına ihtiyaç duymadan işlemleri tamamlayabiliyorum.
		DergiPark yayın süreçleri ile ilgili işimi alışkın olduğum şekilde yapmamı sağlamaktadır.
		DergiPark'ı kullanırken karşılaştığım her sorun hızlı bir şekilde çözümlenmektedir.
		DergiPark yayın süreçlerini yönetirken verilerimin ya da içeriğin kaybolacağına yönelik bir kaygı taşımam.
		DergiPark yayın süreçlerinin yönetiminde beklentilerimi karşılayacak seviyededir.
Hedonik Kalite		DergiPark tarafından sunulan ekranlarda süreçlerle ilgili yeterli düzeyde bilgi bulunduğunu düşünüyorum.
		DergiPark'ta yayın süreçlerini yönetirken sisteme tamamen hâkim olduğumu hissediyorum.

		DergiPark yayıncılık süreçlerinin yönetiminde yenilikçi bir sistemdir.
		DergiPark'ı kullanmak Dergim için itibar sağlar.

Tablo 3'te de görüldüğü gibi çekicilik boyutunu açıklayabilmek için beş soru oluşturulmuştur. Bu sorularda DergiPark'tan memnun olma durumundan sistemin kullanıcı dostu olma durumuna kadar kullanıcılardan sistemin çekiciliği ile ilgili genel bir değerlendirme alınmaktadır. Anlaşılabilirlik faktörü altı soru ile tanımlanmış ve DergiPark'ı öğrenmenin kolay olmasından sistemin sunduğu bilgilerin anlaşılır olmasına kadar sistemin anlaşılır olma durumu değerlendirilmektedir. Güvenilebilirlik boyutunda DergiPark'ta sorunların hızlı bir şekilde çözümlenmesinden verilerin güvenli bir şekilde tutulmasına kadar DergiPark'ın güvenilir bir sistem olma durumu beş soruyla değerlendirilmektedir. Verimlilikte ise, DergiPark'ın hızlı bir sistem olmasından menülerin düzenlenme şekline kadar DergiPark'ın verimliliği değerlendirilmek için altı soru sorulmuştur. Hedonik kalite boyutunda uyarı ve yenilik boyutları için sistemin yenilikçilik yönü, ekranlarda sunulan bilgilerin yeterliliği, sisteme hâkim hissetme ve DergiPark'ın dergi için sağladığı itibara yönelik dört ifade hazırlanmıştır. DergiPark platformuna yönelik toplamda yirmi altı soru beşli Likert ölçeğinde hazırlanmıştır (bkz. Ek 1).

3.2.2. DergiPark ve Dergi Yetkililerine Yönelik Uzman Görüşme Formları

Araştırmada kullanılan veri toplama tekniklerinden biri de görüşmedir. Bu doğrultuda görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kapsamında hem TÜBİTAK ULAKBİM'de DergiPARK Proje ekibinde yer alan uzmanlarla yapılan görüşmeler için hem de deneyimli dergi editörleriyle gerçekleştirilen görüşmeler için iki ayrı soru formu hazırlanmıştır. Görüşme formlarının ilk bölümünde "Gönüllü Katılım Onayı" yer almaktadır. Bundan sonra ise katılımcıların kendilerini kısaca tanıtmalarını sağlayan iki tane basit giriş sorusu sorulmuştur. Bu sorular buz kıran (icebreaker) sorular olarak tanımlanmakta ve görüşmeye giriş yapılması için kullanılması tavsiye edilmektedir (Johnstone, 2016, s.77). Her iki formda da altışar soru bulunmaktadır.

TÜBİTAK ULAKBİM’de görev yapan ve DergiPark Proje ekibinde yer alan yetkililere yönelik olarak hazırlanan sorularda DergiPark’ta sunulan hizmet kalitesi ile ilgili düşünceler, arayüz hakkındaki değerlendirmeler, dergilere hizmet verirken yaşanan sorunlar, en çok zorlanılan yayın süreci adımları, dergilere hizmet verirken çözüm üretilmeyen konular ve DergiPark’ın geliştirmeye açık yönleri ele alınmıştır.

Geliştirilen diğer görüşme formu ise hedef kitle olarak ve DergiPark’ı editörlük yetkisiyle kullanan deneyimli katılımcılar için geliştirilmiştir. Bu formda DergiPark’a yönelik genel değerlendirme, DergiPark’ta sunulan hizmetlerin kalitesine yönelik görüşler, DergiPark’ın süreç yönetiminde ihtiyaçları karşılaması, hizmet alırken yaşanan sorunlar, yayın sürecinde zorlanılan bölümler, teknik destek hakkındaki düşünceler ve DergiPark’ta iyileştirmeye ihtiyaç duyulan bölümlerle alakalı sorular yer almıştır. Çalışmada görüşmelerle toplanan nitel verilerin anketlerden elde edilen verileri destekleyici olarak kullanılması hedeflenmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE İZİNLER

DergiPark’ta kullanıcı deneyimini ölçmeye yönelik veri toplama sürecinde bir önceki bölümde ayrıntıları açıklanan anket ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ilk veri toplama tekniği ankettir. Anketler, insanların bilgi, tutum ve davranışlarını tanımlamak, karşılaştırmak ve açıklamak için oluşturulan sistemlerdir (Fink, 2003, s.1). Anketlerin çeşitli amaçları olmakla beraber telefonla, karşılıklı veya e-posta yoluyla yapılabilmektedir (Scheuren, 2004, s.9).

Araştırmada kullanılan ilk veri toplama tekniği olan anket web tabanlı bir yazılımla oluşturulmuştur. Bu anketin geliştirilme aşamasında SUMI (Software Usability Measurement Inventory, Yazılım Kullanılabilirlik Ölçüm Envanteri) anketinin geliştiricisinden kullanım izni alınmıştır. Araştırmada kullanılan anketin geliştirilmesinde SUMI anketi ile birlikte literatürde yer alan diğer anketlerden de yararlanılmıştır. Anketin geliştirildikten sonra DergiPark Proje ekibi ve TÜBİTAK ULAKBİM’den de araştırma verilerinin toplanması konusunda gerekli izinler alınmış, ankette yer alan soruların

anlaşılabilirliği üzerine değerlendirmelerde bulunulmuş ve anket üzerinde düzenlemeler yapılmıştır (Anket için bkz. Ek.1).

Geliştirilen ankete ek olarak oluşturulan görüşme formları ile veri toplama sürecinin başlatılması için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonuna 24 Kasım 2021 tarihinde izin başvurusu yapılmıştır. Komisyona yapılan başvuru 14 Aralık 2021 tarihinde incelenmiş ve araştırmanın etik açıdan uygun olduğu Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğünün 18 Aralık 2021 tarihli yazısı ile belirtilmiştir.

Gerekli izinlerin alınmasının ardından anketlerle verilerin toplanması için DergiPark'ı kullanan dergilerde yayın süreçlerinin yönetiminde karar alma yetkisi bulunan kullanıcı rolü olan baş editör, editör ve editör yardımcılarının e-posta adresleri DergiPark'taki dergilerin iletişim sayfalarından toplanarak veri tabanına kaydedilmiştir. Bu işlemin ardından geliştirilen anket e-posta adresleri toplanan baş editör, editör ve editör yardımcılara gönderilmiştir. E-postalar 13 Nisan 2022 tarihinden başlayarak 8 Haziran 2022'ye kadar yaklaşık iki aylık bir süreçte belirli aralıklarla yapılan hatırlatmalarla gönderilmiştir. Çevrimiçi anket ise ilk e-postanın gönderildiği gün cevaplanmaya açılmış, 24 Haziran 2022 tarihine kadar yani son hatırlatmadan yaklaşık iki hafta sonrasına kadar açık tutulmuştur. Çevrimiçi anketin yanıtlama süresi ortalama olarak 7 dakika 7 saniye olarak hesaplanmıştır. Kapatıldığı tarih itibarıyla ankete 409 katılımcı yanıt vermiştir. Bu yanıtlar sonrasında kontrol edilmiş, dergi adının yer almadığı yanıtlar değerlendirmelere dahil edilmemiştir. Bir dergiden birden fazla yanıt alındığı durumlarda da dergideki en üst yetkilinin yanıtı araştırmaya dahil edilmiş, diğer yanıtlar değerlendirmeden çıkarılmıştır. Buna ek olarak anketi cevaplayan dergiler arasında DergiPark'ın sınıflamasına göre aktif, yeni ve pasif dergilerin verileri değerlendirmeye alınmıştır. DergiPark'ı arşiv amaçlı olarak kullandığı belirtilen dergiler, yayın değerlendirme süreçlerini DergiPark üzerinden gerçekleştirmedikleri için araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu işlemler sonucunda araştırmadaki analizler 390 dergi üzerinden yapılmıştır. Bu dergilerin aktiflik durumlarına göre dağılımı Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4. Dergilerin aktiflik durumu

Dergilerin Aktiflik Durumu	f	%
Aktif	318	82
Yeni	39	10
Pasif	33	8
Toplam	390	100

DergiPark'ı arşiv amaçlı kullanan dergiler, dergi yönetim sürecini aktif olarak kullanmadığı varsayıldığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Bunun dışında aktif olarak değerlendirilen dergiler düzenli olarak yayın yapan dergiler, yeni olarak adlandırılan dergiler DergiPark sistemine yeni dahil olmuş dergilerdir. Anketi cevaplayan dergilerin 318'i aktif dergi iken, 39'u yeni dergi statüsündedir. Araştırma kapsamına ilk aşamada pasif konumda bulunan dergilerin alınmaması planlanmıştır. Ancak yapılan incelemede dergilerin pasif konumda olsalar dahi DergiPark platformunu kullandıkları tespit edilmiştir (bkz. Şekil 5).

The screenshot displays the DergiPark interface. At the top, there is a search bar and a 'Pasif' (Inactive) status indicator. Below, two journal cards are shown: 'Bilgi' (ISSN: 2822-6348) and 'Uluslararası İlişkiler Dergisi' (ISSN: 1304-7310). The 'Uluslararası İlişkiler Dergisi' card is highlighted with a red box, indicating it is 'Pasif' because its latest issue is not available. Below the main content, there is a 'HAKKINDA' section and an 'ARŞİV' (Archive) section. The 'ARŞİV' section lists recent issues, with the 2022 issue (Volume 19, Issue 75) highlighted in red.

Şekil 5. Pasif olarak tanımlanan bir derginin içeriği

Şekil 5'te tespit edilen durumdan hareketle DergiPark proje ekibiyle bir görüşme yapılarak dergilerin pasif olarak tanımlanma kriterleri hakkında bilgi edinilmiştir. Görüşmelere göre her yılın başında yapılan kontrollerde dergilerin güncel sayılarının bulunmaması durumunda pasif tanımlamasının yapıldığı belirlenmiştir. Şekil 5'ten de anlaşılacağı üzere bir derginin pasif konumda bulunması derginin DergiPark'ı kullanmadığı anlamına gelmediğinden ancak yayın sürecinin gecikmeli olarak işletildiğini gösterdiğinden bu dergiler de araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırmada bu statüde 33 dergi bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan dergilerin %92'sinin aktif ve yeni dergiler olduğu anlaşılmaktadır.

Veri toplama sürecinde kullanılan tekniklerden ikincisi kullanıcıların görüşlerinin ortaya çıkarılmasında önemli rol oynayan nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşmelerdir. Görüşmeler önemli bir amaç için gerçekleştirilen, soru sorma ve yanıtlama tarzında karşılıklı ve etkileşimin olduğu bir iletişim süreci olarak tanımlanır. Görüşmeler sayesinde karşı tarafa sorular sorularak araştırılan konular hakkında daha derin bilgilere ulaşılır. Görüşmeler yapısal olarak yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere üçe ayrılır. Yapılandırılmış görüşmelerde önceden hazırlanmış sorular sorulur, yarı yapılandırılmış görüşmelerde hem önceden hazırlanmış sorular hem de görüşme sırasında ortaya çıkan ek sorularla, açık uçlu sorular sorulur. Yapılandırılmamış görüşmelerde ise önceden hazırlık yoktur ve sorular ortama göre değişir (Willis, 2007, s.245). Çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler uygulanmadan önce telefon görüşmeleri ve e-posta yoluyla izinler alınmıştır. Ardından görüşmeler sırasında katılımcılara önceden hazırlanan sorular sorularak, toplantı video ve ses olarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 1 Temmuz 2022 ile 28 Temmuz 2022 arasında gerçekleştirilmiştir. DergiPark'ı kullanan deneyimli dergi editörleri ile yapılan görüşmeler ortalama kırk beş dakika ile bir saat arasında sürmüştür. DergiPark Proje yetkilileri ile yapılan görüşme ise yaklaşık olarak iki saat sürmüştür.

Dergi editörlerine yönelik olarak görüşmeler, yedi dergiyi temsil eden beş kişiyle gerçekleştirilmiştir. DergiPark yetkilileri ile yapılan görüşmelerde DergiPark'ın yazılım olarak geliştirilmesinde yetkili olan bir yönetici ve DergiPark proje ekibinde yetkili olan bir kişi olmak üzere iki kişi yer almıştır. Araştırmanın gerçekleştirildiği tarih itibarıyla

DergiPark proje ekibinde yer alan uzman sayısı dördtür. Yazılım ekibinde ise üç kişi bulunmaktadır.

3.4. GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK

Araştırmada verilerin toplanması aşamasında ayrıntıları önceki başlıklarda anlatılan biri anket ikisi görüşme formu olmak üzere üç ayrı analiz aracı kullanılmıştır. Bu araçlardan biri olan anket literatürde kullanıcı deneyimi ve kullanılabilirlik ile ilgili çalışmalarda yaygın olarak ele alınan boyutları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Kullanılan iki görüşme formu da DergiPark yetkilileri ve DergiPark'ı deneyimleyen dergi editörlerine yönelik olarak geliştirilmiştir. Ek olarak ankette ve görüşme formlarında kullanılan terminolojinin ve soru yapılarının araştırma kapsamına uygunluğu akademik yayıncılık alanında yetkinliği bulunan bir editör tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda anket ve görüşme formlarında veri terminolojiye yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından anket formu 390 farklı dergide yayın süreçlerinin yönetiminde aktif olarak görev yapan baş editör, editör ve editör yardımcıları tarafından yanıtlanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmaya başlandığı tarih itibarıyla DergiPark'ta yer alan dergi sayısı 2491'dir. Evrenin 2500 gözlem olduğu durumlarda %95 güven düzeyi %5 hata payı ile kabul edilebilir yanıt sayısı 333 olarak belirtilmektedir (Cohen vd., 2007, s.104). Buna göre araştırmada analiz edilen dergi sayısı %95 güven düzeyinde %5 hata payıyla evreni temsil etmektedir. Ankette demografik soruların bulunduğu bölüm dışında beşli Likert ölçeğinin kullanıldığı 26 soru bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan beşli Likert ölçeğinin tepe noktaları verilen ifadeye katılmama durumundan katılma durumuna doğru eşit bir derecelendirmenin oluşturulmasına göre belirlenmiştir. Bu doğrultuda Başar (2017) tarafından da belirtildiği gibi orta nokta için belirli bir derece göstermeyen ifadelerden (kararsızım ve fikrim yok gibi) kaçınılarak orta seviyede katılım durumu dikkate alınmıştır. Genel olarak ölçek içeren çalışmalarda geçerlilik açısından her bir değişken için en az 10 gözlemin bulunması kabul edilebilir bir durum olarak nitelendirilmektedir (Kyriazos, 2018). Buna göre araştırmada anketlere

verilen yanıt sayısının ölçümlenen değişken sayısına oranı kabul edilebilir seviyenin üzerinde olduğunu söyleyebiliriz.

Anketle ilgili geçerlik ve güvenilirlik kapsamında gerçekleştirilen analizlerden biri de iç tutarlılıkla ilgilidir. Bu kapsamda gerçekleştirilen güvenilirlik analizine anketteki demografik sorular dahil edilmemiştir. Anketteki 26 değişken üzerinden gerçekleştirilen testte Cronbach Alpha değeri 0,97 olarak ölçülmüştür. Cronbach Alpha değerinin 0,81'in üzerinde olduğu durumlarda araştırma aracının iç tutarlılığının yüksek güvenilirlikte olduğu belirtilmektedir (Özdamar, 2002). Ayrıca ankette veri toplanan her bir alt boyuta yönelik Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5. Anket alt boyutlarının Cronbach Alpha değerleri

Boyutlar	Alt Boyutlar	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Değerleri
Çekicilik		5	0,91
Pragmatik Kalite	Anlaşılabilirlik	6	0,92
	Güvenilebilirlik	5	0,84
	Verimlilik	6	0,92
Hedonik Kalite		4	0,78

Tablo 5'e göre ankette bulunan bütün boyut ve alt boyutların güvenilirlik düzeyleri kabul edilebilir seviyenin üzerindedir. Alt boyutlardan yalnızca hedonik kalite boyutundaki Cronbach Alpha değeri diğer boyut ve alt boyutlara göre daha düşük seviyededir. Hedonik kalite boyutu ile Pragmatik kalite boyutunun bir alt boyutu olan güvenilebilirlik alt boyutu dışındaki tüm boyutlar Cronbach Alpha değeri açısından yüksek güvenilirlik düzeyindedir. Hedonik kalite boyutu ile pragmatik kalitenin güvenilebilirlik alt boyutuna yönelik Cronbach Alpha değerleri bu boyut ve alt boyutların iç tutarlılığının iyi seviyede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anket ile toplanan verilere yönelik iç tutarlılık ölçümünün yanı sıra yapı geçerliği ile ilgili analizler de gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliliği, bir testin veya aracın puanlarının ölçmeyi amaçladığı boyutları ölçüp ölçmediği anlamına gelir (Markus ve Lin, 2010).

Genel olarak ölçümlenen boyut ile alt boyutların daha önceden ve literatür bağlamında belirlenmiş olan çalışmalarda yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmaktadır (Hoyle, 2000, s.469). Bu analizlerde ankette kullanılan alt boyutlar önceden belirlenmiş olduğundan doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak toplanan verilerin yapısal olarak ankette bulunan alt boyutları temsil etme düzeyi tespit edilmiştir. Bu çerçevede yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Ölçüm Değerleri	Kullanıcı deneyimi ve kullanılabilirlik
Gözlenebilir değişken sayısı	26
Gizil değişken sayısı	5
p	,000
CMIN (X^2)	823,089
CMIN/df	2,961
GFI	,845
CFI	,937
NFI	,908
RMSEA	,071

Tablo 6'da sunulan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları 26 değişken üzerinden açıklanan beş alt boyutla ilgili yapısal geçerlik değerlerini yansıtmaktadır. Tablo 6'ya göre p değeri 0,000 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0,05'in altında olması yapısal uyumun olduğunu göstermektedir. Ayrıca model uyumluluklarında CMIN/df değerinin bazı çalışmalarda 3'ün, bazı çalışmalarda ise 5'in altında olması kabul edilebilir uyum göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Kline, 2016; Byrne, 2010). Analizde elde edilen CMIN/df değeri 2,961'dir. Uyum indeksleri ile ilgili sonuçlar değerlendirildiğinde CFI değerinin 0,90'ın üzerinde olması model uyumluluğu için kabul edilebilir seviye olarak değerlendirilmektedir (Hoyle, 2000, s.484). Verilerde ölçümlenen CFI değeri bu seviyenin üzerindedir. NFI değerinin de 0,9'un üzerinde olması kabul edilebilir uyumu gösteren bir indikatördür (Byrne, 2010). Araştırmamızda elde edilen bu değer de model uyumluluğunu yansıtmaktadır. Tablo 6'da uyum indeksleri ile ilgili GFI değeri 0,845 olarak ölçülmüştür. Literatürde örneklem büyüklüğü ile alakalı olan bu değer genellikle

0,9 ve üzerinde olması gerektiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Buna karşın 0,8 ve üzeri değerlerin de kabul edilebilir model uyumu sağladığı vurgulanmaktadır (Greenspon ve Saklofske, 1998). Analizlerde elde edilen bu değer de kabul edilebilir uyum olarak nitelendirilebilir. RMSEA değerinin kabul edilebilir değerleri 0,05 ile 0,08 değerleri arasındadır (Kim vd., 2016). Ankette gerçekleştirilen analizde elde edilen RMSEA değerinin kabul edilebilir uyum seviyesinde olduğu görülmektedir. Genel olarak doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde anket yanıtlarından oluşan araştırma verilerinin yapı geçerliği açısından uygunluk sağladığı anlaşılmaktadır.

Araştırmada anket ile toplanan verilerin analizinde öne çıkan ve kullanılan testlerin belirlenmesinde etkili ön koşullardan biri normal dağılımdır. Bu çerçevede araştırmada ele alınan boyut ve alt boyutlara yönelik normallik testleri uygulanmıştır. Söz konusu testler için her bir alt boyuta yönelik ifadelerden elde edilen değerlerin aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Bu değerler üzerinde de analizler gerçekleştirilmiştir. Normal dağılım ölçümlerinde sosyal bilimler alanında ve likert ölçekli yapılar için genellikle tercih edilen basıklık ve çarpıklık katsayıları esas alınmıştır. Bu doğrultuda alt boyutlara yönelik hesaplanan basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) katsayıları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Anket alt boyutlarının basıklık ve çarpıklık katsayıları

Boyutlar	Alt boyutlar	Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)
Çekicilik		1,682	-0,991
Pragmatik Kalite	Anlaşılabilirlik	0,892	-0,853
	Güvenilebilirlik	0,394	-0,732
	Verimlilik	0,803	-0,839
Hedonik Kalite		1,217	-0,877

Normal dağılımla ilgili olarak basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1,5 ile +1,5 değerleri arasında değişim göstermesi beklenmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Buna göre Tablo 7’deki değerler yorumlandığında Pragmatik kalite boyutu kapsamındaki alt

boyutlarına ve hedonik kalite boyutuna yönelik verilerde normal dağılımın olduğu görülmektedir. Çekicilik boyutunda ise basıklık değeri literatürde belirlenmiş değerlerin üzerinde olduğundan bu boyutla ilgili verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada kullanılan diğer veri toplama tekniği olan görüşmelerde ise katılımcıların yetkinlikleri önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda DergiPark Proje ekibinde dört uzman, yazılım ekibinde ise üç kişi bulunmaktadır. İki kişi ise teknik destek biriminde yer almaktadır. Araştırmada DergiPark Proje ekibinde 2014 yılından itibaren yer alan bir uzmanla görüşülmüştür. Yazılım ekibinde yer alan üç kişiden ise bir kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme tekniğinin kullanıldığı ikinci grup ise dergi yetkilileridir. Bu kapsamda editörlerin belirlenmesinde ilgili derginin DergiPark platformunu yayın süreçlerinde kullanmasının yanı sıra akademik yayıncılık açısından deneyimli olması, geçirilen yayın süreçlerinin ve yayın politikalarının bir mekanizma tarafından değerlendirilmiş olması nedeniyle uluslararası ve ulusal atıf dizinlerinde taranan dergiler arasında olması kısıt olarak belirlenmiştir. Belirlenen kısıtlara uygun olarak farklı bilim alanlarını da içerecek şekilde Aquatic Sciences and Engineering, Aquatic Research, Bilgi Yönetimi, Bitki Koruma Bülteni, Food and Health, Gıda, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'ni temsil eden ve bu dergilerdeki yayın süreçlerini yöneten editörlerle görüşmeler yapılmıştır.

3.5. VERİ ANALİZİ

Araştırmada anket ve görüşme teknikleri ile toplanan verilerin analizinde farklı yöntemler izlenmiştir. Bu başlık altında DergiPark'ı yayın süreçlerinin yönetiminde kullanan dergi yetkililerinden toplanan verilerin analizinde uygulanan testler hakkında bilgi verilmektedir. Bölümde ayrıca hem DergiPark ile hem de deneyimli dergi yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerin analizi açıklanmaktadır.

3.5.1. Kullanıcı Deneyimine Yönelik Olarak Geliştirilen Anket Verilerinin Analizi

Araştırmada kullanıcı deneyimine yönelik olarak farklı alanlardaki 390 dergiden nicel veriler toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde ilk olarak güvenilirlik ve geçerlik analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda ayrıntıları bir önceki bölümde verilen normal dağılım, iç geçerlilik ve yapı geçerliliği ölçümleri yapılmıştır.

Araştırmada kullanıcı deneyimi ile ilgili geliştirilen anketle toplanan verilerin analizinde lisanslı IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) Statistics 21 yazılımı kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ise lisanslı IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) AMOS yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Analizlerde her bir ifadeye verilen yanıtlar boyut ve alt boyut bazında gruplanarak aritmetik ortalama ve standart sapma değerleriyle sunulmuştur.

3.5.2. DergiPark Yetkilileri ve Dergi Yetkilileriyle Yapılan Görüşmelerin Analizi

DergiPark'ın kullanıcı deneyimi ve hizmet kalitesi değerlendirilmesinde rol oynayan DergiPark yetkilileri ve dergi yetkilileri ile yapılan görüşmeler sonucunda nitel veriler toplanmıştır. Nitel verinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi birbiriyle alakalı olan verilerin çeşitli teknikler kullanılarak gruplandırılması ve anlaşılır olacak hale getirilmesi, özetlenmesi sürecidir. Veriler benzerliklerine göre gruplandırılarak sıklıklarıyla birlikte yorumlanmıştır. Bu bağlamda DergiPark'ta görüşmeler sonucunda video kayıtlarındaki veriler, ilk önce sesi metne çevirme yazılımları ve dinleme yoluyla metin haline çevrilmiştir. Metin haline getirilen veriler soru bazında bir araya getirilmiş ardından da gözle yapılan kontrollerle benzerliklerine göre gruplandırılmıştır. Bu işlem, hem DergiPark proje ve yazılım ekibiyle yapılan görüşmeler hem de deneyimli dergi editörleriyle gerçekleştirilen görüşmeler için ayrı ayrı yapılmıştır. Son olarak söz konusu veriler sıklıklarıyla birlikte sunulmuş, gerekli olduğu durumlarda ise söz konusu bulguyu desteklemek veya ele alınan konuyu örneklemek amacıyla görüşmeye katılanların ifadeleri olduğu gibi verilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde araştırma kapsamında toplanan nitel ve nicel verilerin analizi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu kapsamda öncelikle DergiPark'ı kullanan dergi yetkililerine uygulanan anketlerden elde edilen verilere ilişkin bulgular sunulmuştur. Ardından DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmelerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgular ile dergi yetkilileriyle yapılan görüşmelerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak genel bir değerlendirme sunularak bölüm sonlandırılmıştır.

4.1. DERGİPARK'I KULLANAN DERGİ YETKİLİLERİNE UYGULANAN ANKETLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırma kapsamında DergiPark'ı kullanan dergi yetkililerine uygulanan anketlerle toplanan veriler tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra parametrik ve parametrik olmayan testlerle analiz edilmiştir. Analizlerden elde edilen bulgular anket bölümleri doğrultusunda sunulmuştur.

4.1.1. Demografik Bulgular

Ankette yer alan ilk bölüm katılımcıların demografik özelliklerini betimlemeyi hedeflemiştir. Bu çerçevede cinsiyet, deneyim ve katılımcıların temsil ettikleri derginin bulunduğu alan ile ilgili bulgular elde edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Katılımcılara ve dergilere ilişkin tanımlayıcı bulgular

Cinsiyet	n	%
Kadın	105	26,9
Erkek	285	73,1
Dergideki Deneyim		
2 yıldan az	46	11,8
2-4 yıl	201	51,5
5 yıl ve daha fazla	143	36,7
Yayıncılık Deneyimi		
2 yıldan az	42	10,8
2-4 yıl	172	44,1
5 yıl ve daha fazla	176	45,1
Derginin bulunduğu alan		
Sanat ve Beşerî Bilimler	52	13,3
Tıp	40	10,3
Mühendislik ve Teknoloji	23	5,9
Yaşam Bilimleri	44	11,3
Fen Bilimleri	50	12,8
Sosyal Bilimler	181	46,4
Toplam	390	100

Tablo 8'e göre katılımcıların yaklaşık dörtte üçlük kısmı (%73,1) erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlasının (%51,5) buldukları dergilerdeki deneyimleri iki ile dört yıl arasındadır. Dergi deneyimi beş yıl ve daha fazla olanların oranı ise %36,7'dir. Katılımcıların dergi deneyimlerine yönelik bulgular değerlendirildiğinde katılımcıların büyük bölümünün (%88,2) çalıştıkları dergilerdeki deneyimlerinin en az iki yıl olduğu görülmektedir. Dergilerdeki ortalama deneyim ise yaklaşık dört buçuk yıl olarak görünmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%89,2) yayıncılık deneyimleri 2 yıldan fazladır. Katılımcıların ortalama yayıncılık deneyimleri ise 5,21'dir. Anketi yanıtlayarak araştırmaya katılan dergi yetkilileri 390 farklı dergiyi temsil etmektedir. Bu dergilerin buldukları alanlara yönelik bulgular,

çalışmaya katılan dergilerin yaklaşık yarısının (%46,4) sosyal bilimler alanında olduğunu ortaya koymuştur. Bununla beraber araştırmaya sanat ve beşerî bilimler, tıp, yaşam bilimleri ve fen bilimlerinden hemen hemen eşit oranlarda katılım sağlanmıştır. Daha genel bir grupta ile 233 dergi (%59,7) sosyal ve beşerî bilimler), 40 dergi (%10,3) tıp, 117 dergi (%30) ise fen, mühendislik ve teknoloji alanlarında yer almaktadır.

Katılımcıların dergilerindeki görevleri de demografik bulgular çerçevesinde analiz edilen bir diğer konudur. Bir katılımcının birden fazla rolde bulunabildiği bulgulara göre katılımcıların önemli bir bölümü (%81,8), baş editörlük (146 katılımcı, %37,4) ve editörlük (173 katılımcı, %44,4) görevlerindedir (Tablo 9).

Tablo 9. Katılımcıların dergilerdeki görevlerine ilişkin bulgular

Dergideki görev	n	%
Baş Editör	146	37,4
Editör	173	44,4
Teknik Editör	99	25,4
Yayın Editörü	52	13,3
Editör Yardımcısı	89	22,8
Diğer	17	4,4

Katılımcılardan diğer seçeneğini işaretleyenlerin oranı %4,4'tür. Bu seçenek kapsamında yapılan açıklamalarda yoğunlukla alan editörü (6 katılımcı) görevi belirtilmiştir. Bunu sekreter (5 katılımcı), dil editörü (2 katılımcı), üretim editörü (1 katılımcı), idari editör (1 katılımcı) görevleri takip etmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların bir kısmı birden çok farklı rol üstlendiklerini belirtmiştir.

4.1.2. Çekicilik Boyutuna İlişkin Bulgular

Ankette demografik nitelikteki soruların ardından katılımcılara DergiPark kullanımları ile ilgili ifadeler yöneltilmiştir. Bu ifadelerden beşi araştırmada ele alınan boyutlardan çekicilik boyutuna yöneliktir. 390 katılımcının verdiği yanıtların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Katılımcıların DergiPark kullanımında çekicilik boyutuna yönelik değerlendirmeleri

Çekicilik boyutuna ilişkin ifadeler	$\bar{x}$	SS
DergiPark yayın yönetim süreçlerinde sunulan ekranlar ilgi çekicidir.	3,82	,834
DergiPark bir dergi yönetim sisteminin sahip olması gereken tüm özelliklere sahip bir sistemdir.	3,76	,935
DergiPark sisteminden memnunum.	4,06	,879
DergiPark'ta süreç yönetiminde sunulan ara yüzlerin kullanıcı dostu olduğunu düşünüyorum.	3,78	,961
Dergipark'ta sunulan bilgiler bir yayının süreçlerini yönetmede yol göstericidir.	4,01	,875

Tablo 10'da gösterilen değerlere bakıldığında iki ifadede aritmetik ortalama değerinin 4'ün üzerinde olduğu görülmektedir. Üç ifadede ise değerler 3,76 ile 3,82 arasında değişim göstermiştir. Çekicilik boyutu kapsamında en yüksek aritmetik ortalama düzeyine 4,06 ile katılımcıların DergiPark sisteminden memnun olduklarını gösteren ifadede ulaşılmıştır. Bunu DergiPark'ta sunulan bilgilerin yayın süreçlerini yönetmedeki yol gösterici olma durumu ($\bar{x}=4,01$) takip etmiştir. Bu boyutta en düşük aritmetik ortalama değeri DergiPark'ın bir dergi yönetim sistemi olarak sahip olması gereken tüm özellikleri taşıması ($\bar{x}=3,76$) ile ilgili ifadede elde edilmiştir. DergiPark'ın süreç yönetiminde sunduğu arayüzlerin kullanıcı dostu olma özelliği ise bu boyuttaki en düşük aritmetik ortalama değerine ($\bar{x}=3,78$) sahip ikinci ifadedir. DergiPark'ın yayın yönetim süreçlerinde sunduğu ekranların ilgi çekiciliği ile ilgili aritmetik ortalama değeri ise 3,82 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu bulgulardan çekicilik boyutunda DergiPark'ın hem bir dergi yönetim sistemi olarak sahip olması gereken özelliklerin hem de sistemin arayüz ve ekranlarının iyileştirilmesine ihtiyaç duyulduğu çıkarımını yapmak mümkündür.

4.1.3. Pragmatik Kalite Boyutuna Yönelik Bulgular

Araştırmada çekicilik boyutunun dışında analiz edilen bir diğer boyut pragmatik kalite boyutudur. Bu boyut anlaşılabilirlik, güvenilebilirlik ve verimlilik alt boyutları üzerinden yapılan değerlendirmelerle ele alınmaktadır.

4.1.3.1 Anlaşılrlık Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Dergi yetkililerinin DergiPark kullanımında pragmatik kalite boyutunda ilk olarak anlaşılrlık alt boyutuna yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada anlaşılrlık alt boyutuna yönelik olarak katılımcılara altı ifade yöneltilmiştir. Katılımcıların yanıtlarından elde edilen aritmetik ortalama değerleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. DergiPark kullanımının anlaşılrlığına yönelik değerlendirmeler

Anlaşılrlık ile ilgili ifadeler	$\bar{x}$	SS
DergiPark’ı kullanmayı öğrenmek kolaydır.	3,80	1,052
DergiPark’ın yayın sürecinde istenilen işlemi yapmak kolaydır.	3,87	,944
Dergipark’ta işlem aşamaları arasında kolaylıkla geçiş yaparak işlemleri tamamlayabiliyorum.	3,86	,945
DergiPark’ın yayın süreçlerini yönetmede sunduğu bilgiler açık ve anlaşılırdır.	3,91	,917
DergiPark’ta sunulan aşamalar bir yayın sürecini yönetmek için yeterli sayıdadır.	4,01	,859
DergiPark üzerinde yayın süreçlerini yönetirken yapmam gereken işlemi sistemde doğru biçimde gerçekleştirdiğimden eminimdir.	4,09	,875

Tablo 11’de verilen ifadelere yönelik aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde iki ifadenin diğer ifadelere göre daha yüksek bir aritmetik ortalama değerine sahiptir. Dergi yetkililerine yöneltilen ifadelerden en yüksek aritmetik ortalama değerine ulaşılan ifade katılımcıların DergiPark üzerinde yayın süreçlerini yönetirken yapmam gereken işlemi sistemde doğru biçimde gerçekleştirdiklerinden emin olmalarına yöneliktir ($\bar{x}=4,09$). DergiPark’ta sunulan aşamaların bir yayın süreci için yeterliliği ile ilgili hesaplanan aritmetik ortalama değeri de 4,01’dir. Dergi yetkilileri DergiPark’ın yayın sürecinde istenilen işlemin yapılmasının kolaylığını ve işlem aşamaları arasında kolaylıkla geçiş yaparak işlemlerin tamamlanmasını birbirine yakın oranlarda değerlendirmiştir (sırasıyla $\bar{x}=3,86$ ve $\bar{x}=3,87$). Bu alt boyutta en düşük aritmetik ortalama değeri DergiPark’ı kullanmayı öğrenmek kolaydır ifadesinde elde edilmiştir ($\bar{x}=3,80$).

4.1.3.2 Güvenilebilirlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Dergi yetkililerinin DergiPark kullanımlarında analiz edilen konulardan bir diğeri de güvenilebilirliktir. Bu alt boyutta katılımcılara beş ifade yöneltilmiştir. Konuyla ilgili bulgular Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12. Yetkililerinin DergiPark kullanımının güvenilebilirlik boyutuna ilişkin değerlendirmeleri

İfadeler	$\bar{x}$	SS
DergiPark’ı kullanırken eğitim videolarına ihtiyaç duymadan işlemleri tamamlayabiliyorum.	3,81	,966
DergiPark yayın süreçleri ile ilgili işimi alışkın olduğum şekilde yapmamı sağlamaktadır.	4,00	,838
DergiPark’ı kullanırken karşılaştığım her sorun hızlı bir şekilde çözümlenmektedir.	4,05	,939
DergiPark’ta yayın süreçlerini yönetirken verilerimin ya da içeriğin kaybolacağına yönelik bir kaygı taşımam.	4,24	,868
DergiPark yayın süreçlerinin yönetiminde beklentilerimi karşılayacak seviyededir.	4,06	,858

Tablo 12’ye göre güvenilebilirlik alt boyutu ile ilgili olarak katılımcılara DergiPark yöneltilen beş ifadenin dördünde aritmetik ortalama değerleri 4 değerinin üzerindedir. Yöneltilen ifadeler içerisinde en yüksek aritmetik ortalama değerine DergiPark’ta yayın süreçlerine ilişkin verilerin ya da içeriğin kaybolacağına yönelik kaygı taşıma durumunda ulaşılmıştır ($\bar{x}=4,24$). Bu ifadeyi DergiPark’ın yayın süreçlerinin yönetiminde beklentileri karşılayacak seviyede olması ve karşılaşılan sorunların hızlı bir şekilde çözümlenmesine ilişkin ifadeler takip etmiştir (sırasıyla $\bar{x}=4,06$ ve $\bar{x}=4,05$). DergiPark’ın yayın süreçlerini alışkın olunan şekilde yönetmeyi sağlama durumuna ilişkin aritmetik ortalama değeri 4’tür. Güvenilebilirlik boyutu ile ilgili en düşük aritmetik ortalama değeri ise DergiPark’ı kullanırken eğitim videolarına ihtiyaç duymadan işlemleri tamamlama durumunda elde edilmiştir ($\bar{x}=3,81$).

4.1.3.3 Verimlilik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

Araştırmada pragmatik kalite boyutunda son olarak analiz edilen alt boyut verimliliğdir. Bu boyutla ilgili olarak dergi yetkililerine altı ifade yöneltilmiştir. Bu ifadelere ilişkin değerlendirmelerden elde edilen aritmetik ortalama değerleri Tablo 13'te sunulmaktadır.

Tablo 13. Yetkililerinin DergiPark kullanımının verimlilik boyutuna ilişkin değerlendirmeleri

İfadeler	$\bar{x}$	SS
DergiPark yayın süreçlerinin yönetiminde hızlı bir sistemdir.	4,18	,880
DergiPark'ı kullanırken işlemlerin sistemde nasıl yapıldığını kolaylıkla hatırlarım.	4,00	,955
Dergipark'ı yardım almadan rahatlıkla kullanabiliyorum.	4,12	,870
DergiPark'ta menülerin düzenlenme şekli anlaşılırdır.	3,80	,980
DergiPark yayın süreci yönetim ekranlarındaki bilgilerin organizasyonu anlaşılırdır.	3,89	,920
DergiPark yayın süreçlerinin tamamını (başvurudan- en son yayın aşamasına kadar) düzenli bir şekilde yönetmemi sağlamaktadır.	4,11	,867

Tablo 13'te sunulan bulgulara göre dergi yetkililerine yöneltilen altı ifadenin dördü 4 ve üzeri seviyede değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler arasında en yüksek aritmetik ortalama değerine DergiPark'ın hızlı bir sistem olduğuna ilişkin ifade ulaşılmıştır ($\bar{x}=4,18$). DergiPark'ı yardım almadan rahatlıkla kullanıyorum ifadesi de en yüksek değere yakın bir aritmetik ortalama ile değerlendirilmiştir ($\bar{x}=4,12$). Dergi yetkililerinin ayrıca DergiPark'ın yayın süreçlerinin tamamını düzenli bir şekilde yönetilmesini sağladığını ifade ettikleri de anlaşılmaktadır ($\bar{x}=4,11$). Ek olarak dergi yetkilileri DergiPark'ta işlemlerin sistemde nasıl yapıldığını kolaylıkla hatırlanmasına yönelik ifade hesaplanan aritmetik ortalama değeri 4'tür. Diğer yandan dergi yetkililerinin DergiPark'taki yayın süreci yönetim ekranlarındaki bilgilerin organizasyonunun anlaşılabilirliği ile menülerin düzenlenme şeklinin anlaşılabilirliği konularındaki değerlendirmeleri (sırasıyla $\bar{x}=3,89$ ve $\bar{x}=3,80$) diğer ifadelerden düşüktür.

4.1.4. Hedonik Kalite Boyutuna İlişkin Bulgular

DergiPark kullanımında araştırılan boyutlardan biri hedonik kalitedir. Bu boyut kapsamında dergi yetkililerine dört ifade yöneltilmiştir. Dergi yetkililerinin ifadelerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Dergi yetkililerinin DergiPark kullanımının hedonik kalite boyutuna ilişkin değerlendirmeleri

İfadeler	$\bar{x}$	SS
DergiPark tarafından sunulan ekranlarda süreçlerle ilgili yeterli düzeyde bilgi bulunduğunu düşünüyorum.	3,89	,952
DergiPark'ta yayın süreçlerini yönetirken sisteme tamamen hâkim olduğumu hissediyorum.	3,89	,941
DergiPark yayıncılık süreçlerinin yönetiminde yenilikçi bir sistemdir.	4,01	,935
DergiPark'ı kullanmak dergim için itibar sağlar.	4,29	,843

Tablo 14’te sunulan bulgulara göre dergi yetkililerinin değerlendirmelerinde yayın süreçlerinin yönetiminde sisteme hâkim olduğunu hissetme ve yayın süreçlerinde sunulan ekranlarda yeterli düzeyde bilginin bulunduğuyla ilişkin değerlendirmeleri en düşük olarak çıkmıştır ($\bar{x}=3,89$). Dergi yetkilileri ayrıca DergiPark’ı yayın süreçlerinin yönetiminde çoğunlukla yenilikçi bir sistem olarak değerlendirmişlerdir ($\bar{x}=4,01$). Bu boyuttaki ve anketteki ifadelerdeki en yüksek aritmetik ortalama değerine ise DergiPark’ı kullanmak dergim için itibar sağlar ifadesinde ulaşılmıştır ($\bar{x}=4,29$).

4.2. DERGİPARK’I KULLANAN DERGİ EDİTÖRLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada ankete ek olarak toplanan verilerden biri de deneyimli dergi editörleri ile yapılan görüşmelere dayanmaktadır. Bu kapsamda dergi editörlerine ilk olarak DergiPark kullanımını hakkındaki genel düşünceleri sorulmuştur. Bu soruda editörler, DergiPark’ta süreçlerin sistemli bir şekilde yürütülmesi, yayınlara uluslararası geçerlilikte tekil tanımlayıcı (Digital Object Identifier-DOI numarası) verilmesi, teknik desteğin iyi olması

ve hizmetlerin ücretsiz olarak sunulması gibi konularda olumlu bildirimlerde bulunmuşlardır. Bir editör, DergiPark'ta süreçlerin yönetilmesi konusunda şu şekilde değerlendirmelerde bulunmuştur; *“DergiPark sistemli bir şekilde yayın yapmamıza çok destek oluyor. Sistemin düzgün bir şekilde izlenmesinde ve süreci devam ettirmemizde çok önemli rolü var. Dergimizin DergiPark'ta olması prestij açısından da çok önemli çünkü sistemde önemli düzeyde indeksli dergiler de yer alıyor. Süreci sistem üzerinden yürütürken çok rahat ediyoruz.”* Diğer yandan iki editör ise derginin arayüzünü karmaşık bulmuş, bir editör ise DergiPark'taki güncellemelerden haberdar olmadıklarını ifade etmiştir.

Görüşmelerde editörlere yöneltilen bir diğer soru ise DergiPark'tan alınan hizmetlerin kalitesi ile ilgilidir. Bulgulara göre dört editör genel anlamda hizmet kalitesinden memnundur. Bir editör ise DergiPark'ta sunulan hizmetlerden memnun değildir. Hizmet kalitesi ile ilgili iki editör DergiPark'ın sunduğu DOI hizmetinden memnun olduklarını belirterek, bu hizmetin dergilerinin kalitesini arttığından bahsetmiştir. Diğer bir editör ise teknik destekle sunulan hizmetten memnun olduğunu belirterek, devreye alınan JIRA sistemiyle teknik destekte daha sistematik bir yapının sağlandığını belirtmiştir. Bir editör ise DergiPark'ın sunduğu hizmetlerin kullanım zorluğunu şu şekilde dile getirmiştir: *“Kullanım kolaylığı açısından zorluklar olduğunu düşünüyorum. Sistemde zaman zaman tekrarlar ve kaybolmalar yaşanmaktadır. Süreç akışlarında zorluklar gözlenmektedir. Yurtdışındaki muadillere kıyasla (Editorial Manager) daha az kullanıcı dostudur.”* Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere bir editörün karşılaştığı zorluklar, süreç akışı, süreçleri gerçekleştirirken sistemde kaybolma ve süreç yönetiminde tekrarların olmasıdır. Karşılaştığı zorlukları belirten editörün deneyimlediği diğer dergi yönetim sistemlerine göre DergiPark'ı daha az kullanıcı dostu bulduğu da dikkat çekmektedir.

DergiPark süreç yönetimi açısından editörlerin ihtiyaçlarını karşılama durumu görüşmelerde ele alınan bir diğer konudur. Buna göre üç editör, DergiPark'ın yayın yönetim süreçlerinde ihtiyaçları karşıladığını, iki editör ise süreç yönetiminde zorluklar yaşadıklarını belirtmiştir. DergiPark'ın yayın yönetim süreçlerinde duyulan ihtiyacı karşıladığını düşünen editörlerin üçü de bu sistemin daha da geliştirilebileceğine vurgu yapmıştır. Geliştirme önerisi olarak bir editör yayımlanmış makaleye düzeltme yayınının

(correction) eklenmesini önermiştir. Ek olarak bir editör DergiPark'ın süreç ile ilgili eğitim videolarını ve düzenlenen çevrimiçi eğitim programlarını beğendiğini belirtmiştir. Karşılaşılan zorluklarda ise DergiPark'ı ilk defa kullanan kullanıcıların kullanışlılık açısından sisteme alışma evresinin olmasına değinilmiştir. Buna ek olarak hakemlik sürecinde alan editörleri ile olan iletişimde, anonimleştirilmiş dosya yükleme ile ilgili durumlarda yanlış yüklemelerin düzeltilmesinde, yazar düzeltmelerinde (revizyonlarda) revizyon öncesi ilk versiyona erişimde zorluklarla karşılaşıldığı dile getirilmiştir.

Editörlere sorulan bir diğer soruda da DergiPark'ı kullanırken sorun yaşadıkları noktaları belirtmeleri istenmiştir. Bu soruya verilen yanıtlara göre üç editör ara güncellemelerde haber verilmemesini, iki editör TR Dizin entegrasyonunun manuel olarak yapılmasını (her sayı çıktığında TR Dizin'e yüklenen hakem raporları ve dergi tam sayılarının manuel olarak yüklenmesini) dile getirmiştir. Güncellemelerle ilgili sorun yaşayan bir editör karşılaştığı sorunu şu şekilde ifade etmiştir; “*DergiPark'ta güncellemeler olduğu zaman farkına varamıyoruz ve nasıl yapıldığını anlayamıyoruz. Örneğin son zamanlarda dil kontrolü ile ilgili ayrı bir sekme açılmış alan editörleri bana dönüyor, biz dil kontrolü için makaleyi atmak istedik ama sekmeyi bulamadık diye sonra dil kontrolü olarak ayrıldığını gördük.*” İfadeden de anlaşılacağı üzere güncellemelerden haberdar olmama durumu editörlerin DergiPark üzerinden ilgili süreçleri nasıl gerçekleştireceklerine ilişkin belirsizlik durumu ile karşılaşmalarına yol açabilmektedir. Bu soruda bir editör ise güncellemelerde verilerinin kaybolduğuna değinmiş, diğer bir editör ise profil düzenlerken kişisel uzmanlık alanı girişlerinde sorun yaşadığını bildirmiştir.

Editörlere yöneltilen bir diğer soruda ise DergiPark'ta yayım süreci ile ilgili zorlandıkları bölümlerin neler olduğu sorulmuştur. Bu soruda iki editör arayüzü kullanırken sorun yaşadığını, bir editör yabancı isimlerin sistemde yanlış yazıldığını, bir katılımcı ise sistemde süreçlerde geri dönüş olmadığını ifade etmiştir. Mobil arayüz kullanımı ile ilgili sorun yaşayan bir editör de karşılaştığı sorunu şöyle ifade etmiştir; “*Mobil kullanımda kullanıcı rol geçişlerinde (editör, yazar, hakem) sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca, kullanım kolaylığı güçlükleri yabancı yazar ve hakemlerin sisteme kayıt, giriş ve kullanmasında sorun yaşamasına neden olmaktadır.*” Genel arayüzle ilgili sorun yaşayan bir editörün ise konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir; “*Editörlük, hakemlik ve yazarlık*

süreçlerinde ara yüzler biraz daha sevimli hale getirilebilir. İşlevsel olması güzel ama biraz daha renkli dikkat çekici hale getirilebilir diye düşünüyorum. Yazarlar değerlendirmelerini tamamladıklarında onaylama butonu sayfanın en altında kaldığı için bazen bilgisayar ekranının yakınlaştırma boyutundan dolayı butonu bulmakta zorluk çektiklerini ifade ediyorlar. Onaylama butonları sayfanın en üst sol köşesinde olabilir.” Bu doğrultuda süreçlerde geri dönüş ve onaylama adımlarının iyileştirilmesi ile mobil arayüz uyumluluğunun geliştirilmesi gibi konuların öne çıktığını söylemek mümkündür.

Görüşmelerde editörlere yöneltilen bir diğer soruda ise Dergi Park’tan almış oldukları teknik destek hakkındaki değerlendirmeleri ele alınmıştır. Bu konuda dört editör alınan teknik destekten çok memnun olduğunu, bir editör ise teknik desteği kullanmadığını belirtmiştir. Bununla beraber bir editör basit problemlerin telefonla daha hızlı çözüldüğünü, fakat şu an sadece e-posta yoluyla sorunların iletilebildiğini, bundan dolayı yazışmalar, resim ekleme gibi sistemden bildirim göndermenin zaman kaybına yol açabildiğinden bahsetmiştir. Diğer bir editör ise problemleri JIRA üzerinden iletibildiklerini ve JIRA’ya girilen maddelere aynı gün, sistemsel bir problemse maksimum dört gün içinde dönüş yapıldığını belirtmiştir.

Görüşmelerde editörlere son olarak DergiPark’ın hangi bölümlerinin iyileştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır sorusu sorulmuştur. Editörlerin iyileştirme önerilerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Yazarlardan makale gönderim aşamasında çalışmalarının kaynakça bölümlerini kopyala yapıştır yapmaları istenmekte, fakat ilk aşamada bu işleme gerek olmadığı düşünülmektedir. Nitekim çalışmada revizyon süreçlerinde kaynakça bölümü değişebilmekte ve bu bölüm daha sonra sistem üzerinden güncellenmediğinde hatalı veri aktarımlarına kadar birçok noktada soruna yol açabilmektedir.
- Çok aktif kullanan editörlerden çekirdek gruplarla toplantılar yapıp uygulama üzerinden tartışarak iyileştirme önerileri verilmelidir.
- Yazarların birden fazla veya çalışmayan e-posta adresi olabilmektedir. Bu yüzden çalışmayan e-postaların kaldırması ve kontrolünün yapılması gerekmektedir.
- Hakemlerin uzmanlık girişlerini şart koyulması gerekmekte ve sistemden hakem seçilirken hakemlerin spesifik uzmanlıklarının detaylandırılması gerekmektedir.

- Dergilerin sisteme alınırken belli kriterlerden geçirilmesi gerekmektedir.
- Ekranların daha sade ve kullanıcı dostu bir biçime kavuşturulması için revize edilmesine ihtiyaç vardır. Makale yükleme kısmı özellikle kaynakların girilişi sadeleştirilmelidir.
- Dergi tam sayıları ve hakem raporlarının TR Dizine otomatik olarak yüklenmesi sağlanmalıdır.
- Ödeme alan dergilerden, ödeme adımlarını içeren ayrı bir eklenti geliştirilebilir.
- Yayın süreci tamamlanan makaleler için geri dönüş yolu bırakılmalıdır.
- İstatistikler alanı geliştirilmelidir.
- Tüm kullanıcı tiplerine uygun güncel bir rehber hazırlanmalıdır.

4.3. DERGİPARK YETKİLİLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada DergiPark'ı kullanan dergilerin değerlendirmelerine yönelik bulguların ardından söz konusu dergilere hizmet sunan ve DergiPark Proje ekibi ve yazılım ekibinin karşılaştığı sorunlara yönelik de bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde DergiPark yetkililerine ilk olarak DergiPark kullanımındaki genel düşünceleri sorulmuştur. Yetkililerin verdiği cevaba göre DergiPark'ın hizmet verdiği kurumlar arasında kamu, üniversite yayınları, dernek yayınları yer almaktadır. DOI, barındırma, arşivleme, süreç yönetimi gibi hizmetler verilmektedir. Bu proje ile akademik yayıncılık adına uluslararası standartlar yakalanmaya çalışılmaktadır. Yapılan geliştirmeler doğrultusunda, dergilerin uluslararası bağlamda görünürlüğü arttığından bahsedilmektedir. DergiPark, günümüzde her konuda akademik yayına açık erişim sunmaktadır.

Görüşmelerde ele alınan bir diğer soru ise DergiPark'ta sunulan hizmetlerin kalitesi ile ilgili düşüncelerdir. DergiPark yetkililerinin verdikleri cevaplara göre hizmet kalitesindeki en önemli kısım teknik destektir. Dergilerin ihtiyaçları günlük bazda giderilmesine özen gösterilmektedir. Dergilerin DergiPark'ta bulunması görünebilirlik ve prestij açısından önemli bir kavram haline gelmiştir. Süreçleri işletme konusunda yazar, editör, hakem süreçleri hakkında eksiklikler mevcut olup, yeni devreye alınan servisle

beraber dinamik bir şekilde hizmet sunulabilmektedir. E-postaların istenmeyen e-posta olarak (spam) gitmesi, e-postaların gönderim zamanlarının DergiPark'ta yapılan işlemin zamanıyla uyumlu olmaması gibi problemler çözülmüştür. Bazı dergiler kaliteyi artırmak adına makale işlem ücreti almaya başladığından, DergiPark'ta bununla ilgili bir alt yapı çalışması yapmaya başlamıştır. DergiPark yetkilileri hizmet kalitesinde araştırma verisi ile ilgili eksiklikler olduğunu belirtmiştir. Verilerin daha kaliteli bir şekilde harmanlanıp diğer platformlara sunulmasını sağlamak adına geliştirme yapılmalıdır.

DergiPark yetkililerine yöneltilen bir diğer soruda da DergiPark'ın arayüzü hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Bununla ilgili olarak şu noktalar ortaya çıkmıştır:

- Alt yapı ile ilgili çalışmalar yeni tamamlandığından, arayüzle ilgili çalışmalar yeni devreye alınmıştır.
- Yardım masasıyla ulaşan kullanıcılardan veya sosyal medyadan ulaşan kullanıcılardan arayüzle bağlantılı problemler algılanmaktadır. Süreçlerdeki geliştirmeler editörler ve komiteyle konuşularak çözülmeye çalışılmaktadır.
- Editörlerden işlemleri toplu halde yapma ve toplu halde görme istekleri gelmektedir ve işlem listesine alınarak çözülmeye çalışılmaktadır.
- Son kullanıcının gördüğü arayüzü iyileştirmek planlar arasında vardır.
- Mobil'de sayfaların çalışması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Konu, araştırmacı veya dergi takip edilerek, onlar hakkında bildirimler alınabilecektir. Bunlar yakın zamanda devreye alınacaktır.
- Yeni başlayanların örneğin hakemlerin veya editörlerin sisteme kolaylıkla uyum sağlayabilmeleri için rehber çalışması yapılarak ilk giriş, öğrenme safhası hızlandırılmaya çalışılacaktır.
- Görme engelliler makaleleri okumakta fakat araştırma yapamamaktadır.
- Dil konusunda özellikle İngilizce dilinde arayüzde problemler bulunmaktadır.
- Yabancı ya da yurt dışındaki bir sistemi deneyimlemiş bir editörün DergiPark'a geldiği zaman dışarda kullandığı servislerle farklılıklar oluşmaktadır.
- Tam metin içeriklerin sunumu ile alakalı alt yapı eksikliği vardır.
- Kişiselleştirilebilecek arayüzlerin tasarlanması planlanmaktadır.
- TR Dizin'e veri sağlamak için verinin oluşturulmasını kolaylaştırmak gerekmektedir.

Arayüz ile ilgili olarak bir yetkilinin değerlendirmeleri şu şekilde olmuştur. *“Açıklamalarda bilmeyen bir kişinin arayüzde ilerlemesini sağlayacak yardım kısımları zayıf. Arayüzü geliştirirken de OJS’den esinlenerek ilerledik. Mobil üzerinden kullanım da isteniyor, bu yönde de geliştirmelere başlandı. Son kullanıcıya arayüzün kullandırılması yönünde neler yapılması konusunu biraz arka planda bıraktık çünkü dergi yönetiminin sağlanması için ihtiyaçlar çok fazla, enerjiyi daha çok oraya verdik. Kullanımın adım adım ilerlemesini sağlayacak bilgilendirmeler olması lazım, onları biraz daha geliştirmemiz lazım. Hem editörler, hakemler için söylüyorum, hem de akademik araştırma yapan araştırmacı içinde söylüyorum. İngilizce olarak arayüz kullanılmakta zorlanılıyor, bu tarafın geliştirilmesi lazım.”* Söz konusu ifadelerden DergiPark’ın arayüz ile ilgili eksikliklerinin olduğu ve mobil arayüze yönelik geliştirmelere ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan hem proje ekibinin hem de yazılımın ekibinin konuyla ilgili farkındalıklarının olduğu değerlendirilmektedir.

Dergi yetkilileriyle yapılan görüşmelerde sorulan sorulardan biri DergiPark’ta hizmet verirken en çok hangi konularda sorun yaşandığı ile ilgilidir. Bu soruda verilen yanıtları şu şekilde derlemek mümkündür:

- Üniversite dergilerinde editöryal süreçte yer alan kişiler çok sık değişmektedir. Bu yüzden de süreçleri genellikle yeniden anlatmak gerekmektedir. Kaynaklar sınırlı olduğu için hem alt yapıları geliştirmekle hem de teknik destek vermekle alakalı ergonomi artırılmaya çalışılmaktadır.
- Sunucu tarafındaki veya yazılımdaki bir hatadan kaynaklı dönemsel problemler olmaktadır. Hatalar bir anda birçok kullanıcıyı etkilemekte ve o dönemde bir anda teknik destek yoğunlaşmaktadır.
- Editör, yazar, hakemler arasında bazen etik durumlar ve ikili çatışmalar olmaktadır. DergiPark yetkililerinin bazen arada kaldığı durumlar olabilmekte ve bu tarz durumlarda sistemselsel usulleri değiştirme yoluna gidilmektedir.
- Kullanıcılar dergide makale değerlendirme sürecini kullanmada zorluk yaşayabilmektedir.
- Hakemlere gönderilen hakemlik davetlerinde e-postaların geç görülmesi ve davet bağlantılarındaki sürenin geçmesinden kaynaklanan sorunlar gelmektedir.

- Makale değerlendirme süreci içerisinde hakemden yazara gidecek dosya revizyonları olmakta, yazardan da tekrar revize edilip sürece dahil edilecek dosyalar olmaktadır. Bu işleyişte de yüklenen dosyaları görememe, revizyon dosyasının nereye yükleneceğini bulamama gibi arayüze yönelik zorluklar yaşanmaktadır.

Karşılaşılan zorluklarla ilgili genel nitelikteki sorunun ardından DergiPark'ta en çok zorlanılan yayın süreci adımlarının neler olduğuna yönelik olarak da DergiPark yetkililerinin görüşleri alınmıştır. Bu doğrultuda süreç bazında karşılaşılan zorlukları aşağıdaki noktalarda açıklamak mümkündür:

- Hakemlerin makale değerlendirme süreçlerinde dergilerde makale yoğunluğundan ve süreçlerde rol alan kişi sayısının fazlalığından dolayı karmaşıklıklar olabiliyor.
- Dergilerde kaynakça bölümleri gibi bölümlerdeki gösterim uyumsuzluklarından kaynaklı olarak hatalı ya da eksik künye bilgileri toplanmakta, bu durum da diğer sistemlere veri aktarımını olumsuz etkilemektedir.
- DergiPark'ı kullanmaya başlayan yeni dergilerde makalelerin sayıya nasıl atanacağına yönelik zorluklarla karşılaşmaktadır.

Görüşmelerde DergiPark yetkililerine yöneltilen bir diğer soru ise DergiPark'ta hizmet verirken çözüm üretilemeyen konuların neler olduğudur. Bununla ilgili olarak yetkililerin yanıtlarından elde edilen bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- Dergi arayüzlerine yönelik kişiselleştirmeye izin veren tasarım,
- Mizanpaj süreçlerinde Latex gibi format uyumsuzlukları,
- Makalelerde yer alan tablo, şekil ve resimlerin ayrı olarak da sunulabilmesi,
- Veri aktarımı ile ilgili ihtiyaçlardan, eski dergilerin Dergipark'a OCR taraması ile taşınması artık yapılmamaktadır.
- Veriyi tutmayla ilgili olarak alt yapı eksiklikleri
- Süreçler konusunda koyulan kuralların esnetilememesi
- DergiPark'ın arama ve filtreleme kısmında bilgi erişime yönelik yetersizlikler

Yukarıda belirtilen ve çözüm üretilemeyen sorunlar genel olarak değerlendirildiğinde sorunların bir bölümünün arayüz tasarımı ile ilgili olduğu, bunun yanı sıra dergi yönetim sürecinin üretim aşamasına ilişkin sorunların öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra DergiPark'ın bilgi erişim uygulamaları açısından da iyileştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Dergi yetkilileriyle yapılan görüşmede son olarak DergiPark'ın geliştirmeye açık yönlerinin neler olduğu sorusu sorulmuştur. Bu konuda elde edilen bulgular DergiPark'ın kullanılabilirliğinin artırılması, yardım menülerinin geliştirilmesi, raporlama özelliklerinin geliştirilmesi, format uyumsuzluklarının giderilmesi, yayın süreçlerinde hakem atama ve hakemlerin değerlendirme süreçlerinin izlenebilirliği ve yönetiminin iyileştirilmesi konularını ortaya koymuştur.

4.4. DEĞERLENDİRME

Araştırma iki farklı veri toplama tekniği ile toplanan nicel ve nitel verilerle gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede ilk olarak dergi baş editörleri, editörler, editör yardımcıları gibi dergi yetkililerinden anket tekniği ile nicel veriler toplanmıştır. Nitel veriler ise DergiPark yetkilileri ve deneyimli dergi editörleri ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

Anket tekniğiyle toplanan veriler ışığında, çalışmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğunun görev yaptıkları dergide en az iki yıl deneyimli olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların yarısına yakınının ise yayıncılık deneyimi beş yıldan fazladır. Buradan anketi yanıtlayan katılımcı profilinin deneyimli olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmada DergiPark'ın kullanıcı deneyimi çekicilik, pragmatik ve hedonik kalite boyutları üzerinden analiz edilmiştir. Bu boyutlardan çekicilik boyutunun bir alt boyutu bulunmazken, pragmatik kalite anlaşılabilirlik, güvenilebilirlik ve verimlilik alt boyutları ile analiz edilmiştir. Hedonik kalite ise DergiPark'ın işleyişine ve süreçlerine uyarlanan sorularla tek bir boyut olarak açıklanmıştır.

DergiPark'ın çekicilik boyutu değerlendirildiğinde, ankete katılan 390 dergi yetkilisinin DergiPark'tan genel olarak memnun olduğu yüksek oranda ortaya çıkmıştır. Görüşmelerde de dergi editörlerinin DergiPark'tan genel olarak memnun oldukları anlaşılmıştır. Bunun yanında çekicilik boyutunda yer alan ifadelerden bilgilerin bir yayının süreçlerini yönetmede yol gösterici olması da değerlendirmelerde öne çıkan bir diğer ifade olmuştur. Görüşmelerde ise bir dergi editörü eğitim videolarını yararlı bulmakta fakat süreç içerisinde işlemleri yaparken ekranlarda kullanıcılara daha fazla bilgi sunulması gerektiğine değinmiştir. Ankette çekicilik boyutunda aritmetik ortalamaları diğer ifadelerle göre daha düşük çıkan konular arayüzlerin kullanıcı dostu olması ve sunulan ekranların ilgi çekiciliğidir. Dergi editörleri ile yapılan görüşmelerde de hem mobil hem de bilgisayarlara yönelik arayüzün kullanım kolaylığının az olduğuna değinilmiştir. Ayrıca ekranların daha dikkat çekici olabileceği vurgulanmıştır. DergiPark yetkilileri ile yapılan görüşmelerde de bu konudaki soruna değinildiği görülmektedir. Bu noktada hem nitel hem de nicel veriler birbirini destekler şekilde DergiPark'ın çekicilik boyutunda arayüz ile ilgili sorunların olduğunu ortaya koymaktadır.

Nicel verilerde ele alınan bir diğer boyut Pragmatik kalitedir. Bu boyutta üç alt boyut öne çıkmaktadır. Söz konusu alt boyutlardan ilki anlaşılabilirlik. Bu alt boyuta ilişkin bulgularda, DergiPark'ta yapılması gereken işlemlerin doğru biçimde gerçekleştirilmesi konusu aritmetik ortalama değeri en yüksek ifadedir. Bu konuyla ilgili olarak dergi editörleriyle yapılan görüşmelerde de çoğunlukla süreç yönetiminden memnun olunması bu bulguyu doğrular niteliktedir. Diğer taraftan anlaşılabilirlik alt boyutunda DergiPark'ı kullanmanın kolaylığı, işlemler arasında kolay geçiş yapılması, sistemin yayın sürecini yönetmede sunduğu bilgilerin yeterliliği konularının ortalamaları ankette diğer anlaşılabilirlikle ilgili ifadelerle göre daha düşük aritmetik ortalama değerine sahiptir. Dergi editörleriyle yapılan görüşmelerde de sistem kullanımının karışık olması, kullanıma ilişkin açıklamaların yetersiz olması ve kullanıcılar arası rol geçişlerinde sıkıntılar olması gibi konuların dile getirildiği dikkati çekmektedir. DergiPark yetkilileri ise kullanım kolaylığı açısından süreçte toplu işlemler, toplu gösterimler, rapor ekranları gibi iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Söz konusu bulgular DergiPark'ın pragmatik kalite boyutunda anlaşılabilirlik alt boyutu kapsamında dergi yönetiminde beklenen süreçleri gerçekleştirmeyi sağladığı ancak bu işlemleri gerçekleştirirken

ekranlarda sunulan bilgilere yönelik karışıklıkların olduğunu söylemek mümkündür. Literatürde Hasan ve Abruelrub'un (2013) OpenConf yazılımının bir dergide yönetim sistemi olarak kullanımına yönelik olarak yaptığı araştırmada da sistemdeki ekranların sunduğu bilgilerin açık ve anlaşılır olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Pragmatik kalite boyutunda ele alınan bir diğer alt boyut olan güvenilebilirlik boyutunda elde edilen bulgular içerisinde, katılımcıların yayın süreçlerini yönetirken verilerinin kaybolacağına yönelik bir kaygı taşımadıkları en yüksek ortalama değerine sahip ifadedir. Bu konuyla ilgili olarak DergiPark yetkilileri de altyapıya önem verildiğini belirtmiştir. Buna karşın görüşmelerde bir dergi editörü sistemde güncelleme olduğunda verilerini kaybettiğinden bahsetmiştir. Bu da anketlerden elde edilen bulgulara göre farklılık gösteren bir durum olarak görülmektedir. Ayrıca DergiPark yetkilileri görüşmelerde sistemde dönem dönem problemlerin olduğuna ve bu durumdan kullanıcıların etkilendiğini belirtmesi söz konusu durumu doğrular niteliktedir. Güvenilebilirlik alt boyutunda elde edilen nicel verilerde öne çıkan diğer ifadeler sırasıyla süreçlerin yönetiminde beklentilerin karşılanması, sorunların hızlı çözülmesi, işlerin alışık olunan şekilde yapılmasına yöneliktir. Dergi editörleriyle yapılan görüşmelerde DergiPark'ın süreç yönetiminde çekicilik boyutunda da değinilen zorluklardan kaynaklanan sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Ayrıca yayın yönetim süreçlerinin kurgusundan kaynaklanan ve süreçte geri dönme adımlarıyla ilgili esneklik olmaması gibi sorunlar hem dergi editörleri hem de DergiPark yetkilileri tarafından dile getirilmiştir. Sorunların hızlı çözülmesi ile ilgili dergi editörleri aldıkları teknik destekten memnun olduklarını ve DergiPark yetkilileri ise en güçlü taraflarının verdikleri teknik destek olduğunu belirtmiştir. Böylece bu konu anket verileriyle uyumluluk göstermiştir. Ankette diğer taraftan eğitim videolarına bakmadan işlemleri tamamlama en düşük seviyedeki konu olarak dikkati çekmiştir. Hem editörler hem de DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmelerde de ekranlarda açıklamaların yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Süreçlerin alışık olunan şekilde yapılması konusu da bu alt boyutta öne çıkan durumlardan biridir. Anket ile elde edilen bulgularda güvenilebilirlik alt boyutunda bu ifade aritmetik ortalama değerleri açısından dördüncü sırada yer almaktadır. Konuyla ilgili olarak dergi editörleriyle yapılan görüşmelerde yeni kullanıcıların sisteme alışma evrelerinin olmasına

vurgu yapılmıştır. DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmelerde de ortaya çıkan uluslararası dergi yönetim sistemlerine göre olan farklılıklar, yeni dergilerin sayı yayınlama süreçlerinde desteğe ihtiyaç duymaları ve dergilerdeki editör kurullarında yer alan kişilerin sık sık değişmesiyle birlikte yönlendirmeye ilişkin taleplerle karşılaşılması konuya yönelik alışma süreciyle ilgili durumu yansıtmaktadır. Bu noktada görüşmelerden elde edilen bulguların birbirini desteklediğini söylemek mümkündür. Söz konusu bulgular anket verilerinde de iş sürecinin alışık olunan şekilde yapılmasına yönelik değerlendirmede ortaya çıkan aritmetik ortalama değerinin de eksikliğine neden olan noktaları yansıttığı söylenebilir.

Pragmatik kalitede son alt boyut olarak değerlendirilen verimlilik konusunda ankette sırasıyla sistemin yayın süreçlerinin yönetiminde sırasıyla hızlı bir sistem olması, yardım almadan DergiPark'ın kullanılabilmesi, sürecin düzenli bir şekilde yönetilebilmesi ve işlemlerin sistemde nasıl yapıldığının kolaylıkla hatırlanması konuları değerlendirilmiştir. Görüşmelerde dergi editörleri işlemlerin sistemde nasıl yapıldığını hatırlama ve yardım almadan DergiPark'ı kullanabilme konularında güncellemelerden haberdar olmadıkları için ilgili sürecin yönetiminde zorluk yaşadıklarını dile getirmiştir. Ayrıca hem dergi editörleri hem de DergiPark yetkililerinin görüşmelerde kullanıcıların sisteme alışma evresine ihtiyaç olduğunu gösteren ifadeleri DergiPark'ı tam anlamıyla kullanabilmek için belirli bir seviyeye ihtiyaç olduğu yönünde yorumlanabilir. Diğer taraftan anket sonuçlarında, yönetim ekranlarında bilgilerin organizasyonu ve menülerin düzenlenme şekli konularının ortalamaları en düşük çıkmıştır. Bu konuyla ilgili olarak, dergi editörleri ekranlarda onaylama butonu gibi butonların görülememesinden bahsetmiştir. DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmelerin de bu durumu doğruladığını söylemek mümkündür. Her iki bulgu da konuyla ilgili olarak ankette tespit edilen eksikliği açıklar niteliktedir.

Hedonik kalite ile ilgili bulgularda ise DergiPark'ı kullanmanın dergi için itibar sağlama durumu öne çıkmış, bunu DergiPark'ın yenilikçi bir sistem olma durumu izlemiştir. Görüşmelerde de dergi editörlerinin tamamı karşılaştıkları arayüz ve kullanım sorunlarına karşın hepsi DergiPark'ta bulunmanın prestij sağladığını ifade etmiştir. DergiPark yetkilileri de görüşmelerde dergilerin DergiPark'ın dergilere görünürlük sağladığına ve

bu platformun prestij sağlayan bir platform haline geldiğine değinmiştir. Bu boyuttaki diğer bulgularda sunulan ekranlarda yeterli bilginin olması ve sisteme hâkim hissetme durumlarına ilişkin aritmetik ortalama değerlerinin düşük kaldığı görölmektedir. Bu konuda dergi editörleri ve DergiPark yetkilileri ile yapılan görüşmelerdeki bulguların da destekleyici nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

Görüşmelerde araştırmada ele alınan boyutların dışında da birtakım kullanım sorunlarının olduğu dikkati çekmiştir. Bunlar; (1) dergilerin editör kurullarındaki yönetim süreçlerinden kaynaklanan sorunlar, (2) araştırmacılara DergiPark üzerinde arama ve bilgi erişimle ilgili sunulan sonuçlarda karşılaşılan sorunlar ile (3) DergiPark'ta toplanan verilerin niteliği, aktarılması ve yapısına yönelik sorunlar olarak gruplanabilir.

Kullanıcı deneyimi kategorize edildiğinde çekicilik, pragmatik kalite ve hedonik kalite olmak üzere üç ana kategori ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çekicilik boyutunda DergiPark'tan memnun olma durumunun yüksek olduğu fakat DergiPark'ın kullanıcı dostu olmadığı ortaya çıkmaktadır. İşlevsel özellikleri belirten pragmatik kalitede olumlu olarak, DergiPark'ta işlemlerin doğru biçimde gerçekleştirilebilmesi, süreçlerin yönetiminde beklentilerin karşılandığı, sorunların hızlı çözöldüğu, yayın süreçlerinin yönetiminde hızlı bir sistem olduğu ortaya çıkmaktadır. Pragmatik kalitede düşük aritmetik ortalama değerlerinin elde edildiği noktalar ise, kullanım kolaylığının olmaması, eğitim videolarına bakmadan işlemleri tamamlayamama, menülerin düzenleme şeklinin karışıklığından kaynaklı işlemleri tamamlama da zorlanma, sistemin yayın sürecini yönetmede sunduğu bilgilerin yetersizliği sıralanmaktadır. Hedonik özellikleri belirten hedonik kalitede olumlu olarak DergiPark'ı kullanmanın dergi için itibar sağlaması ve DergiPark'ın yenilikçi bir sistem olduğunun düşünölməsi öne çıkarken sisteme hâkim hissetme durumu bu boyutta en düşük aritmetik ortalama değerine sahiptir.

Ayrıntıları "2. Bölüm Kavramsal Arka Plan" başlığında verilen literatür değerlendirilmesi incelendiğinde DergiPark üzerinde farklı araştırmaların yapıldığı görölmektedir. Bu doğrultuda 2019 yılında DergiPark'ın kullanılabilirliği üzerine yapılan bir çalışmanın sonuçlarında arayüzle ilgili olarak; menü isimlendirmeleri, menülerin yerleşimleri ve

gruplandırmalarının birçok noktada kullanıcı hatasına açık olduğu ifade edilmiş; DergiPark'ın yönetim sürecinin kullanımını kolaylaştırmadığından bahsedilmektedir (Ermişoğlu, 2019). Çalışmada ayrıca DergiPark'taki yönlendirmelerin ve açıklamaların yetersiz olduğuna, sistem tarafından kullanıcıya verilen geri bildirimlerin açık, anlaşılır ve kolay tahmin edilebilir olmadığına ve kullanıcıda kaybolmuş hissi uyandırdığına değinilmiştir. 2019 yılında değerlendirilen arayüzün değiştirilmesine rağmen araştırmada elde edilen sonuçlar arayüzle ilgili sorunların devam ettiğini göstermiştir.

DergiPark ile ilgili bir kullanım anketi 2019 yılında DergiPark ekibi tarafından yapılmıştır. Bu anketin sonuçlarında arayüz kullanılabilirliği ve teknik destek düşük olarak değerlendirilmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgularda ise arayüz açısından DergiPark ekibinin kullanım anketiyle bir benzeşme görülmektedir. Ayrıca teknik destek açısından araştırmamızda elde edilen anket bulgular ile DergiPark kullanım anketindeki sonuçların birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür. Ancak araştırmamızda hem dergi editörleriyle hem de DergiPark yetkilileriyle yapılan görüşmeler teknik destekten memnuniyetin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu konuda iyileştirmelerin de yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ek olarak araştırmada hedonik kalite boyutunda en yüksek aritmetik ortalama değerine sahip olan ifade DergiPark'ın dergi için itibar sağlayan bir platform olmasıdır. 2019 yılında yapılan kullanım anketinde de TÜBİTAK güvencesinin yoğunlukla çok önemli görüldüğü dikkati çekmektedir. Son olarak 2019 yılında yapılan kullanım anketinde bir dergide editörlük görevi bulunan katılımcıların %44'ü makale değerlendirme sürecinin geliştirilmesi gerektiğine değinmiştir. Bu araştırmada da verilerin toplandığı dönem itibarıyla DergiPark yetkilileri ile yapılan görüşmelerde kullanıcıların (teknik, sürecin işletilmesi ve planlanması gibi nedenlerle) hakem değerlendirme süreçlerinde sorunlarla karşılaştığı belirlenmiştir. Bu bulgular ilgili süreçlerde iyileştirme ihtiyaçlarının bulunduğunu yansıtmaktadır.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın son bölümü olan bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilerek literatür ve hipotezlerle olan bağlantılar ortaya konulmakta ve ulaşılan sonuçlar açıklanmaktadır. Ardından DergiPark'ın daha iyi bir kullanıcı deneyimi sunabilmesi için öneriler verilerek bölüm sonlandırılmıştır.

5.1. SONUÇ

Bilgi sistemleri sağlık uygulamalarından devlet hizmetlerine, bankacılıktan eğitim uygulamalarına kadar tüm işlemlerde kullanılmaktadır. Bilgi sistemlerinin geliştirilmesinde etkililiğin, verimliliğin ve sistem kullanımında hissedilenlerin betimlenmesi önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar kullanıcı deneyimi kavramının ortaya çıkmasına da katkı sağlamıştır. Yaşanan gelişmelerle birlikte kullanıcı deneyimi kavramı bilgi sistemlerinin tasarlanmasında ilk akla gelen ve dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri haline gelmiştir.

Kullanıcı deneyimi, kullanıcılarda sistem veya hizmetlerin kullanımı sırasında veya kullanımdan sonra oluşan algı olarak tanımlanabilmektedir. Kullanıcı deneyiminde, sistemi kullanan kişilerin işlemleri doğru ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmesi gibi işlevsel değerlendirmelerin yanında sistemle olan etkileşim sırasında hissedilenler de dikkate alınmaktadır. Kullanıcı deneyiminin bir sisteme ilişkin etkileşimde hissedilenleri de içermesi bu kavramı kullanılabilirlik kavramından ayırmakta; kullanılabilirlik çalışmalarından daha kapsamlı bir değerlendirmenin de ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır. Kullanıcı deneyimi, çekicilik, pragmatik ve hedonik kalite olarak üç temel bileşenden oluşmaktadır. Kullanıcı deneyiminin değerlendirilmesinde farklı yöntemler ve farklı veri toplama tekniklerinden yararlanılmaktadır. Bu kapsamda araştırmaların yoğunlukla kullanıcı deneyimi anketleri üzerinden yapıldığına değinilmektedir.

Birçok alanda olduğu gibi bilgi sistemleri akademik yayıncılıkta da süreç yönetimini gerçekleştirmede kullanılmaktadır. Bu sistemler girdi olarak aldığı içeriğin işlenmesinin

ardından bir ürün olarak ortaya çıkmasına kadarki tüm işlemlerin kayıtlı bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Akademik yayıncılık bağlamında kullanılan bilgi sistemleri içerisinde dergi yönetim sistemleri de bilimsel dergilerde içeriğin elde edilmesinden sonra iş akışlarının uygulanması ve bilimsel bir yayın olarak ortaya çıkmasına aracılık etmektedir. Genel olarak bilimsel iletişimde yer alan aktörler arasındaki etkileşimi de sağlayan bu sistemler açık kaynaklı kodlu veya ticari yazılımlara dayanan bir altyapıya sahiptir. Bu sistemler işlev olarak yazarların makale gönderiminden başlayarak ilgili süreç adımları sonrasında yayımlanmasına kadar olan süreci düzenli bir hale getirmektedir. Dergi yönetim sistemlerinde iş süreçlerinde, ön değerlendirme, editör ataması ve hakem değerlendirmesi, revizyonlar, yayın öncesi düzenleme, üretim ve koruma gibi süreçler yer almaktadır. Bu süreçlerin işletilmesinde yazar, editör ve hakem olmak üzere üç ana rol görev almaktadır. Her bir rolün iş akışında verimli çalışabilmesi için dergi yönetim sistemlerinde kendilerine sunulan ekranların ve iş süreçlerinin kullanıcı deneyimine uygun tasarlanması gerekmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’de çok sayı dergi tarafından kullanılan bir dergi yönetim sistemi olan DergiPark’ta yayın değerlendirme süreçlerinde karar verme yetkisine sahip kullanıcıların sistem kullanımlarındaki deneyimleri iki veri toplama tekniği ile elde edilen nicel ve nitel verilerle analiz edilmiştir. Nicel verilerin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Kullanıcı deneyimi ile ilgili çalışmaların incelenmesinin ardından oluşturulan anket gerekli kullanım izinlerinin alınmasının ardından DergiPark hizmetlerini yetkili olarak kullanan editör ve editör yardımcısı gibi karar verme yetkisine sahip kullanıcılara uygulanmıştır. Nitel verilerinin toplanmasında ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler hem DergiPark’ı kullanan deneyimli dergi editörleriyle hem de DergiPark proje ve yazılım ekibiyle olmak üzere iki ayrı boyuttan gerçekleştirilmiştir. Böylelikle hem DergiPark’ı kullanan dergilerdeki baş editör, editör, editör yardımcılarının değerlendirmeleri alınmış hem de DergiPark’ta dergilere hizmet sunan kullanıcı grubunun görüş yaklaşımları tespit edilmiştir. Diğer taraftan literatürde Türkiye’de dergi yönetim sistemlerinde kullanıcı deneyimi ile ilgili çok fazla çalışma olmamakla beraber, çalışmaların çoğunlukla kullanılabilirlik kapsamında olduğu görülmektedir. Uluslararası kapsamda ise dergi yönetim sistemlerinin kullanılabilirliğinin ölçülmesi veya bu sistemlerin yapılandırılması ile ilgili az sayıda

çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmada, TÜBİTAK ULAKBİM önderliğinde geliştirilmiş bir dergi yönetim platformu olan DergiPark'ın kullanıcı deneyimi değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında DergiPark, Kullanıcı Deneyimi Anketi'nde de yer alan çekicilik, pragmatik ve hedonik kalite özellikleri açılarından analiz edilmiştir.

Araştırmada 390 farklı dergiye yönelik olarak süreçlerin yönetiminde rol alan baş editör, editör ve editör yardımcılardan toplanan veriler ile deneyimli dergi editörleri ve DergiPark yetkilileri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar kullanıcıların DergiPark'tan genel olarak memnun olduklarını ve DergiPark'ın yayın süreçlerini yönetmeye katkı sağladığını düşündüklerini göstermiştir. Buna karşında araştırma sonuçları DergiPark'ta sunulan arayüzün kullanıcı dostu olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca görüşmelerden elde edilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi dergi editörlerinin DergiPark'ta yapılan ara güncellemelerden haberdar olmama gibi durumlardan dolayı sistemi kullanmada zorluk yaşamaktadır. Benzer şekilde DergiPark'ın kullanımında yeni kullanıcılar için alışma sürecinin ve kullanıcıların belirli bir kullanım seviyesine geldikten sonra sistemi etkili şekilde kullanabildiklerine değinilmiştir. Belirtilen bu hususlar araştırma sorularından (S1), *“DergiPark'ı kullanan dergi yetkililerinin (editör ve editör yardımcısı gibi yayın sürecinde karar verme yetkisine sahip kullanıcıların) kullanıcı deneyimine yönelik görüşleri nelerdir?”* sorusu kapsamında oluşturulan *“DergiPark kullanıcılarının kullanıcı deneyimi açısından sistem geliştirmelerine ve arayüze uyum sağlama konularında eksiklikleri bulunmaktadır.”* hipotezini (H1) doğrulamaktadır. Diğer yandan önceki arayüzle ilgili Ermişoğlu'nun (2019) çalışmasında da problemler iletilmesine rağmen aynı konularda yeni arayüzde de benzer sorunların devam ettiği anlaşılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre DergiPark'ta işlemlerin çoğunlukla doğru olarak gerçekleştirildiği ve süreçlerde sunulan işlem sayısının da yeterli olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan DergiPark'ın kullanım kolaylığı ve işlemler arasında kolay geçiş yapılması konularında eksikliklerin olduğu görülmüştür. Buna göre araştırmada yanıtlanmak üzere analizlerin yapıldığı *“DergiPark'ı kullanan dergi yetkililerinin (editör ve editör yardımcısı gibi yayın sürecinde karar verme yetkisine sahip kullanıcıların) kullanıcı deneyimine yönelik değerlendirmeleri nelerdir?”* (S2) sorusu

kapsamında oluşturulan “*DergiPark, kullanıcı deneyiminin çekicilik, pragmatik ve hedonik kalite boyutlarında eksiklikleri bulunmaktadır.*” şeklinde oluşturulan hipotezi (H2) doğrulanmıştır. Nitekim görüşmeler ve anket bulgularından da hareketle çekicilik boyutunda kullanıcı dostu olma, pragmatik kalitede kullanım kolaylığı ve menülerin düzenlenme şekli, hedonik kalitede ise kullanım sırasında sisteme hâkim hissetme ve ekranlardaki bilgilerin yeterliliği konularının öne çıkan iyileştirme noktaları olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmada yanıt aranan bir diğer soru olan “*DergiPark üzerinden yayın süreçlerini yöneten dergilerde karşılaşılan sorunlar nelerdir?*” sorusu (S3) kapsamında elde edilen bulgulardan hareketle “*DergiPark’ın yayın değerlendirme süreçlerinde ihtiyaç duyulan bilgilere sunum ve erişim noktalarında eksiklikleri bulunmaktadır*” şeklinde oluşturulan hipotez (H3) doğrulanmıştır. Bu bağlamda hem anket bulguları hem de görüşmeler hakem değerlendirme süreci gibi süreçlerde dosyalara yönelik önceki sürümlere erişim, okuyucular gibi dış kullanıcılara yönelik olarak arama sonuçlarındaki sorunlar, dergilerden toplanan verilerin kalitesine yönelik eksiklikleri yansıtmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Bu çalışma sonrasında kullanıcılara daha iyi bir kullanıcı deneyimi sunabilmek adına her bir kullanıcı deneyimi boyutu için aşağıda öneriler sunulmuştur:

- Çekicilik boyutuna yönelik olarak, arayüzün kullanıcı dostu olarak tasarlanması ve tasarlanırken kullanılan elementlerin daha fazla kullanıcının isteklerine hitap etmesi sağlanmalıdır. Ara güncellemelerde kullanıcıya yapılan değişiklikleri bildirmek gereklidir. Bunun yanında İngilizce olarak sunulan arayüzün geliştirilmesi lazımdır.
- Pragmatik kalite boyutunda ise anlaşılabilirlik alt boyutuna yönelik olarak, DergiPark’ta kullanıcılar tarafından kullanımı kolay bir yapı oluşturulmaya çalışmak en büyük öncelik olmalıdır. İşlemler arasındaki geçişlerin, işlem yaparken yapılan yönlendirmelerin açık ve anlaşılır olarak tasarlanarak sistem kullanılırken yaşanan tekrarların ve kaybolmaların önüne geçilmesi lazımdır. Güvenilebilirlik alt boyutu ile ilgili olarak, eğitim videolarına gerek duyulmadan

yeni kullanıcıların arayüzde ilerlemesine olanak sağlayacak bir sistematik geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanında süreç yönetiminde makalenin ilk revizyonuna ulaşılabilmesi önemli olarak vurgulandığından, bu yönde de geliştirme yapılmalıdır. Verimlilik alt boyutunda ise, yönetim ekranlarında bilgilerin organizasyonu ve menülerin düzenlenme şeklinin geliştirilmesi lazımdır. Yani süreçte toplu işler, toplu görmeler ve rapor ekranları ile ilgili geliştirmeler yapılmalıdır.

- Hedonik kalite bağlamında, yönetim ekranlarında kullanıcılara küçük yardım menüleri kullanılarak yardım edilmeli, kullanıcıların sisteme daha hâkim hissedecekleri bir yapı sunulmalıdır.

Özetle, DergiPark'a yönelik geliştirmelerin süreç adımları bazında editör, hakem ve yazar boyutlarına ayrıntılı bir değerlendirmeye yapılması önemlidir. Araştırma kapsamında hem roller bazında hem de kullanıcı arayüzü ve toplanan verilerin kullanımı ile entegrasyonu çerçevesinde iyileştirmelere ihtiyaç olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Öneriler doğrultusunda DergiPark platformu üzerinde geliştirmeler yapılmalıdır. Ardından kullanıcı deneyimine yönelik çalışmaların tekrarlı bir şekilde yapılmasıyla DergiPark platformunun değişen ve gelişen akademik yayıncılık beklentilerine yanıt vermesinin mümkün olabileceği değerlendirilmektedir. Bunun yanında, yazar ve hakemlere yönelik kullanıcı deneyimi çalışmalarının yapılması da sistemin geliştirilmesine yarar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ACRL Scholarly Communications Committee (2003). *Principles and strategies for the reform of scholarly communication* 1. <https://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/principlesstrategies>
- Akbayrak, E.H. (2005). *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi'nde hizmet kalitesi ölçümü* [Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Allam, A. H., Hussin, A. R. C. ve Dahlan, H. M. (2013). User experience: Challenges and opportunities. *Journal of Information Systems Research and Innovation*, 3(4), 28-36.
- Aries Systems, (2022). *Editorial Manager*. <https://www.ariessys.com/solutions/editorial-manager>
- Aslan A. (2009). DergiPark Akademik. *Acta Medica Alanya*, 3(3), 205-206. <https://doi.org/10.30565/medalanya.632462>
- Başar, H. (2017). *Araştırmalarda Likert yanılgıları*. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~alerbas/yazilar/Likert.doc>
- Benli, İ. I. (2018). *Web bilgi sistemlerinde hizmet kalitesi değerlendirmesi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Bevan, N., Carter, J. M. ve Harker, S. (2015). ISO 9241-11 Revised: What have we learnt about usability since 1998?. M. Kurosu (ed.), *Human-Computer Interaction: Design and Evaluation. HCI 2015* içinde (c.9169 ss.143-151). https://doi.org/10.1007/978-3-319-20901-2_13
- Bhattacharyya, S., Mondal, K., Agarwal, S. ve Nath, A. (2012). Design and analysis of e-Journal Management Systems: SXC International Journal of Advanced Computing Sciences (SXC-IJACS). *International Conference on Communication Systems and Network Technologies* içinde, (ss.913-918) IEEE. <https://doi.org/10.1109/csnt.2012.195>
- Bogunovic, H., Pek, E., Lončarić, S. ve Mornar, V. (2003). An Electronic journal management system. *Proceedings of the 25th International Conference on*

- Information Technology Interfaces* içinde (ss.231-236). IEEE. <https://doi.org/10.1109/iti.2003.1225350>
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS basic concepts, applications, and programming* (2.bs.). Multivariate Applications Series.
- Chaitow, S. (2019). The life-cycle of your manuscript: From submission to publication. *Journal of Bodywork and Movement Therapies*, 23(4), 683-689. <https://doi.org/10.1016/j.jbmt.2019.09.007>
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6. bs.). Routledge EBooks.
- Çakmak T. (2020). Bir dergi yönetim sistemi yapılandırması süreci: Bilgi Dünyası Dergisi ve Açık Dergi Sistemleri. *Bilgi Dünyası*, 21(2), 373-384.
- Çapkın, Ç. (2009). Türk Kütüphaneciler Derneği web hizmetleri: 60. Yıla doğru yeni ufuklara, *Türk Kütüphaneciliği*, 23(2), 395-398.
- Çelik, S. E., Buğan, O. (2013). Açık Dergi Sistemleri (ADS): Açık kaynak kodlu dergi yönetim ve yayımlama sistemi, *Journal of Higher Education*, 3(1), 12-21. <https://doi.org/10.2399/yod.13.003>
- Clarivate (2022). *ScholarOne*. <https://clarivate.com/products/scholarone/>
- Dergipark (2019). *2019 DergiPark kullanıcı anketi sonuç raporu*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/file/55>
- Dergipark (2022a). *Hakkında*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/page/about>
- Dergipark (2022b). *Akademik süreli yayıncılık hakkında önemli hatırlatmalar*. <https://confluence.ulakbim.gov.tr/pages/viewpage.action?pageId=116753127>
- Devy, N. I., Wibirama, S. ve Santosa P. I. (2017). Evaluating user experience of English learning interface using User Experience Questionnaire and System Usability Scale. *2017 1st International Conference on Informatics and Computational Sciences (ICICoS)* içinde (ss.101-105). IEEE. <https://doi.org/10.1109/icicos.2017.8276345>
- Dupont, L., Hubert, J., Guidat, C. ve Camargo, M. (2019). Understanding user representations, a new development path for supporting Smart City policy: Evaluation

- of the electric car use in Lorraine Region. *Technological Forecasting and Social Change*, 142, 333-346.
- Edgar, B.D. ve Willinsky, J. (2010). A Survey of the scholarly journals using Open Journal Systems. *Scholarly and Research Communication*, 1(1). 1-40. <https://doi.org/10.7146/ojsb.v1i1.2707>
- Elizarov, A. M., Zuev, D. S. ve Lipachev, E. K. (2014). Electronic scientific journal management systems. *Scientific and Technical Information Processing*, 41(1), 66-72. <https://doi.org/10.3103/S0147688214010109>
- Elsevier. (2022). *Submission Systems*
<https://www.elsevier.com/editors/evis>
<https://www.elsevier.com/editors/evis>
- Ermışoğlu, D. (2019). *Bir akademik dergi yönetim sistemi olarak DergiPark'ın kullanılabilirlik değerlendirmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (introducing statistical method (3.bs.))*. Sage Publications.
- Fink, A. (2003). *The Survey handbook* (2 bs.). Sage Publications.
- Greenspoon, P. J. ve Saklofske, D. H. (1998). Confirmatory factor analysis of the multidimensional Students' Life Satisfaction Scale. *Personality and Individual Differences*, 25(5), 965-971. [https://doi.org/10.1016/s0191-8869\(98\)00115-9](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(98)00115-9)
- Gürses, E. A. (2006). *Kütüphane web sitelerinde kullanılabilirlik ve kullanıcı merkezli tasarım* [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Hartono, S., Shahudin, F., Widagdo, H. H. ve Hendrawan T. (2022). The Analysis of online order mobile application using User Experience Questionnaire (a case study approach). *2022 International Conference on Information Management and Technology (ICIMTech)* içinde (ss.682-686). IEEE. <https://doi.org/10.1109/icimtech55957.2022.9915195>
- Hasan, L. ve Abruelrub, E. (2013). Usability testing for IAJIT OpenConf Journal Management System. *Journal of Software*, 8(2), 387-396. <http://www.jssoftware.us/vol8/jsw0802-18.pdf>

- Hassenzahl, M. (2005). *The Thing and I: Understanding the Relationship between user and product*. Springer Netherlands eBooks. https://doi.org/10.1007/1-4020-2967-5_4
- Hassenzahl, M. ve Tractinsky, N. (2006). User experience - a research agenda. *Behaviour & Information Technology*, 25(2), 91-97. <https://doi.org/10.1080/01449290500330331>
- Henninger, S., Haynes, K. J. ve Reith, M. (1995). A framework for developing experience-based usability guidelines. *Proceedings of the Conference on Designing Interactive Systems Processes, Practices, Methods & Techniques - DIS'95* içinde (ss.43-53). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/225434.225440>
- Hindawi, (2022). *Peer review process* <https://www.hindawi.com/journals/je/prp/>
- Hoyle, R. H. (2000). Confirmatory Factor Analysis. Factor Analysis. *Handbook of Applied Multivariate Statistics and Mathematical Modeling*, 465–497. <https://doi.org/10.1016/b978-012691360-6/50017-3>
- ISO 9241-11 (1998). Ergonomic requirements for office work with visual display terminals (VDTs) - Part 11: Guidance on usability. International Organization for Standardization.
- ISO 9241-11 (2018). Ergonomics of human–system interaction - Part 11: Usability: Definitions and concepts. International Organization for Standardization.
- ISO 9241-210 (2010). Ergonomics of human–system interaction- Part 210: Human-centred design for interactive systems. International Organization for Standardization.
- Johnstone, M. L. (2016). Depth interviews and focus groups. K. Kubacki ve S. Rundle-Thiele (Ed.), *Formative Research in Social Marketing* içinde (ss.67–87). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-1829-9_5
- Kieras, D. (2009). Model-based evaluation. A. Sears ve J. Jacko (Ed.), *Human Factors and Ergonomics* içinde (ss. 293-310). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781420088892.ch15>

- Kim, S. J., Choi, H., Kim, N., Chung, E. C. ve Lee, J. S. (2018). Comparative analysis of manuscript management systems for scholarly publishing. *Science Editing*, 5(2), 124-134. <https://doi.org/10.6087/kcse.137>
- Kim, H., Ku, B., Kim, J. M. ve Park, Y. (2016). Confirmatory and exploratory factor analysis for validating the Phlegm Pattern Questionnaire for healthy subjects. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2016, 1-8. <https://doi.org/10.1155/2016/2696019>
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4. bs.). The Guilford Press.
- Kyriazos, T. A. (2018). Applied psychometrics: Sample size and sample power considerations in factor analysis (EFA, CFA) and SEM in General. *Psychology*, 9(8), 2207-2230. <https://doi.org/10.4236/psych.2018.98126>
- Laugwitz, B., Held, T. ve Schrepp, M. (2008). Construction and evaluation of a User Experience Questionnaire. A. Holzinger (Ed.), *HCI and Usability for Education and Work* içinde (c. 5298, ss. 63-76). Springer Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-540-89350-9_6
- Lewis, J. R. (1991). Psychometric evaluation of an after-scenario questionnaire for computer usability studies. *SIGCHI Bulletin*, 23(1), 78-81. <https://doi.org/10.1145/122672.122692>
- Lewis, J. R. (1992). Psychometric evaluation of the Post-Study System Usability Questionnaire: The PSSUQ. *Proceedings of the Human Factors Society Annual Meeting*, 36(16), 1259-1263. <https://doi.org/10.1177/154193129203601617>
- Lewis, J. D. ve Mayes, D. K. (2014). Development and psychometric evaluation of the Emotional Metric Outcomes (EMO) Questionnaire. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 30(9), 685-702. <https://doi.org/10.1080/10447318.2014.930312>
- Limantara, N., Jingga, F., & Surja, S. (2019). The Evaluation of business process simulation software from user experience perspective using the User Experience Questionnaire. *2019 International Conference on Information Management and*

Technology (ICIMTech) içinde (s.261-265), IEE.
<https://doi.org/10.1109/icimtech.2019.8843820>

Maia, C. L. B. ve Furtado, E. (2016). A Systematic review about user experience evaluation. A. Marcus (Ed.), *Design, User Experience, and Usability: Design Thinking and Methods* içinde (c. 9746, ss. 445-455). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-40409-7_42

Markus, K. A. ve Lin, C. (2010). *Encyclopedia of research design*. Sage Publications.

McGuire, H., Anthony, B., Hyde, Z.W., Ashok, A., Bjarnason, B. ve Mays, V. (2017). *An Open approach to scholarly reading and knowledge management: Exploring scholarly reading through publisher, librarian, and reader perspectives*. The Rebus Foundation.

Mladenova T., Kalmukov Y. ve Valova, I. (2021). Analysis of the user experience in a web-based university staff's publication management system. *2021 3rd International Congress on Human-Computer Interaction, Optimization and Robotic Applications (HORA)* içinde (s.1-6). IEEE. <https://doi.org/10.1109/hora52670.2021.9461352>

Nielsen, J. (1993). *Usability engineering*. Elsevier Gezondheidszorg.

Nielsen, J. (1994). Enhancing the explanatory power of usability heuristics. *Human Factors in Computing Systems*, 152-158. <https://doi.org/10.1145/191666.191729>

Nielsen-Norman Group. (2022). *The Definition of User Experience (UX)*.
<http://www.nngroup.com/about/userexperience.html>

Open Journal Systems, (2022) *OJS Features*. <https://openjournalsystems.com/ojs-3-user-guide/ojs-features/>

Öcel, Y. (2019). E-Hizmet kalitesi çalışmaları: ölçeklerin değerlendirilmesi. *CUDES 2019: 10. International Congress on Current Debates in Social Science* içinde (s.11-15). IJOPEC Publication.

Özdamar, K. (2002). *Paket programlarla istatistiksel veri analizi-1*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

- Paramitha, A. I. I., Dantes, G. R. ve Indrawan, G. (2018). The Evaluation of web based academic progress information system using heuristic evaluation and User Experience Questionnaire (UEQ). *2018 Third International Conference on Informatics and Computing (ICIC)* içinde (ss.1-6). IEEE. <https://doi.org/10.1109/iac.2018.8780430>
- PKP, (2022). *OJS Workflow Chart*.
https://www.psychopen.eu/fileadmin/user_upload/documents/guidelines/OJS_Workflow_Chart.pdf
- Rajagopalan, J. (2017). *INFOGRAPHIC: A look at the conventional journal publishing workflow*. https://www.editage.com/insights/a-look-at-the-conventional-journal-publishing-workflow?refer=scroll-to-1comic_strip&refer-type=infographics
- Regazzi, J.J. (2015). *Scholarly communications: A History from content as king to content as kingmaker*. Rowman & Littlefield.
- Roto, V. ve Kaasinen, E. (2008). *The Second International Workshop on Mobile Internet User Experience. Proceedings of the 10th International Conference on Human Computer Interaction with Mobile Devices and Services*, 571-573. <https://doi.org/10.1145/1409240.1409354>
- Scheuren, F. (2004). *What is a survey*. <https://fweil.com/s2211/whatisasurvey.pdf>
- Schrepp, M., Hinderks, A. ve Thomaschewski, J. (2014). Applying the User Experience Questionnaire (UEQ) in different evaluation scenarios. A. Marcus (Ed.), *Design, User Experience, and Usability. Theories, Methods, and Tools for Designing the User Experience* içinde (C. 8517, ss. 383-392). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-07668-3_37
- Schrepp, M., Hinderks, A. ve Thomaschewski, J. (2017). Construction of a benchmark for the User Experience Questionnaire (UEQ). *International Journal of Interactive Multimedia and Artificial Intelligence*, 4(4), 40-44.
- Schrepp, M. (2019). *User Experience Questionnaire handbook*. <https://www.ueq-online.org/>

- Setiyawati, N. ve Bangkalang, D. (2022). The comparison of evaluation on user experience and usability of Mobile Banking Applications using User Experience Questionnaire and system usability scale. *Proceedings*, 82(1), 87. <https://doi.org/10.3390/proceedings2022082087>
- Sewell, C. (2020). *The No-nonsense guide to research support and scholarly communication*. Facet Publishing <https://doi.org/10.29085/9781783303953>
- Soydal, İ. (2008). *Web bilgi sistemlerinde hizmet kalitesi* [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Sönmez Ç. ve Buğan O. (2013). Açık Dergi Sistemleri (ADS): Açık Kaynak kodlu dergi yönetim ve yayımlama sistemi. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(1),12-21.
- SUMI. (2022). <https://sumi.uxp.ie/tr/>
- Şimşek, A., Doğanay, A., Ataizi, M. ve Salı Balaban, J., Akbulut, Y. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston.
- Tiryaki Ersen, S. (2004). *Üniversite kütüphaneleri web sitelerinin değerlendirilmesi: Hacettepe üniversitesi kütüphaneleri örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Tunç, K. S. (2019). *Elektronik Belge Yönetim Sistemlerinin Kullanılabilirlik ve İnsan – Bilgisayar Etkileşimi Açısından Değerlendirilmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği* [Doktora Tezi]. Ankara.
- Uçak, N. Ö. ve Çakmak, T. (2009). Web sayfası kullanılabilirliğinin ölçülmesi: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Web Sayfası örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(2), 278-298.
- Ünal, Y., Çakmak T. ve Uçak Özenç, N. (2014). Açık Dergi Sisteminin Edebiyat Fakültesi Dergisi'ne uygulanması. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 31(1), 235-254
- Vermeeren A., Law E. L., Roto V., Obrist, M., Hoohout, J., Vaananen, K. ve Matilla, V. (2010). User Experience evaluation methods: Current state and development needs. *Proceedings of the 6th Nordic Conference on Human-Computer Interaction:*

Extending Boundaries içinde (ss.521-530). ACM Digital Library.
<https://doi.org/10.1145/1868914.1868973>

Willis, J. W. (2007). *Foundations of qualitative research: Interpretive and critical approaches*. Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781452230108>

EK 1. Anket Soruları

Bölüm A: Gönüllü Katılım Onayı

A1. Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalında Emin Eray Yıldırım tarafından Doç. Dr. Tolga Çakmak danışmanlığında yürütülen bir yüksek lisans tezine dayanmaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (TÜBİTAK ULAKBİM) çatısı altında geliştirilmiş web tabanlı bir dergi yönetim sistemi olan DergiPark'ın hizmetlerinin sistem kullanıcıları açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmada elde edilecek veriler, DergiPark sisteminde yer alan dergilerdeki bilimsel yayınların üretim sürecinde yetkilendirilmiş kullanıcıların yönettikleri süreçlerde sistem kaynaklı sorunların ve potansiyel iyileştirme önerilerinin tespiti için kullanılacaktır. Araştırma ile ilgili ayrıntılı bilgi almak ve sorularınız için Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Tolga Çakmak (tcakmak@hacettepe.edu.tr, 03122978200-114) ve yüksek lisans öğrencilerinden Emin Eray Yıldırım (eray.yildirim@hacettepe.edu.tr) ile iletişime geçebilirsiniz.

Araştırmanın uygulanması için gerekli izinler Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan alınmıştır. Ayrıca araştırmanın gerçekleştirilmesi için TÜBİTAK ULAKBİM yetkililerinden de gerekli izinler alınmıştır. Elde edilecek veriler kişisel değerlendirmeye tabi tutulmayacak, sadece bilimsel amaçla kullanılacak olup, değerlendirmelerde kişi adı ya da kişilerin tanınmasına izin verecek değerlendirmelere kesinlikle yer verilmeyecektir. Ankette isim ya da kişisel verilerinize yönelik bir veri toplanmamaktadır.

Anketin yanıtlanması yaklaşık olarak 10 dakika sürmektedir. Bu araştırmaya vereceğiniz samimi yanıtlar araştırmanın başarısına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Çalışmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, dilediğiniz anda çalışmayı yarıda bırakabilirsiniz. Araştırma yayımlanmadan önce verilerinizin kullanılmamasını talep etmeniz durumunda yanıtlarımızın çalışma kapsamından çıkarılabileceğini bilgilerinize sunarız.

Yukarıda sunulan bilgiler ışığında araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız aşağıdaki kabul metnini okuyarak ilgili kutucuğa işaretleme yapınız. Araştırmada kişisel bilgileriniz kesinlikle toplanmayacak olup, sorular bu formdaki koşulları kabul ettiğinizi gösteren seçeneği işaretlemenizin ardından açılacaktır.

Gönüllü katılım formunu okudum. Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi, yanlış veya yanıltıcı yanıtlar verdiğimde veya araştırma yayımlanmadan önce verdiğim yanıtların kullanılmamasını talep ettiğimde verilerimin araştırmadan çıkarılabileceğini biliyorum. Çalışmaya verdiğim yanıtların hizmete özel olmadığını, verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Kabul ediyorum

Bölüm B: Demografik Bilgiler

Bu bölüm demografik bilgileri içeren sorulardan oluşmaktadır.

B1. Cinsiyet:

Kadın

Erkek

B2. Akademik yayıncılıkta Editör, Yayın Editörü, Teknik Editör, Editör Yardımcısı gibi görevlerde ne kadar süredir bulunuyorsunuz?

Lütfen yıl olarak belirtiniz (örneğin; 3 yıl). Görev süreniz 1 yılın altında ise 0 giriniz.

B3. Dergi adı:

B4. Bu dergideki kullanıcı rolünüz:

Baş editör

Editör

Teknik Editör

Yayın Editörü

Editör Yardımcısı

Diğer (Lütfen belirtiniz)

Diğer (Lütfen belirtiniz)

B5. Derginin bulunduğu alan:

- Fen Bilimleri
- Çevre Bilimleri
- Gıda Bilimi ve Teknolojisi
- Mühendislik
- Ortak Disiplinler
- Temel Birimler
- Tıp
- Veterinerlik
- Ziraat
- Sosyal Bilimler
- Beşeri Bilimler, Ortak Disiplinler
- Din Bilimi
- Eğitim, Eğitim Araştırmaları
- Hukuk
- Kamu Yönetimi
- Otelcilik, Konaklama, Spor ve Turizm
- Sanat
- Siyasi Bilimler

B6. Bu dergide ne kadar süredir görev yapıyorsunuz?

Lütfen yıl olarak belirtiniz (örneğin; 3 yıl). Görev süreniz 1 yılın altında ise 0 giriniz.

--	--	--	--

B7. Derginizde alan editörü rolünü kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

Bölüm C: DergiPark'ta Sunulan Hizmetlerin Değerlendirmesi

Bu bölüm DergiPark'ta sunulan hizmetleri değerlendirmek için hazırlanmış kullanıcı deneyimi sorularından oluşmaktadır. Sorularda yer alan iki kavram çalışma kapsamında aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır.

Yayın süreci: Bir çalışmanın yazar tarafından sisteme yüklenmesiyle ya da gönderilmesiyle başlayıp çalışmanın yayınlanma durumuna kadarki uygulama ve karar verme aşamalarını içeren süreçtir. Bu süreçler ön kontrol, değerlendirme, kabul sonrası işlemler gibi işlemleri içerir.

Dergi yönetim sistemi: "Dergi yönetim sistemi, bilimsel süreli yayınlarda üretilecek içeriklerin uluslararası standartlara uygun bir şekilde yönetilmesini ve sunulmasını sağlayan sistemlerdir. Bu sistemlerde sunulan bilimsel çalışmaların üretim süreçlerinde çeşitli aktörlerin görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar bilimsel çalışmanın gönderilmesinden yayınlanmasına kadar geçen süreçleri (yazarlık, editörlük, hakemlik, indeksleme ve düzenleme gibi) içermektedir. Dergi Yönetim Sistemleri söz konusu aktörlerin sorumluluklarındaki süreçleri yönetmelerini sağlayan araçlardır" (akdema.com).

Lütfen soruları aşağıda belirtilen derecelendirmeyi göz önüne alarak ve DergiPark üzerinden başeditör, editör, yayın editörü, yardımcı editör, teknik editör, editör yardımcısı rollerinden biri veya birkaçı ile işlemlerini gerçekleştirdiğiniz derginiz için cevaplayınız:

1: Kesinlikle katılmıyorum

2: Katılmıyorum

3: Orta seviyede katılıyorum

4: Katılıyorum

5: Kesinlikle katılıyorum

C1. DergiPark yayın yönetim süreçlerinde sunulan ekranlar ilgi çekicidir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C2. DergiPark bir dergi yönetim sisteminin sahip olması gereken tüm özelliklere sahip bir sistemdir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C3. DergiPark sisteminden memnunum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C4. DergiPark'ta süreç yönetiminde sunulan ara yüzlerin kullanıcı dostu olduğunu düşünüyorum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C5. Dergipark'ta sunulan bilgiler bir yayının süreçlerini yönetmede yol göstericidir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C6. DergiPark yayın süreçlerinin yönetiminde hızlı bir sistemdir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C7. DergiPark'ı kullanırken işlemlerin sistemde nasıl yapıldığını kolaylıkla hatırlarım.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C8. Dergipark'ı yardım almadan rahatlıkla kullanabiliyorum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C9. DergiPark'ta menülerin düzenlenme şekli anlaşılırdır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C10. DergiPark yayın süreci yönetim ekranlarındaki bilgilerin organizasyonu anlaşılırdır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C11. DergiPark yayın süreçlerinin tamamını (başvurudan- en son yayın aşamasına kadar) düzenli bir şekilde yönetmemi sağlamaktadır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C12. DergiPark'ı kullanmayı öğrenmek kolaydır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C13. DergiPark'ın yayın sürecinde istenilen işlemi yapmak kolaydır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C14. Dergipark'ta işlem aşamaları arasında kolaylıkla geçiş yaparak işlemleri tamamlayabiliyorum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C15. DergiPark'ın yayın süreçlerini yönetmede sunduğu bilgiler açık ve anlaşılırdır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C16. DergiPark'ta sunulan aşamalar bir yayın sürecini yönetmek için yeterli sayıdadır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C17. DergiPark üzerinde yayın süreçlerini yönetirken yapmam gereken işlemi sistemde doğru biçimde gerçekleştirdiğimden eminimdir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C18. DergiPark'ı kullanırken eğitim videolarına ihtiyaç duymadan işlemleri tamamlayabiliyorum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C19. DergiPark yayın süreçleri ile ilgili işimi alışkın olduğum şekilde yapmamı sağlamaktadır.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C20. DergiPark'ı kullanırken karşılaştığım her sorun hızlı bir şekilde çözümlenmektedir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C21. DergiPark'ta yayın süreçlerini yönetirken verilerimin ya da içeriğin kaybolacağına yönelik bir kaygı taşımam.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C22. DergiPark yayın süreçlerinin yönetiminde beklentilerimi karşılayacak seviyededir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C23. DergiPark tarafından sunulan ekranlarda süreçlerle ilgili yeterli düzeyde bilgi bulunduğunu düşünüyorum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C24. DergiPark'ta yayın süreçlerini yönetirken sisteme tamamen hâkim olduğumu hissediyorum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C25. DergiPark yayıncılık süreçlerinin yönetiminde yenilikçi bir sistemdir.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

C26. DergiPark'ı kullanmak Dergim için itibar sağlar.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Anketi yanıtladığınız için çok teşekkür ederiz.

EK 2. Dergi Yetkilileri ile Gerçekleştirilen Görüşmelerde Yöneltilen Sorular

Dergi Yetkilileri ile Gerçekleştirilen Görüşmelerde Yöneltilen Sorular	
S1.	Görev yapılan dergiye ilişkin genel bilgi paylaşımında bulunur musunuz?
S2.	Dergipark kullanımı hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz?
S3.	DergiPark'ta aldığınız hizmetlerin kalitesi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
S4.	Dergipark, bu sistem üzerinden yönettiğiniz dergilerde süreç yönetimi açısından tüm ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu?
S5.	DergiPark'ta hizmet alırken nerelerde sorun yaşamaktasınız?
S6.	DergiPark'ta yayın süreci ile ilgili zorlandığınız bölümler nelerdir?
S7.	Dergi Park'tan almış olduğunuz teknik destek hakkındaki değerlendirmeleriniz nedir?
S8.	Size göre DergiPark'ın hangi bölümlerinin iyileştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır?

EK 3. Dergi Yetkilileri ile Gerçekleştirilen Görüşmelerde Yöneltilen Sorular

DergiPark Yetkilileri ile Gerçekleştirilen Görüşmelerde Yöneltilen Sorular	
S1.	Görev yapılan dergiye ilişkin genel bilgi paylaşımında bulunur musunuz?
S2.	Dergipark kullanımını hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz?
S3.	DergiPark'ta sunduğunuz hizmetlerin kalitesi ile ilgili ne düşünümaktesiniz?
S4.	DergiPark'ın arayüzü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
S5.	DergiPark'ta hizmet verirken en çok hangi konularda sorunlar yaşanmaktadır?
S6.	DergiPark'ta en çok zorlanılan yayın süreci adımları nelerdir?
S7.	DergiPark'ta hizmet verirken çözüm üretilemeyen konular nelerdir?
S8.	DergiPark'ın geliştirmeye açık yönleri nelerdir?

EK 4. Tez Benzerlik Raporu

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p> <p style="text-align: right;">Tarih: 15/02/2023</p> <p>Tez Başlığı : Dergi Yönetim Sistemlerinde Sunulan Hizmetlerin Sistem Kullanıcıları Açısından Değerlendirilmesi: DergiPark Analizi</p> <p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 78 sayfalık kısmına ilişkin, 15/02/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 2 'dir.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☐ Alıntılar hariç 4- ☒ Alıntılar dâhil 5- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">15.02.2023</p> <p>Adı Soyadı: EMİN ERAY YILDIRIM</p> <p>Öğrenci No: N17222633</p> <p>Anabilim Dalı: BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ</p> <p>Programı: BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ</p> <p><u>DANIŞMAN ONAYI</u></p> <p style="text-align: center;">UYGUNDUR.</p> <p style="text-align: center;">_____ DOÇ. DR. TOLGA ÇAKMAK</p>

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF INFORMATION MANAGEMENT**

Date: 15/02/2023

Thesis Title : Evaluation of Services Provided in Journal Management Systems by System Users: DergiPark Analysis

According to the originality report obtained by my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 15/02/2023 for the total of 78 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 2%.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited excluded
3. Quotes excluded
4. Quotes included
5. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

15.02.2023

Name Surname: EMİN ERAY YILDIRIM

Student No: N17222633

Department: DEPARTMENT OF INFORMATION MANAGEMENT

Program: INFORMATION MANAGEMENT

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

_____
ASSOC. PROF. DR. TOLGA ÇAKMAK

EK 5. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Tarih: 18/12/2021
Sayı: E-35853172-050.06-00001925778

00001925778

Sayı : E-35853172-050.06-00001925778
Konu : Emin Eray YILDIRIM (Etik Komisyon İzni)

18.12.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 24.11.2021 tarihli ve E-12908312-050.06-00001883794 sayılı yazınız.

Enstitünüz Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Emin Eray YILDIRIM**'ın Doç. Dr. Tolga ÇAKMAK danışmanlığında hazırladığı "**Dergi Yönetim Sistemlerinde Sunulan Hizmetlerin Sistem Kullanıcıları Açısından Değerlendirilmesi: Dergipark Analizi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **14 Aralık 2021** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 1690B2FD-AA1F-4AB3-AEFC-FF60F628F3F0

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.nakıye.gov.tr/ku-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Sevdâ TOPAL

E-posta: yazim@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Bilgisayar İşletmeni

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992

Telefon: 03123051008

Kep: hacettepeuniversitesi@ku01.kep.tr

